

NOAH E. COTSEN LIBRARY OF
YIDDISH CHILDREN'S LITERATURE

STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
NO. 13032

YIDISHE KINDER IN
BIRO-BIDZSHAN

Solomon Davidman

•

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

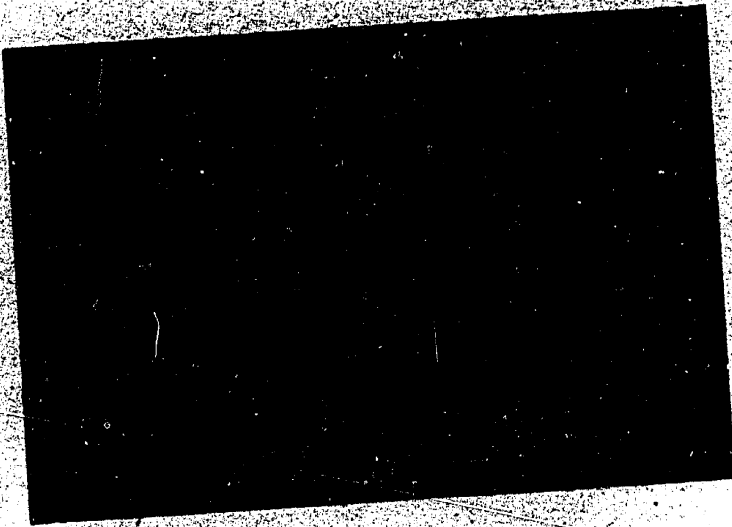
Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified.

If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

**אידישע קינדער
אין ביראָ - בידזשאַן**

געשיכטעס

פון

שלמה דאווידמאן

א י נ ה א ל ט :

1. יאָגן זיך צוויי טייכן — — — — — 5
2. און דער טאַטע וועט נאַכאַמאַל געבוירן ווערן!... — 15
3. איידע — — — — — 26
4. ביראָ-בידזשאַן — — — — — 31
5. מאַטעלע פון דאַרף „איקאַר“ — — — — — 39
6. און די קאַץ איז געשטאַרבן באַ דער טיר — — — — — 48
7. אַזוי האָט אַ קו געראַטעוועט אַ אינגעלע — — — — — 55
8. נאָר דאָס לאַשיקל האָבן זיי געגלעט! . . . — — — 62
9. אַז דאָס הינטעלע האָט אַזש געוויינט — — — — — 71
10. און פון שטעקן איז געוואָרן אַ שלאַנג! . . . — — — 76
11. ערשטע אידישע סאַוועטישע רעפּובליק ביראָ-בידזשאַן — — — — — 99
12. עס ווערט פאַרשריבן אין ביראָ-בידזשאַן — — — — — 113
13. אין אַ לאַנד — — — — — 122

מכוניי ביבליאטעק 1000 געשיכטעס פאר גרויס און קליין

טייערער פריינט — — — !

מיר שיקן אייך דעם ערשטן באַנד פון אַ ספעציעלער אויסגאַבע, וואָס הייבט אָן דערשיינען צום 50טן גע- בירונטאָג פון מעכאַבער, וואָס קומט אינגיכן אָן.

מיר בעטן אייך אינזינען האָבן:

1. אַז אַן אייער מיטהילף וועלן די ווייטערדיקע בענדער ניט קענען דערשיינען.

2. העלפט פאַרשפּרייטן אַ בוך צו: אַ שאַכן, אַ פּריינט, אַ באַקאַנטג, און אייגענעם.

3. שיקט אַ מאַטאַנע אייערן און אייגענעם אויף יענער זייט יאָס (מיר קענען עס טאָן פאַר אייך).

4. לאַדט איין דעם מעכאַבער מיטן בוך צו אייער:
 א. פ. א. צווייג, קינדער-שול פאַראייג, פּראָגרעסיוון
 א. ר. מ. לאַנדסמאַנשאַפּט, איקאַר-אַמבידזשאַן קלוב, גע-
 זאַנג-און-שפּיל פאַראייג, דראַמאַטישער קלוב, — אויף
 אַ ליטעראַרישן אָונט.

ש ל ו י מ ע ד א ו ו י ד מ א ן

5. אַראַנזשירט ביי אייך אין הויז אַ ליטעראַרישן צוזאַמענקונפט פון אייערע שכיניס, פריינט, באַקאַנטע, אייגענע, — און לאַדט איין דעם מעכאַבער מיטן בוך.
6. שיקט צו אַ בריוול מיט אייער מיינונג וועגן בוך.
7. זעט, אַז אייער צייטונג, זשורנאַל זאָל דרוקן אַן אַפּהאַנדלונג וועגן בוך.
8. שיקט אַריין אַ סומע, לויט אייערע מעגלעכקייטן, וואָס זאָל העלפּן דערשיינען די ווייטערדיקע בענדער.
9. זעט, אַז אין צווייטן באַנד זאָל דאָס צעטל פון פריינט פון שרייבער און זיין בוך זיין אַ גרעסערער.
10. שטייט אין שריפטלעכן קאַנטאַקט מיטן מעכאַבער.

אייער

מיט בעסטע גרוסן

שלוימע דאָוידמאַן

אַדרעס :

S. DAVIDMAN'S "SUBWAY LIBRARY"
3109 Brighton 7th St., Brooklyn 24, New York.

יאגן זיך צוויי טיי-ע-כן, בירא און בי-דזשאן!

(געווידמעט דעם אנדענק פון כאשעווען טוער
פיוול פיידער פון אומאן)

ס'איז אזא שיינער טאג אין מיטן אגוסט, נאָר
די יונגע מאמע איידע גייט עפעס היינט ניט אַרויס
אין גאס. אלע טאג גייט די מאמע אַרויס מיט איר
קינד אויף אַ קורצן שפּאַציר. זי זיצט לעבן דער
הויז און איר קינד שפּילט זיך אויפן טראַמױזער.
צו ווייט קען די מאמע איצט ניט גיין. ס'איז
איר שווער. זי טראַגט אין איר בויך אַ ברודערל
אדער אַ שוועסטערל, אזוי האַט זי אליין איר קינד
דערציילט. נאָר היינט גייט די יונגע מאמע פון
הויז ניט אַרויס. זי זיצט באַס פענצטער און קוקט
אזוי טרויעריק אַרויס.

מיטאַמאַל צעזינגט זי זיך אויף שטילע טענער:

יאגן זיך צוויי טיי-ע-כן,

בירא און בי-דזשאן.

צווישן ביי-דע טיי-ע-כן,

אַ פריי-לעך לאַנד פאַר-אַן . . .

— מאמע, מא, דאס איז זיידעס ליד . . . וואס

מאכט זיידע פיוול? . . . ווען קומט ער? . . . ער

איז שוין לאנג ניט געווען. ער האט מיר צוגעזאגט

צו קויפן אַן עראפלאן, וואס וועט פליען פון ניו-

יארק ביז בירא-בידזשאן . . . מא, וואס וויינסטו,

מא? —

און דאס קינד טוליעט זיך צו דער מאמען. די

ש ל ו י מ ע ד א ו ו י ד מ א ן

מאמע גלעט דאס קעפל פון איר קינד און טוליעט
עס צו זיך:

— זיידע פייוול איז היינט אוועקגעפארן אויף
א לאנגער, לאנגער רייזע. . . . ער וועט מער שוין
צו אונדז ניט קומען, קינד מיינס! . . .

— עס קען ניט זיין, אז ער זאל אוועקפארן און
זיך מיט אונדז ניט געזעגענען, מא. ער האט דאך
אונדז אזוי ליב געהאט. מא, מיידן זיידע פייוול
איז געשטארבן! . . . א, ער איז דאך געווען אזא
פריילעכער זיידע. . . . ער איז דאך געווען אזא
שאצנדיקער און זינגענדיקער. . . . מא, פארוואס
שטארבן מענטשן? . . .

— וועסט ניט פארשטיין, מיין קינד, ביסט נאך
אזוי יונג.

— כ'וועל פארשטיין, מא, כ'וועל פארשטיין.
דער זיידע פייוול פלעגט מיר דערציילן מייסעס
און איך האב פארשטאנען. איך האב ליב געהאט
זיינע מייסעס. דערצייל מיר די מייסע פון זיידן,
דערצייל, מא! — האט דאס קינד געבעטן.

די מאמע איידע האט פארביסן די ליפן. זי האט
זיך אויסגעווישט די טרערן פון די אויגן. פריער
האט זי זיך אביסל פארטראכט, דערנאך האט זי
אנגעהויבן וועבן פאר איר קינד א געשיכטע:

„לאנג, לאנג צוריק, שוין דא אין דעם זיבן און
פופציק יאר, איז אין דער שטאט אומאן געבוירן
געווארן א אינגעלע פייוול. ארעם זיינען געווען

אידישע קינדער אין ביראָ-בידזשאַן

פּייוולס טאַטע-מאַמע. אַ סאך אידן זיינען געווען אַרעם אין יענער שטאַט. ווייל אין יענעם לאַנד, רוסלאַנד האָט עס געהייסן, האָט רעגירט אַ צאַר, אַ קעניג. ער האָט געהאַלטן אַלע פעלקער פאַרש-קלאַפט, און צווישן אַלע האָבן די אידן געלעבט אַמערגסטן.

ווען דאָס אינגעלע פּייוועלע איז אויסגעוואַקסן, איז ער געווען דאַר. זייער הויך איז ער נים גע-וואַקסן, ווייל ווייניק האָט ער געהאַט צו עסן. דער טאַטע זיינער איז געווען אַ קירושנער, פּוטערנע היטלען האָט ער געמאַכט פאַר די פאַרמערס. נאָר אויך די פּויערים זיינען געווען אַרעם, זיי האָבן נים געהאַט קיין געלט צו קויפן אַלעמאַל אַ ניי היטל. האָט דער טאַטע זייער ווייניק פאַרדינט, איז געווען ווייניק צו עסן.

און אויך קיין נייע קליידער האָט דאָס אינגעלע פּייוועלע נים געהאַט. פון אַלטע קליידעלעך פלעגט דער טאַטע, די טאַמע איבערנייען אַ פאַר הייזלעך פאַרן אינגעלע.

נאָר דאָס אינגעלע פּייוועלע האָט געהאַט אַ שיינע שטימע. ער פלעגט זינגען לידלעך. ער האָט ליב געהאַט צו זינגען די לידער, וואָס דער טאַטע און די טאַמע האָבן אים געזונגען.

און ווען ער איז אַביסל עלטער געוואָרן, האָט מען אים גערופן פּייוול דער מעשאַרעס. ער האָט יונג אַנגעהויבן אַרבעטן. ער האָט געאַרבעט אין

ש ל ו י מ ע ד א ו ו י ד מ א ן

א גאלאנטעריי-קרעם בא „מיריעס-כניע די גאלאנ-
טערייטשניצע פון אומאנער רוטעס". א מעשאַרעס
איז ער געווען. ער האָט געהאַלפֿן פֿאַרקויפֿן שטיק-
לעך וואַרע אויף-קליידער. און געהאַלפֿן פֿאַרדינען
א שטיקל ברויט און א שוך פֿאַר זיך און זיינע
עלטערן.

און פייוול האָט ליב געהאַט זינגען, איז ער גע-
וואָרן אַ מעשוירער, אַ זינגער באַ אַ כאַזן.

און אז פייוול איז נאָך עלטער געוואָרן, האָט ער
אנגעהויבן צו פֿאַרשטיין, אז ס'איז ניט גוט, וואָס
אַ קעניג, אַ צאַר הערשט איבערן לאַנד און פֿאַר-
שקלאַפֿט אלע מענטשן. און ער האָט זיך דער-
וואוסט, אז אַרבעטער קומען זיך צונויף שטילער-
הייט ערגעץ, אין פֿאַרבאַרגענע פֿלעצער, הינטער
דער שטאַט, אין וואַלד. און דאַרטן טראַכטן זיי אויס
פֿלענער, רעדן זיך צענויף ווי אזוי אַרונטערצע-
וואָרפֿן דעם קעניג און באַפֿרייען דאָס לאַנד פֿון
שקלאַפֿעריי. ער האָט זייער געוואַלט, אז אלע
מענטשן זאָלן לעבן פֿריי און גלייך, און ס'זאָל ניט
זיין קיין אַרעם און רייך. און נייע לידער האָט ער
זיך אויסגעלערנט באַ די אַרבעטער. לידער פֿון אַ
שיינער און אַ פֿרייער וועלט.

נאָר אז פייוול איז אַלט געוואָרן איין און צוואַנ-
ציק יאָר, האָט ער געמוזט ווערן אַ סאַלדאַט פֿאַרן
קעניג. דער קעניג האָט געדאַרפֿט האַבן אַ סאָך
סאַלדאַטן, אז ער זאָל קענען האַלטן דאָס לאַנד מיט

אידישע קינדער אין בראַ-בידזשאַן

מענטשן אין שקלאַפעריי. אַ פּאָר יאָר איז פייוול
געווען אַ סאַלדאַט און דערנאָך איז ער אַנטלאָפּן
פון קעניגס קאַזאַרמעס, זיך באַהאַלטן אין קעלערן
און אויף בוידעמס, באַנאַכט געפּאַרן פון שטאַט צו
שטאַט, ביז ער איז אַנטלאָפּן פון דעם קעניגס
לאַנד און אוועק קיין אַמעריקע.

נאָר דאָ איז אים אויך ניט געווען אַזוי גוט. ער
איז געווען אַרעס. בלויז צוויי הענט האָט ער גע-
האַט. האָט ער געאַרבעט. אין אַ שאַפּ האָט ער
געאַרבעט אַ גאַנצן טאָג. אין אַ ליד פון שווערער
אַרבעט האָט ער זיך געזונגען.

דאָ האָט ער כאַסענע געהאַט. און צוויי מיידע-
לעך האָט אים זיין פרוי געבוירן. איינע איז דיין
מאַמע איידע. דיין באַבע איז קראַנק געוואָרן און
מ'האַט זי אַוועקגענומען אין אַ שפיטאַל. און מער
האַבן די מיידעלעך קיין מאַמע ניט געהאַט.

און דער טאַטע פייוול איז געווען אַזאַ גוטער
טאַטע. אַ טאַטע און אַ מאַמע צוזאַמען. ער האָט
געזען. אַז די מיידעלעך זאַלן האַבן וואָס צו עסן
און צו טרינקען. זיי זאַלן האַבן שיד און קליידער.
זיי זאַלן זיך לערנען אין סקול און אין שול. ער
האַט זיי דערציילט מייסעס, ווי ער פלעגט דיר
דערציילן. און זיי געזונגען שיינע לידעלעך.

און אויך דאָ פלעגט ער גיין אויף אַלע מיטינגען
פון אַרבעטער. ער פלעגט העלפן. אַז אַרבעטער
זאַלן קריגן מער באַצאַלט פאַר זייער אַרבעט, אַז

ש ל ו י מ ע ד א ו ו י ד מ א ז

זיי און זייערע קינדער זאלן בעסער און שענער לעבן. אויך דא האט ער זיך אויסגעלערנט זינגען גייע לידער.

און איינמאל האט ער אונדז דערציילט, אז אין זיין אלטן לאַנד, רוסלאַנד, האָבן די אַרבעטער טאַקע אַרונטערגעוואָרפן דעם שלעכטן צאַר, דעם קעניג. און די מענטשן פון יענעם לאַנד זיינען געוואָרן פֿריי. און די אידן פון זיין שטאַט אומאַן זיינען געוואָרן פֿריי. ער איז געווען דעמאָלט אזוי פֿריילעך און לעבעדיק. און די אַרבעטער-פֿירער פון יענעם לאַנד האָבן אַיינגעפֿירט, אז יעדעס פֿאַלק, וואָס וואוינט אויף זיין ערד, קען רעדן אויף דער אַייגענער שפּראַך פֿריי, און קען אַרבעטן און זיך לערנען פֿריי, און קען זינגען זיינע אַייגענע לידער. נאָר די אידן, וואָס האָבן געלעבט אַמערגאַסן אין די אַלטע שלעכטע צייטן, האָבן קיין אַייגענע ערד נישט געהאַט. האָבן די אַרבעטער-פֿירער פון יענעם לאַנד, וואָס רופֿט זיך סאַוועטן-פֿאַרבאַנד, אויסגע-זוכט אַ גרויס שטיק ליידיק לאַנד, וואָס ליגט צווישן צוויי גרויסע שייכן, ביראַ און בידזשאַן, און עס אַוועקגעגעבן אַ סאַטאַנע די אידן.

און אַרעמע אידן, אַרבעטער אידן, פון אומאַן און אַנדערע שטעט זיינען אַוועק אין יענעם לאַנד אַריין און אַנגעהויבן בויען אַ אידיש לעבן.

און דער טאַטע פֿייוול האָט זיך געגעבן זיין ערן-וואָרט, אז ער וועט טאָן אַלצדינג, וואָס ער קען

אידישע קינדער אין ביראָ-בידזשאַן

און ווי שווער עס זאל ניט זיין, צו העלפן בויען דאָס אידישע לאַנד ביראָ-בידזשאַן.
און נאָך דער שווערער אַרבעט אין שאַפּ פּלעגט ער אַרומגיין אין הייזער, פּלעגט גיין צו פּריינט, צו אַרבעטער, צו באַקאַנטע. ער פּלעגט זיי דער-צוילן, אז ס׳ע בויט זיך אַ אידיש לאַנד, ביראָ-בידזשאַן, אז אלע אידן דאַרפן העלפן. ער האָט געזאַמלט זייער אַ סאך געלט, נוצלעכע זאַכן פאַרן אידישן לאַנד. ער אליין האָט אַוועקגעגעבן יעדן איבעריקן דאלער, וואָס ער האָט פאַרמאַגט. ער האָט פאַרשפּרייט ביכער און זשורנאַלן וועגן ביראָ-בידזשאַן.

און איינמאַל איז ער געקומען אַהיים מיט גאָר אַ גרויסער פּרייד: „קינדער, איך האָב אַ ניי ליד. דאָס ליד האָט אַנגעשריבן אונדזערער אַ לערער פון די אַרדן-שולן, אַ פּראַלעטפּען-שרייבער מיטן נאַמען בעצאלעל פּרידמאַן. און די מוזיק האָט אַנגעשריבן אונדזערער אַן אַרדן-שולן דיריגענט בען יאַמען. הערט, קינדער, און זינגט מיט מיר:

יאָגן זיך צוויי טיי-ע-כן,

ביראָ און ביי-בידזשאַן.

צווישן ביי-דע טיי-ע-כן,

אַ פּריילעך לאַנד פאַר-אַ-ניין.

האַלץ באַזאַר-גן ווע-על-דער,

טיי-כן גיבן פּיש.

פּעלדער ברויט דער-לאַ-אַ-ניגען

צו דעם נייעם מיט.
 דורך געדינטע פערזענלעך
 יאמט מיט פריד א טאג
 נייע אידן קומען
 אין דאס בירגערשאפט.
 דו און פרייע פערזענלעך
 שטרעל און נייעם דאס
 בירגער און אידן
 קיינמאל נישט געלאנגט.
 הערן צו די בייזשען
 הערט זיך צו די ענדן
 און אום געלעכענעך
 נאך קיינמאל נישט געהערט.
 נאך גענום און ערד זיין
 יעדע נייער שטאט.
 מיינט די פרייע א-ארבעט
 און בירגער בירגערשאפט.

און מער האט ער דאס זיך נישט ארויסגעלאזט
 פון זיין מילד אנטערס, און ערן שריט און פריד
 האט ער געווינען און זיך אנטעקענעמט דאס
 לויט און שאפט נישט דער ארבעט האט ער אריבער
 געגען דאס זיך און דער מאטריאל ביי יעדע פאר
 הייזן האט ער האט געטון. נאך די פארשפרייטע
 און סוממעס פון זיינע פרייט פון פאלקס-שונד
 פון דער ארבעטער-פארטיי, פון די קינדער-שונד

אידישע קינדער אין בירא-בידושאן

פון „אקספּ" האט ער געווינען דאס ליד. אומע-
זיב, אומעזיב.

נאך איינמאל אין ער געווארן קראנק. קיין איר
געזע אין ער שוין מער ניש געווען א לעבדיגע
האט ער געארבעט שווער. און קיינמאל האט ער
ניש גערוט. ער האט ניש אפגעהיט זיין געזונט.
ער האט נאך געוואלט העלפן יענע, העלפן א
צווייטע העלפן די אייגענע קינדער, העלפן די
אידן אין בירא-בידושאן. העלפן די ארעמע, איר
בעפער מענטשן פון דער העלט. האט ער זיך
אויסגעשטריקט אין ער געווארן קראנק. 55 יאר
אין ער שוין אלס געווען אן אפערטעווע האט זיין
אום געשאפט. אין די דאקטוירים האבן אים גע-
זאגט אן ער זאל זיך אפרייטן אום ער וויל לעבן.
נאך ווידע ביזנעס האט זאלד פארעסן, האט די
דאקטוירים האבן אים אנטווארטן אום שניעל ווי
ער אין געזונט געווארן, האט ער ווידע אונז
הייבן ארבעטן שווער. ער האט געוואלט א קינדער,
ווי קיין איד וויל האבן א קינדער און די פא-
רענטן האבן פארענט א גרויסע מיליאנע און
דער העלט. מיליאנע און ווייניג אינטעליגענטע
געווארן. עס ווייניג געבליבן א סאך יעזיבוס.
דאס ווערעטע ווינקל פאלט און דער העלט
אין בירא-בידושאן. מע דארף דארטן באזעצן און
דערעיען די פארבליבענע קינדער אין א שווער
העלט!

אין און דער ארבעט האט ער זיך פאנגען
און ער איז קראנק. און א סאך און געווען אין
זיין הארץ האט זיך אפגעשטעלט. האט גרויסע
שיינע מענטשליכע הארץ האט זיך אפגעשטעלט.
און איך די זאך איז אים געבליבן הענגען
יענע גרויסע שטיבל יענע גרויסע פרידע האט
ער האט געברענגט מיט זיך ווען ער האט געזען
געזע האט זיך פון ביראבידזשאן.

פרינס ווייזן זיך געווען געווענען מיט אים
פרינס פון שאט אין פון די ארבעטער-ארגאניזאציע
זעט. מיט האט געהאלטן רעדעס. מיט האט דער
זיילט פון זיין געסקייט, פון זיין איבערגעגענגען
עו זיין פאלק עו זיין קלאס - מיט האט דערזענען
פון זיין ברויבן הארץ. מיט האט דערזענען פון
זיין לעבן א לעבן פון ארבעטן פון שווערע
ארבעט, נאר פון מיט געזאגט אין ליבע. . . .
און דער ווייזע פרידע קעגן מיט און מיט
אויסגעצאלן אים א לאנגער לאנגער רייזע . . .
נאר פון האנגען פון די גאסן אין ביראבידזשאן
די גאסן פון אונזער ביר די גאסן אין די שטעט
און דערפער פון ביראבידזשאן זעט מיט געדענע
קעגן דעם גאסן פון א פאטיען שווערע מיט א
וועגענדן הארץ מיטן גאסן פרידע.

און יעדעס טאג ווען מיט וועלן זיך דערמאנען
אן ווייזע וועלן מיט ווענען. "און זיך צוויי
פריינד, בירא אין ביראבידזשאן" . . .

אידישע קינדער אין בראַזילדזשאַן

די דערציילונג איז טיילווייז באזירט אויף מאַ
טעריאל וואָס אַוראַם לערנער פון פּילאַדעלפּיע
האַט פאַרצייכנט אין צוגעשיקט.

**אין דער שטאָט וועט נאָכמאל
געבוירן ווערן
געוויסע די פּאַרענטער זאָגלעך.**

טאָטאָס, טאָטאָס, טאָטאָס, טאָטאָס, טאָטאָס, טאָטאָס,
ליבט און זאַלפּירט אַ פּאַרענטער פּאַר. די שניידט
דורך פּאַרענטער שטעלען אין דערפּע. די
יאָנג און די ברייט אַקאַדעמיע פּאַרע. די
קאַמט אין טאַטאַטאַט פּאַר די דערע און די
רעלט. די זאַלעס-און פּאַר און אַרעט און
פּאַר. פּאַר אַ טאַר, פּאַר אַ טאַר, אַ טאַר, אַ טאַר, אַ טאַר,
פּאַר אַ טאַרע פּאַרענטער פּאַר אַ טאַרע און אַ טאַרע און
אַ אַרעט אַרעט אַרעט אַרעט אַרעט אַרעט אַרעט אַרעט
פּאַרענטער טאָטאָס, טאָטאָס, טאָטאָס, טאָטאָס,
זאַלעס, זאַלעס!

די פּאַר און אַרעט אַרעט אַרעט אַרעט אַרעט אַרעט אַרעט
שטעלען אין טאַרע אַרעט אַרעט אַרעט אַרעט אַרעט אַרעט
דער דיטערע פּאַרענטער אַרעט. די פּאַר און אַרעט
פּאַרענטער אַרעט אַרעט אַרעט אַרעט אַרעט אַרעט אַרעט
פּאַרענטער אַרעט אַרעט אַרעט אַרעט אַרעט אַרעט אַרעט
פּאַרענטער אַרעט אַרעט אַרעט אַרעט אַרעט אַרעט אַרעט

*

אין פּאַר אַרעט אַרעט אַרעט אַרעט אַרעט אַרעט אַרעט
זאַלעס זאַלעס זאַלעס זאַלעס זאַלעס זאַלעס זאַלעס זאַלעס

קער היים. זיי פארן קיין בראש-ההשנה אינגעליך
 און מידלעך פון פארשידענעם עלטער. זייערע
 מאמעס און מאמעס זייען געפאלן און די טאכטערן
 קען דעם טינג. מאמעס און מאמעס האבן גע-
 קעמפט און די פארשידענע אטריאן. מאמעס
 און מאמעס זייען פארשידענעם געזאגן פון היים
 לערשן דיטש, פון הימלערייזן הימלעך. האבן
 סאנעטישע היים-אנטייער, סאנעטישע מענטשן
 אינערום אידשע קינדערלעך. מהאט זיי גע-
 פונען און העלדלעך און פילדער, ביי גוטע
 מענטשן באהאלטענע.

מיט דער גרויסע קינדער פארם מאמע די לערע-
 רין. די גוטע מאמע מיט די שווארצע אויגן. די
 לערערין, האט און מיט-פאל געזאגן א מאמע פון
 איבער פערעק קינדער. די לערערין מאמע האט
 קען זינגען אלע שיינע אידשע לידער און קען
 הערעילן אלע שיינע אידשע מייזעס. און די
 לערערין מאמע ווייסט שוין און געדענקט און
 אינסטייניק די לעבנס-געשיכטעס פון אלע קינדער-
 לעך. און זי האט דאך פאר יעדן אונז קלוג און
 ווארעם ווארט, האט קומט אריין און די זינגע
 הערענלעך פון די קינדער. און עס ווערט זיי און
 גוט. זיי הערפילן זיך און טאנעס און הייסט צו
 דער לערערין מאמע. זיי ווייסן די קינדערלעך,
 און די לערערין מאמע האט און יעדער פראגע און
 ענטפער. זי ווייסט אלעס און פארשטייט אלעס.

אידישע קינדער אין בירא-בידזשאן

אן מאן מיט דער לערערין מאטע, האט מען שוין פאר קיינעם קיין מידע נישט. די איינע הויבן אן ביי זיי צו פונקטן. די אנדערע הויבן אן צו שטייט לען. די לערערין הויבן אן פריידיק צו קלאפן. אזוי פיל פריידיק אין פארשיידענע זאטן דארטן איז זיי.

**

אין צווייטן די קינדער געפינט זיך א מידעלע, האט איר מאמען איר איר מאטע, די ערשטע פאר מען איר מאטע געווען זייער פארטראכט. זי האט זיך געהאלטן פונדערווייטנס פון דער לערערין פאר זייער האט איר נאך געווען אין דער „צייטוויליקער" הויז פאר פארשיידענע ארבעטן קינדער". אין דער הויז אריין האט מאטען געבראכט איר איינע נע בלאטע מאמע. די מאמע האט געווינט פאר דער לערערין מאטע, און די לערערין מאטע האט פארשריבן איר פארשריבן.

אין אן מאטען מאמע האט זיך געווענט מיט איר מידעלע, האט מאטעלע געווינט און די מאמע האט געווינט. ערשט שפעטער האט די לערערין מאטע ארוםגענומען דאס מידעלע מאטע און צו איר געדעט: „די הילסט האבן א געוונטע מאטע א שפארקע און א שיינע מאמע. אונדזער לאנד זיקט אונזע אלע קראנקע מאמעס און מאמעס אין מאנטארטאס. מען וועט זיי דארטן אויסהיילן פון אלע קראנקהייטן און זיי נאכאמאל שטעלן איר

היבטאק אונטערן דין פאסט אין א גרויסע העל
 דין. די האט זיך אין דין געפאסענעם פון מיט.
 די האט געהאלפן דעם זאגן. די זאגט אין דין
 אום העלדן די דין פאסט לענגע — אין אום
 ערשטן געדענק, העלדן זיינען גוט. . . .
 מער האט פאסענעלע נים געווינט.

נאך די פאגעס זיען בייס פערנענער פון „העל“
 אין אונטערן מיט געווענדיק אונט. די האט
 זיך נים געזאגט שפילן מיט די קינדער. די האט
 געטראכט אין געטראכט. די האט נים געזאגט
 זאגן דער לעדערן פאסט פון האט די האט גע-
 טראכט. נאך די לעדערן פאסט האט זיך און
 געזאגט, פון האט האט מידעלע פאסט האט
 געטראכט, פון איר פאסט האט די געטראכט. די
 זיינס, און איר פאסט אין דערפארטעם געזאגן
 פון די דייטשע מעדער. ער אין דאס געווען אום
 גוטער פאסט אום זיינער פאסט, אום זאגער
 פאסט.

*

**

„שאלענדיק דער העלד“ האט ער געהיטן אין
 שטעטל אופן געטראכטער ברעג פון זייעסטער.
 אונט דער געטראכטער ערד אין ער געבוירן גע-
 זאגן אין יאר 1909. נאך אים קינד האט ער זיין
 פיל געליטן. שאלענדיקע פאסט האט געטראכט
 שווער אין שווער, האט זי זיך געשיינט א האנט
 און פארגיפטעט איר בלוט. די גאנצע הארענדיקע

אידישע קינדער אין בירא-בידושאן

פון דער פאמיליע אין אונזער אידן פאמיליעס
 און און אין גוט גוט אין געווען שולעס און
 לעבן און זיין פאמיליע אין געווען קראנק. נאר און
 די פאמיליע האט זיך אריין אויסגעצויגן, האט זי
 ווידער געארבעט שווער. זי האט געזיגט און
 איינע זיך לערנען אין א חדר אין און א געזעצטע.
 זי האט אים געזיגט זיך לערנען עפילן און א
 פונקט און א פירן.

נאר זיין שולעס און נאר און געווען 14
 יאר, קומט נאר א קינד, האט זי זיך און
 אונטערן פאמיליע אין א גרויסער, האט זי
 זיך זיך זיך לערנען און די קראנק פאמיליע
 אונטערן. — האט זי פארהאט די געזעצטע אין
 אונטערן און א דרוקען, די דרוקען אין
 געווען פאר אים און אונטערן. ער האט
 זיך דארט און זיך געלערנט און געלערנט. ער
 און, האט זיך האט געלערנט, האט אים עפעס זיך
 לערנען, דרוקען. און די עלטערע אונטערן
 דרוקען האבן אים זיך זיך באקומען אין ער
 און זיך געווען און אונטערן דרוקען, א פאמיליע
 מיט און אונטערן.

אין יענער צייט האבן די אונטערן פון נעס-
 דאווענע שפעט געדרוקט א „קאמפאזיט“ די
 „קאמפאזיט“ האט דרוקען לעקציעס, מיט
 זיך געשענענעס, שפעטס און זיך זיך
 האט אונטערן קאמפאזיט פאר דערוואקסענע. שוין

לעבן גערט אקטיוו אין דער „קולטורליג“ ער
 טראגט צו זיין מיט ארבעט דורך שפילן פילן דורך
 לערנען מיט דערוואקסענע. ער ארבעט שפיל
 געלאסן אין זייער געטרוי. ער האקט און שפיל
 באשט ער אין נאך און זיין.

ביי . . . ביז ס'האט געטראפן אין א נאכט:
 ס'א וואקע פארוואנדלונג פון דער „קולטורליג“.
 מ'זען דערס זעלן פארשענערן דאס לעבן פון אידן
 ארבעטער דורך לערנען דורך מעסערע אין זייער
 ראטור. . . עס עפעט זיך די פון אין די רומענישע
 „סינדראנע“ אין פאליטישן באזיין זיך. מ'זען
 ענטרייבט די פארוואנדלונג אין אייניקל ארעסטירט
 מ'זען דער איינציקער האט האט זיך געשטעלט
 אין פראטעסטירט, אין געזען שאלעקע. ער האט
 זיך אהענקעטשעלט אין איינציקער. „מיט האט
 פאר א רענט ענטרייבט זיך א פארוואנדלונג פון
 א לעגאלער ארגאניזאציע אין רומעניע? מיט האט
 פאר א רענט ארעסטירט זיך די מיטגלידער? —
 האט זיך א באנדעט (ווארענט) פאר דעם?“

נאך אנטשטאט אן ענטפער. האט די רומענישע
 „סינדראנע“ שאלעקען איינגעדאקט א פאר זיין
 אין אנטפערגעשלאגן די זיין. ער גערט ארעט
 פירט צוזאמען מיט נאך עטלעכע באזיירונג. זייעט
 אין טורמע דריי באזיירונג.

די קראנקע באמל טראגט ערן איד שאלעקען
 אין טורמע. איד זיך אין זיין און גרויסער דער.

ש ל ו י ט ע ד א ו ו י ד ט א ו

נאמן. מן האם אנטיסמיים שמשגה קלסון אין
דער פיר. עם זייען אריין דומענישע פאליטישע
אין הויז. מן האם אלע שאפער, שפילסון אין
קאסטום צענזשפן. מן האם צווייטען פון נאמן
אין ווידער פאפול ארעסטירט. די טאטע פלעג
זייען בעקנדיג לידע פון מאינעלע. פאפול
האט מן אלייטעל אפגעלאזן אין ארעסטירט. און
גילסון אין ארעסטירט.

אין איינפאל אין געקומען זייער א שייער טאג
אין זייער בעסערשטיקער שטעטל. דאס אין געווען
אין יאר 1940. די רויטע ארמיי האט דעמאלט
אריינשארטירט אין בעסערשטיקער דער טאטע אין
די טאטע זייען געווען דעמאלט און פרוילעך. אין
אלע אידן אין שטעטל זייען געווען פרוילעך. און
שילע אין שוין געווען א גרויסע ארמיי דעם
יאר אלס. די געדענקט זיי די פלעגט גיין מיין
טאטן אין דער טאטען אונז מיטגייען. דער טאטע
פלעגט זיך אונזעקטעלען רעדן פאר א סאך מענטשן.
אלע האבן ליב געהאט צו הערן זיי ער רעדט. מן
האט געפאסטשט בראטא. מן האט אים גערופן
„שאלעמקע דער העלד“. ער ווערט דערנאכט אין
שטאטישן סאוועט. ער ווערט טעקעטאל פון און
בעפער פאראיין. ער ארבעט אין א צייטונג. די
טאטע אין פרעוידענטן אין מאפא-הילף קאמיטעט.
אין מאינעלע מיט אירע עלטערן האבן גילעגט
פרי אין גילקלעך.

אויסע קינדער אין בירא ביזנעס

אבער בלויז אין יאר.

הינטער זיך די גאנצע וועלט האט זיך אריבער געצויגן און
האט זיך געפונען אין די גרויסע בירא ביזנעס וועלט
דין און האט זיך געפונען מיט אים און האט זיך געפונען
דיין איבערזעצונג און זיך געפונען אין די גרויסע בירא
ביזנעס וועלט. דער פאסט בירא ביזנעס און דער דער
קארט און די געזעלשאפט. האט זיך געפונען אין די
יארון און די געזעלשאפט. האט זיך געפונען
אין די גרויסע בירא ביזנעס וועלט. האט זיך
היינט זיך געפונען און זיך געפונען אין די
גרויסע בירא ביזנעס וועלט. די הינטער אריבער האט
פארענדיגט די הינטער בירא ביזנעס וועלט אין
פאסט?

זיך געפונען מיט אים און זיך געפונען
קארט און די געזעלשאפט. האט זיך געפונען
זיך און די געזעלשאפט. האט זיך געפונען
מיט א געזעלשאפט. האט זיך געפונען אין די
גרויסע בירא ביזנעס וועלט. די הינטער אריבער
א געזעלשאפט. האט זיך געפונען אין די
גרויסע בירא ביזנעס וועלט. די הינטער אריבער
אין פאסט. פון דער געזעלשאפט און פאסט
א געזעלשאפט. האט זיך געפונען אין די
גרויסע בירא ביזנעס וועלט. די הינטער אריבער
אין פאסט. האט זיך געפונען אין די
גרויסע בירא ביזנעס וועלט. די הינטער אריבער
אין א געזעלשאפט. די געזעלשאפט און געזעלשאפט
פאסט און א געזעלשאפט. די געזעלשאפט

נאם שאלעמקל האט זיך נים געשלאקן. ער
האט זיך לעבן אפגעזען געשטריקן. אידן לאזט
זיך נים פארשפארן אין קיין געטא. גיט א זון
דערשטאנד. שלאגט זיך קעגן דעם טויט פארן
קאנעד אין פאר דער קולטור אין פאר דער פריי
הייט פון אונדער פארק אין פאר אלע פליקער.

**

אין די לענדערן פאטע אין ענגקומען צום פאר
פראכטן מיידל פאטע. זי האט איר פרוגענימען
זיי א פאטע איר פאטער, אין זי ענגעדיקט צו
זיך: „ביסט נאך און זונג, פאטער פאטע אין די
ביסט זיין און קלוג, און דערפארק און דער
האקסן. איר זייל מיט דיר רעדן, זיי פון רעדט
צו א שוועסטער א העלדישער, א בראדער שווער
פער. . . העלדן שפארן קינמאל נים. . . זיין
פאטע אין נים געשטארבן. . . ער לעבט אין ער
הייט לעבן אייביק מיט אלע העלדן פון דער גע
שיכטע. . . זיין הארט אין זיין פאטע שוועסט ארום
איבער דער העלט, אין אלע טיילן ערד. זיין הארט
אין זיין פאטע הערט ערגעץ פארצייכנט אין דער
ליטערעסטור. זיין הארט אין זיין פאטע הייט איבער
זיין פון דיר צו דיר. . . די ביסט זונג, אבער די
פארשטייט, אז די הייט איינפאקסן העלדן זיין
נאכגעניע האבן און האבן קינדער. און עס קאן דאס
זיין, אז דייער א זון הייט איינפאקסן אין דער
געשטאלט פון זיין פאטע דעם העלדישן ערלעבן

אידישע קינדער אין ביראָבידזשאַן

שאלעמקען . . . דארפסטו זיין בראַט, געוונט,
פריילעך, געלערנט, און אז דו וועסט שטארק לוב
האבן דעם לעבן, דין לעבן וועסטו א געזעצן
העלד פון דיר ארויסגעבן . . ."

און מאַטעלע האט כרוים צעלפנט אירע אַיגן.
און אין זיי האט מען גערעדן אזוי נוי ליבט.

*
**

אינעם וועט מאַטעלע אין דער טאן מיט אלע אינגל
לעד און מיינלעך. זי קוקט דורך דעם פענצטער
מיט פריידיקע אַיגן. זי וועט אהי פיל און הערט
אוי פיל. עס הערט צו איר א העלט. יעדער טאן
און פרוי און קינד, האט שטייט ערניין איר די
ווען אין מיט דעם לעבן, אין א העלד, א לענד
פון העלדן. און מאַטעלע וויל איר זיין א העלדן.

און איר האטט זיך אז די מאַטעלע טאן לויפט
מיט א באַזונדערן אימפעט. זי הערט די שפראך
פון דעם ציג: טאַ-טאַ-טאַ, טאַ-טאַ-טאַ, טאַ-טאַ-טאַ,
וואסוה וואסוה, טאטט א ווארע, טאטט א ווארע!
איר טון א מאַטעלע מאַטעלע טאן איר טראַט
זיך אין א אידיש לענד אריין! איר פיר קינדער
קין ביראָבידזשאַן!

אין באַזאָלען ערניין טיף אין מאַטעלע האַרצן
לובן אַוועקע וואַרעמע הערטיקע: לויב, שנילעך,
א העלדן וויל איר זיין . . . א גרויסע וויל איר
שנילעך זיין . . . און דער מאַטעלע וועט טאַטאַטאַ
געבוירן הערן!

איידע.

איידע איז פערצן יאר אלט. זי לערנט אין צווייטן
קלאס פון דער מיטלשול. זי פארענדיקט היי-סקול.
זי שפילט אף עטלעכע אינסטרומענטן, נאר קיין ניין
עם מאנאל האט זי ניט.

דער טאטע אירער איז א פעדלער. פון פארטאג
ביו שפעט אין אונט גייט ער נאך זיין אפגעריבן
פערדל און קרעכצנדיקן וואגן און שרייט אף אלע
זיינע קוילעס:

— עפל, עפל!

אידישע קינדער אין ביראָ-בידזשאַן

קען מען אים שוין אָפּ אַלע גאַסן און געסעלעך.
נאָר ווען ער וואַלט פאַרקויפט אַפּילע אַ האַלבן
וואַגן עפל אַ טאַג, וואַלט איידע אַלץ קיין נייעם
מאַנטל ניט געהאַט, ווייל אין זייערע צוויי צימערן
דרייען זיך אַרום נאָך דריי שוועסטערלעך און צוויי
ברידערלעך.

איידע איז זייער אַ שטילע. ווען זי קומט אין
קלאַס זעצט זי זיך אַוועק ערנסט, אַנגעלאָדן מיט
בלייפּעדערס און העפטן, גרייט צו פאַרצייכענען די
רייד פון אירע פּראַלעטאַרישע לערער. זיי האָבן איר
דערקלערט פאַרוואָס זי האָט ניט קיין נייען מאַנטל
און פאַרוואָס איר גאַנצע פאַמיליע לעבט אַזוי אָפּ
צאַרעס. און איידע ווייסט שוין, אַז קומען וועט אַ
צייט, ווען אַלע וועלן האָבן נייע מאַנטלען.

איידע איז גראַדע אַביסל פעטלעך. קיילעכדיק,
מיט רויטע שמיכלענדיקע באַקן. פון וואָס איידע
איז פעט, ווייסט זי ניט און קיינער ווייסט ניט. זי-
כער ניט פון די קעסט, וואָס זי קריגט באַ אירע על-
טערן.

זי האָט זייער ליב צו לייענען און צו הערן מי-
טעס. עטלעכע מאל אַ וואָך. ספּעציעל שאַבעס און
זונטיק, זעצט זי זיך אַוועק, רינגלט אַרום זיך די
שוועסטערלעך און ברידערלעך, טאַמע און מאַמע.
און זי לייענט פאַר זיי מייסעס, מייסעס פון אידישן
אַרבעטער לעבן, פון קינדער לעבן אין אַמעריקע און
סאַוועטן פאַרבאַנד. אַמאל לייענט אויך די מאַמע

אידישע קינדער אין ביראָ-בידזשאַן

און אַמאָל דערציילט דער מאַמע.
נאָר פון זינט מען האָט זי אויסגעקליבן פאַר סעק-
רעטאַרשע פון דער קינדער סעקציע פון „איקאַר“,
לייענט זי אזוי פיל באַגייסטערטע געשיכטעלעך פון
די אידישע קאלאָניעס אין סאַוועטן פאַרבאַנד, פון
ביראָ-בידזשאַן, אז מע קען זי גאַרניט פון זיי אַפּ-
רייסן.

און איידע טראַכט אַליין אויך אויס מייסעס. זי
זאָגט, אז סע האָט זיך איר געכאַלעמט אַ שטייגער
אַזאַ בילד:

— עס איז אַ גרויסער פאַרזאָד. רויע אַרמייער
שטייען אויסגעשמעלט. אַרבעטער, פויערים און פיר-
אַנערן שטייען שטאַליץ. זי שפאַנט פאַראַוים. נאָך
איר גייען די קינדער פון דער „איקאַר“ סעקציע.
אין מיטן דעם גרויסן פלאַץ שמעלט זי זיך אויף מיט
דער גרופע אָף אַ גרויסער בינע, וואָס איז ספּעציעל
אויפגעבויט געוואָרן פאַר דעם פאַרזאָד. עס הענגען
רויע פאַנען און פלאַקאַטן. איין גרויסע שילד ליי-
ענט זיך אזוי:

איקאַר קינדער טוער פון די שולן

באַם

אידישן פראַטערנאַלן פאַלקס אַרדן

זייט געגריסט!

אונדזער לאַנד, אידישע סאַוועטישע רעפובליק

ביראָ-בידזשאַן

עפנט די טויערן פאַר אייך!

אידישע קינדער אין ביראָ-בידזשאַן

און רעדנער פון דער רויטער אַרמיי, פויערים און אַרבעטער און קינדער האַלטן באַגריסונגען. אַלע קינדער פון דער „איקאַר“ סעקציע שטייען און הערן מיט אַפענע מיילער און גרויסע אויגן און עס קלאַפּן די הערצלעך אזוי שטאַרק באַ זיי. פון פרייד. און איידע האָט אויפגעהויבן די האַנט צום סאַל-טירן, ווען די אַרקעסטערס האָבן געשפּילט דעם הימן. האַלט זי אזוי די האַנט און האָט זי פאַרגעסן אַראַפּצולאַזן ...

און ווען איידע כאַפט זיך אויף, צעפינקלען זיך אירע אויגן. דערציילט זי יעדן איינעם איר כאַלעס. איז דערפאַר, ווען זי קומט צו דעם מיטינג. עפנט זי אויף איר העפּטל, לייגט אויס די רויטע מיטגליד קאַרטלעך און לייענט אָף גיך פאַר זיך נאַכאַמאַל איר בער:

איקאַר קינדער סעקציע.

און באַם ברעג פון ביכל האָט זי שוין אונטערגע-שריבן מיט טינט:

סעקרעטאַרשע

איי דע.

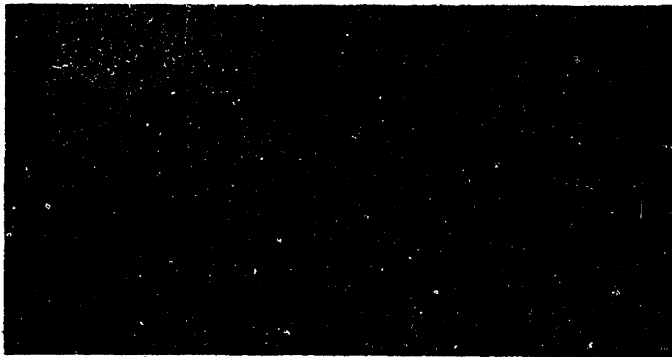
און זי שרייבט עס אויס אזוי קלאַר און ריין, אז אפילע די קליינע קינדער זאַלן קענען איבערלייענען איר נאַמען. און זי שטעלט זיך אזעק און האַלט אַ פייערדיקע רעדע:

— באַווויררים, די אידישע אַרבעטער און פויערים פון ביראָ-בידזשאַן וואַרמן, אז מיר זאַלן אַרויסשיקן

ש ל ו י מ ע ד א ו ו י ד מ א ן

געצייג, מאשינען, טראקטארס, זיי זאלן שנעלער און גרינגער קענען ארבעטן און בויען דאס לאנד, און איר, גארניט, טוט ניט אריין קיין האנט אין קאלטע וואסער, אינטערעסירט זיך ניט. פארגעסט ניט צום קומענדיקן מיטינג ברענגען צו פינעף סענט מיטגליד-אפצאל.

קינדער שמייכלען און זאגן צו צו ברענגען. איידע פארשפיליעט איר אלטן מאנטל, וואס איז שוין ענג און קורץ און אפגעריבן. זי לייגט צענויף אירע פאפירלעך, העפטן און בלייפעדערס, געזעגנט זיך מיט יעדן מיט א שמייכל און שפאנט אהיים ערנסט און פארטראכט. זי כאלעמט וועגן נייע מי-סעס פון בירא-בידזשאן און וועגן דעם קומענדיקן מאג. ווען אלע וועלן האבן נייע מאנטלען. דעטרויט, 1932.

מ'כאפט א שווימ אין טייך בירא.

בירא-בידזשאן

אמאל, אמאל, ווען די מענטשן זיינען נאך געווען נאריש. זיי האבן געפירט צווישן זיך מילכאמעס. זיי האבן געמאכט גרעניצן צווישן איין טייל ערד און דער צווייטער, — האט זיך געפירט. אז איינער, א קעניג האט ער זיך גערופן, האט געהערשט איבער א גאנץ פאלק. ער פלעגט טראגן גאלדענע קליידער, וואוינען אין זילבערנע פאלאצן, עסן געפרעגל-טע גענדזלעך און טרינקען די בעסטע וויינען. און די מענטשן האבן געארבעט שווער אין די פאכ-ריקן. אף די פעלדער. זיי האבן גענייט קליידער. געבאקן ברויט. נאך די קליידער און דאס ברויט האבן צוגענומען דעם קעניגס באדינער און שטיי-סער פאר זיך און פארן קעניג.

עס זיינען געווען פיל קעניגן. יעדער קעניג האט זיך געהערשט איבער זיין פאלק אין זיין לאנד. אז די ערשער האבן געוואלט נאך גאלד און זילבער, פלעגן זיי באפעלן די ארבעטער אין די פאבריקן און די פויערים אף די פעלדער, זיי זאלן נעמען די ביקסן אין די הענט, אנפאלן אף א צווייטן לאנד, הארגענען יענע מענטשן, צונעמען ביי זיי דאס פאר-מען און די ערד. פלעגן זיי אזוי טאן.

א טייל מענטשן האבן זיך ניט געקאנט שלאגן. האט מען זיי גענומען געפאנגען. האבן זיי געארבעט שווער פארן קעניג און זיינע ארויסהעלפער. די גע-פאנגענע פלעגט מען רופן פרעמדע. זיינען אין יעדן

ש ל ו י מ ע ד א ו ו י ד מ א ן

לאנד געווען פרעמדע מענטשן, פעלקער, וואס האבן געשקלאפט פאר די הערשער.

אזוי האט זיך געפירט יארן און יארן אף אונדזער ערד.

אינמאל איז געקומען א מאן, זייער א קלוגער, מיט א גרויסן שמערן, צוויי פייערדיקע אויגן און א שמיכל אף די ליפן, און ער האט אזוי געזאגט:

„ברידער און שוועסטער!

מיר בויען אלעס אף דער וועלט; מיר ארבעטן אויס קליידער, ברויט, הייזער, גאלד, זילבער; שיד און ביכער, און מיר האבן גארניט. און דער קעניג טוט גארניט, הערשט איבער אונדז און נעמט צו אלעס. לאמיר אראפזארגן דעם הערשער און זיך צעטיילן מיט אונדזער וועלט.“

און זיין נאמען איז געווען לענין.

איז די מענטשן זייער געפעלן געווארן לענינס רייד. אבער לענין איז געווען זייער א קלוגער מענטש, האט ער די ערשטע זיינע פריינט געהייסן קיינעם ניט דערציילן זיינע ווערטער. און ער אליין איז געגאנגען פון דארף צו דארף, פון שטאט צו שטאט, צונויפגענומען מענטשן אין די קעלערס, אף די בוידמער, זיי דערציילט זיינע ווערטער, זיי גע- הייסן מאכן א שווייג און — געגאנגען ווייטער.

אז דער קעניג האט זיך דערוואוסט פון לענינען, האט ער ארויסגעשיקט זיבעצן טויזנט רייטער אין אלע עקן פון זיין לאנד, ס'האט געהייסן רוסלאנד,

אידישע קינדער אין בירא-בידושאן

מע זאל כאפן דעם קלוגן מאן, וואס רעדט אן די ארבעטער און די פויערים, זיי זאלן אים מאכן אויס הערשער.

אבער לענין פלעגט זיך איבערטאן אין פארשיי-דענע קליידער. אמאל האט ער זיך געקליידט ווי א באבע, ווי א זיידע. אמאל — ווי א בעטלער, א קאליקע. און מע האט אים קיינמאל ניט געפאקט.

האט זיך דעם קעניג פון יענעם לאנד געוואלט האבן נאך א פאלאץ, האט ער באוואפנט זיינע מענטשן און געהייסן מילכאמע האלטן מיט א צווייטן לאנד. האבן די מענטשן גענומען די ביקסן אין די הענט און זיך שוין געוואלט גיין שלאגן, איז אנגעקומען לענין און אויסגעשריען:
„ברידער און שוועסטער!

איצט, ווען איר האלט די ביקסן אין די הענט, זענט איר זייער שמארק, ווארפט אראפ דעם קעניג מיט זיינע באדינער און שמייסער און צעטיילט זיך מיטן לאנד.“

האבן די מענטשן באלד פארשמאנען, אז לענין איז גערעכט. האבן זיי געבונדן דעם קעניג מיט שמארקע שטריק און אים אריינגווארפן אין א טיפן גרוב. און פון דארטן איז ער שוין קיינמאל ניט ארויסגעקומען.

און אז זיי האבן זיך גענומען איינטיילן מיט זיי-ער לאנד, האבן זיי דערזען, אז עס זיינען דא פאר-

ש ל ו י מ ע ד א ו ו י ד מ א ן

שיידענע פעלקער מיט פארשיידענע שפראכן. און דאס לאנד איז זייער גרויס און רייך. און מענטשן זיינען דא א סאך.

ווי אזוי זשע צעטיילט מען זיך ? —

איז צום ערשטן געגאנגען דער לענין און האט אנגעשריבן אזא מין בריוו צו אלע מענטשן פון יעדעם לאנד. און דעם בריוו האט ער געשריבן אף אלע שפראכן פון דער גאנצער וועלט. ערשטנס, זאלן די ארבעטער און פויערים פון אלע לענדער זיך דערוויסן, אז זיי האבן זיך באפרייט פון קעניג און זיי, אין אנדערע לענדער, זאלן זיך אויך באפרייען. און צווייטנס, זאלן די באזונדערע פעלקער פון דעם לאנד אויסקלייבן די בעסטע מענטשן, די וואס ארבעטן שווער און ערלעך, וועלן זיי מאכן אזא מין איינפירונג, אז אלע זאלן לעבן גלייך און ארבעטן גלייך.

צווישן די פארשיידענע פעלקער איז געווען איין פאלק, וואס מע האט גערופן אידן און זיי האבן גערעדט אידיש. די אידן זיינען געווען גאנץ קלוגע מענטשן. דערפאר פלעגן זיי די קעניגן טרייבן פון לאנד צו לאנד. אזוי האבן זיי זיך פארשפרייט ארבעטער דער גאנצער וועלט. זיי האבן געקענט זייער גוט לערנען. זיי האבן געשטאמט פון די ערשטע קלוגע פעלקער אף אונדזער ערד, נאר קיין מאל האבן זיי ניט געהאט. מע פלעגט זיי פייניקן און שלאגן מער ווי אנדערע.

אידישע קינדער אין ביראָ-בידזשאַן

ל ע נ י ן

35

ש ל ו י מ ע ד א ו ו י ד מ א נ

אז מע האָט יעדן פּאַלק אַרבעטער און פּויערים
—אויסגעטיילט שטיקער לידיקע לאַנד, האָט מען די
אידן געגעבן אַ גרויס פעט לאַנד, וואָס ציט זיך פון
טייך צו טייך, פאַרמאָגט אַ סאך וועלדער און אויז-
רעם.

און דאָס לאַנד האָט מען גערופן ביראָ-בידזשאַן.
אז אידן האָבן דאָס דערהערט, האָט איינער גע-
נומען אַ האַמער, אַ צווייטער האָט גענומען אַ סערפּ,
אַ דריטער אַ שער-און-אייזן. מע האָט זיך אויפגע-
זעצט אָפּ פּערד און וואָגנס און זיך אַוועקגעלאָזט
קיין ביראָ-בידזשאַן.

זיי האָבן באַלד אַוועקגעשיקט בריוו אַיבער דער
גאַנצער וועלט. אין יעדן לאַנד האָבן זיך געפונען
אידן, וואָס האָבן צוגעשיקט מאַשינען, געלט און
פּערד און בעהיימעס.

די אידן האָבן צעאָקערט דאָס לאַנד, אויפגעבויט
הייזער, געעפנט שולן פאַר קליין און גרויס, איינ-
געפירט שיינע מעאָטערס און זאָלן צו פאַרברענגען.
קינדער ווערן דערצויגן און געלערנט פון די בעסטע
לערער פון אַרבעטער פּאַלק. אַלע מענער און פרויען
גייען אינדערפרי צו דער אַרבעט אָפּ דריי שטונדן.
דערנאָך קומען זיי אין זייערע הייזער עסן און פאַר-
ברענגען. פאַרנאָכט גייען זיי ווידער צו דער אַרבעט
אַלע גלייך. אין אַוונט גייט מען אין מעאָטערס, צו
קאַנצערטן.

נאָר די קינדער מוזן גיין פרי שלאָפן. זיי דאַרפן

אידישע קינדער אין ביראָ-בידזשאַן

אויסוואַקסן געזונטע און שטאַרקע אַרבעטער, דאַרפן זיי רוען גענוג.

און ווען די קינדער ליגן אין די בעטן און ווילן נאָך ניט איינשלאָפן, זיצן לעבן זיי די לערערס און דערציילן זיי מייסעלעך:

„אַמאַל, אַמאַל, ווען די מענטשן זיינען נאָך געווען נאַריש, האָבן זיי געהאַט הערשער און פלעגן פירן מילכאַמעס, זיך האַרגענען איינער מיטן צווייטן, האָט מען אונדזערע זידעס גערופן פּרעמדע. מע פלעגט זיי שלאָגן, פייניקן און טרייבן פון לאַנד צו לאַנד.

איז געקומען אַ מאָן, זייער אַ קלוגער, מיט אַ גרויסן שמערן, מיט פייערדיקע אויגן און מיט אַ שמייכל אויף די ליפן, און ער האָט באַפרייט אַלע מענטשן פון אַלע קעניגן.

און זיין נאָמען איז געווען לענין.

פריער זיינען געווען פאַרשיידענע קליינע לענדער מיט פאַרשיידענע שפּראַכן, מיט גרעניצן. און אַז די מענטשן האָבן זיך באַפרייט פון די קעניגן, האָבן זיי אַ נאָמען געגעבן דער גאַנצער וועלט:

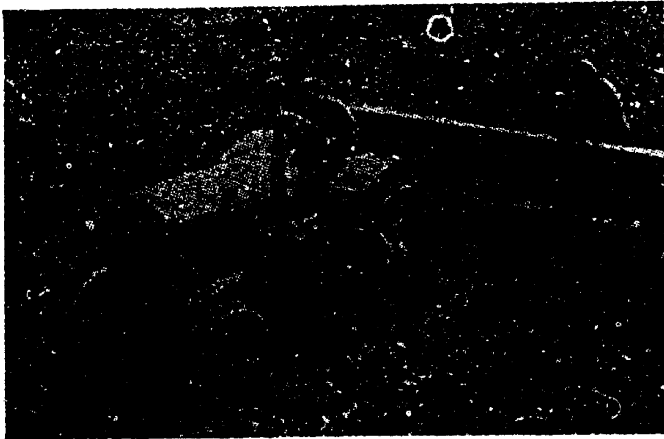
ל ע נ י ג ע ר ד

און די אידן האָבן זיך באַזעצט אין טייל ביראָ-בידזשאַן און אויפגעבויט אַ שוין לאַנד, וואו אַלע אַר-בעטן גלייך און לעבן, ווי אַף דער גאַנצער לענינערד. נאָר די קינדער דאַרפן שוין צומאַכן די אייגעלעך.

ש ל ו י מ ע . ד א ו ו י ד מ א ו

קינדער מוזן גיין שלאפן פרי. זיי דארפן רוען א סאך. זיי זאלן קענען אויסוואקסן געזונטע און שטארקע ארבעטער."

אזוי פארענדיקן די לערערס די מייסעלעך. זיי פארלעשן די לעמפעלעך. ווינטשן די קינדער א „גור" מיט נאכט" מיט שיינע כאלוימעס און גייען ארויס פארברענגען אף די ווייכע, גלאטע און ליכטיקע גאסן פון בירא-בידושאן.

אויף בירא-בידושאנער סעלדער

מאמעלע פון דארף „איקאר“

מאמעלע האט געלעבט אין דארף „איקאר“. אין מאוועמן פארבאנד. ער איז געקומען מיט א סאך קינדער, מאמעס און מאמעס פון קליינע שמעטלעך און זיך באזעצט אין דער קאלאניע. זיינע עלטערן זיינען געווען אמאל הענדלער. נאר אז עס איז גע-ווארן די רעוואלוציע, די ארבעטער און פויערים האבן פארקאפט די מאכט, האבן זיי איינגעפירט אזא לעבן. אז אלע זאלן ארבעטן גלייך און לעבן גלייך. אבער די הענדלער, וואס ארבעטן ניט, זיינען געבליבן אן פארנאמע. איז זיי געווען זייער שלעכט. זיי האבן ניט געהאט קיין שטיקל ברויט צום עסן. און אויך מאמעלע און זיין מאמע און מאמע האבן ניט געהאט וואס צו עסן.

איז איינמאל ארויס א באפעל פון כאווער לעני-נען. וואס האט געזאגט אזוי: „אלע מענטשן. וואס האבן פריער געהאנדלט, אדער זיך אזוי ארומגע-דרייט ליידיק און געגעסן דאס ברויט, וואס ארבע-טער האבן געבאקן, זאלן זיך נעמען צו ארבעט. ווער עס וויל גיין ארבעטן אין פאבריק, זאל גיין אין פאבריק, און ווער עס וויל גיין אפן פעלד, זאל גיין ארבעטן אפן פעלד!“

האבן טאקע מאמעלעס מאמע און די מאמע אריינגעפאקט אלע זאכן און אוועק אין דעם דארף „איקאר“. וואוינען זיי שוין אין דער קאלאניע צוויי יאר. און זיי איז אזוי גוט, אזא גרויסער הימל איז דארט דא. אזוי פיל ערד, און עס איז ליכטיק, און

ש ל ו י מ ע ד א ו ו י ד מ א ו

אלע סאג עסן ווי ברויט, און מאטעלע שפילט זיך מיטן קעלבל. דער קאלעקטיוו פון דאס דאס אים דערלויבט יעדן סאג צו פירן דאס קעלבל אה פאסיג. איז ווען ער פירט דאס קעלבל, שפילט ער זיך און אויפערלעך. עס איז אזוי גוט. מאטעלע האט נאך גוט קיין זארגן. ער לערנט זיך גוט און שילד ער העלפט ארבעטן אפן פעלד. ער העלפט און קינדער קלוב. עס איז אזוי גוט, אז ער האלט און און לעבן. נאך איינמאל האט ער זיך פארטרעטן. אזוי פארטרעטן, אז ער איז ארויסגענוגען א גאנצן סאג און גוט געשלאפן א גאנצע נאכט. האט און? — ער וויל זען באזינער לעניק. ער פון אים זען. ווען גוט באזינער לעניק. האלט ער דאך גוט געהאט אזוי גוט קעלבל. האלט דאך אים גוט געווען אזוי גוט. ער האט א פאר טאל געבעטן די עלטערע באזינער ריט, מע זאל אים מיטגעבען קיין מאסקווע. אבער מע האט זיך אויסגעלאזט פון אים.

האט זיך מאטעלע געטרעטן: „האט האט ער מירע און פאר וועמען האט ער מירע? — ער וועט גיין צופוס.“ האט ער גענומען א זעקעלע מיט ברויט און קיבלעך און אויגעקעט און קנאבל און זיך אויפגעלאזט קיין מאסקווע. גייט ער אזוי א סאג און א נאכט. ער לייגט זיך אביסעלע צו עלאפן איינמיטן וועג אפן גראס. גייט נאך א האלבן טאג און קומט קיין מאסקווע.

אזוי ווי ער איז נאך אנגעקומען קיין מאסקווע.

אידישע קינדער אין ביראבידזשאן

אין אים זייער פריילעך געווארן. ער האט דאך
באלד זיך לענינגען דערמיט קומט ער אפ די שיינע
באבן אפ די גרויסע היינער און אפ די גרויסע
באבנדיקע און אפאפאדיקע האט פליען און שניידן
און ער גייט זיך און פון גאס צו גאס און יעדן
שטעטל ער אפ און פריעט:

— באבע, וואו האבסטו באבער לענדל?

קומט זיך און אפ אים מיט שטייבלעך און מיט
היינט גיין אדום אדום גיט ער.

מיטשטעל קומט ער און אפ א גרויסן פליק. דער
היינער פליק. און דארטן שטייט א גרויס הינד
זעט היינער קינדער. און דארטן האבט זיך אים
האבט באבער לענדל. האבט ער זיך גאס לענדל
דאך אפ באלד האט ער זיך שטעקט זיך באבער
לענינגען. אבער נאך דער מיט פון דעם גרויסן הינד
שטייען זייטן סאלדאטן מיט בוקסן מיט שטערנדן
זיך אפ די היינער און לענדל אים מיט ארוין.

— וואס דארפסטו דא, באבערל? — פריעט
אין אים סאלדאטן.

— איד דארף זיך באבער לענינגען! — קומט
פריעט סאלדאטן שטעלן און זיך זיך לענדל אריינגיין.
— אבער צו וואס דארפסטו זיך באבער לענדל
ניין? — פריעט אים דער צווייטער סאלדאט.
— איד דארף מיט אים עפעס רעדן — זאגט
סאלדאטן.

— וואס דארפסטו מיט אים רעדן? — פריעט

באמטעל דער ערשטער סאלדאט.

— וו וואס האט פארוואס איז זיך און שילד עס
 וואוינט דער דא א שלעכטער קינד א שולד עס
 לעבט דא באזעצער לענדל — און זיך באשעלע זיך
 — פארשטייטסטו באזעצער באשעלע — דער
 קלערט אים זיך דער ערשטער סאלדאט מיט
 א שטייבעלע — באזעצער לענדל איז איינער און דער
 באזעצער העלפט מיט האבן זיך נאך אום באזעצער
 היטן מיט אים זייער אפ. עס קענען קומען די דייט
 בע סאגט און אים וועלן זעלבסט טאן דערזענע
 דארפן מיט וויסן וואס און ווער עס זאל מיט אים
 לענדל.

— אים און — האט זיך באשעלע פארשטייט
 נען — וואס באזעצער לענדל און א איינעלע א
 פאזער באשעלע פון דער אידישער קאלאניע „אין
 קאר“, וויל אים זען און אים עפעס דערזעילן.
 איז דער באזעצער סאלדאט האלט ארויף און האלט
 געקומען צוריק מיט א שטייבעלע: „באזעצער לענדל
 האט געזאגט און די קענסט גלייך ארוינגיין.“ און
 באשעלע איז ארויף. בא דער טיר איז זיך געשטאן
 נען באזעצער לענדל און געזאגט אפ אים מיט א
 שטייבעלע: „קום ארויף באזעצער באשעלע, וואס
 ווילסטו עפעס דערזעילן?“ און באזעצער לענדל האט
 אים אויסגעשטרעקט א האנט.

באשעלען איז מיטאמאל און ווארעם געזאגן
 פון לענינגס האנט און שטייבל און ער האט גאר

פארניצן האט ער זיך דערצייגן. האט באזעך
 לעבן עס באלד פארשטאנען. זיך באזעך לעבן
 אין דאָן געווען דער קלוגסטער מענטש אין
 דער וועלט. האט ער אים געהייסן זיך לעבן האט
 אים דערלאנגט אן עפל א גרויסן עפל. מיט א
 גרויס שטיק ברויט. האט באפעלע דערזעל
 לעבן. אין באזעך לעבן האט דערזעל געשריבן.
 אין האט שיעל געשריבן באזעך לעבן. באפעלע
 האט נאך אפ זיין לעבן זיט געווען אפ מענטשן.
 האט זאל שרייבן און שיעל.

— האט שרייבט און שיעל באזעך לעבן?
 קינער שרייבט זיך זיט.

— פארשטייטסטו, באפעלע, בא אונדו אין דאָס
 זיינען דא און פיל מיליאנען ארבעטער און קינדער
 אין אפ דער באזעך וועלט זיינען עפיער דא היי
 דערט טויזנט מיליאן מיליאנען ארבעטער און קינד
 דער. און אלע שרייבן ברעוועלד צו מיר. דאָרף
 איר זיי ענטפערן. מיט איר שרייבן שיעל זיין זאל
 לעבן.

און דערביי האט אים באזעך לעבן געהייסן און
 פיל ברויט אפן טיש און אין קאסטנס און אין שאל
 פעס, מערער וויפל גראסן עס וואקסן אפ די פעלד
 דער פון זיין דאָרף.

— וואג נאר, באפעלע, ביסטו א נומער פיאנער?

— אונזער, איר טו, האט דו האסט געהייסן.

— האם חסדו א גאון סגור? — פתעט נא
 דער לערנ מיט א שטייבעלעך.

— איבערפירי גיי איד אין שול. די האסט גע-
 זאגט אז מי דארף ניד לערנען איד העלף און היין
 דער טאמען. איד העלף און פעהל דעם טאטן. און
 איד מי אלע ארבעטן. האט אונזער קאלעקטאן
 דארף פארשטייט ניד אז גיט אליין מיט אלע קי-
 דער פון אונזער דארף.

— זיי רופט ניד דיין דארף?

— אידישער דארף „אקסר". האט זייער זי-
 נייטט גאר גוט? — די אליין האסט דאך געזען
 א באפעל, אז מיר זאלן אריבערפארן פון שטאט אין
 דארף און ארבעטן אפ די פערדער!

— גיין טאטעלע, איד האט גוט געזען קיין נא-
 פעל. איד האט זיי גאר געטריבן א ברויבעלע און
 געזאגט, אז עס איז בעסער פאר מענטשן צו אר-
 בעטן האט מיר דיין טאטעלע געטאגט. מן איד צו
 פריידן.

— אלע קינדער און טאטעס און טאמעס זיינען
 דאך אזוי פרוילעך. זיי דערמאנען יעדן טאג דיין
 נאמען. און איד האט באשלאסן, אז איד מוז דאך
 זען און דיר דערציילן פון זיינע עלטערן פון מיין
 דארף און מיין קעלבל.

— האסט א קעלבל איד? נא נא נא — האט
 ניד באזייער לערנן צעלאבט. — זייעט גיין טאג
 מיט מיר צום פארשד?

אָרְטֵמֶס דֵּאֵרֵי דֵּאֵרֵי

— וואס איז דאס פאר א פארשער? —
— עס האבען א סאך ברויט און אונזערע פיל
דער וואס זיך ברויט פאר אלע אונזערע און קען
דער פון אונזערע לענדער זען זיך האבן דערפאר א
יאמער און פארשערן אונזער די גאסן מיט ברויט
פארען.

— און א פארשער זען און זיך זענען צו זיך
— פארשער? — האט באזער זען געפרעגט
דערפאר.

— און האט צעזען זייער זיין און זייער און
מיט צעזענען זיין און זיין און זיין און זיין און
און א פארשער.

— און זיין
און באזער זען האט צעזען באזערן פון
אלע זיין און באזערן זייער זיין.

— און זיין אונזער זיין האט זיין
— זיין באזער זען זען האט און זיין.
— און זיין זיין די זיין — האט באזער
זען באזער.

האט באזער און זענען האט באזער זען
אוינגעזען באזערט זען און און דערפאר די
זענען זייער זען באזער און און פון זענען ער
זען . האט די זיין דערפאר און אויסגע
זען די זיין און און זענען זען
האט דערפאר דערפאר באזערן זייערען זיין
זענען און אינגעזען.

אינדערפרי האט זיך באשפילט איר. זעט ער זיי
 באזער לעבן האלט זיינע הויז און שטיבלעך.
 קוקט און באשפילט איר זיינע הויז און קען זי נישט
 דערקענען. זי זיינע און זיין געזעל. גליק זיי
 זיי.

דערנאך זיינע זיי געגעבן און גרויס פארט.
 און פיל קינדער און עלטערן זיינע געגעבן און
 פון קען זיי גארנישט אנטקעגן. און און פיל פון
 מיט פאנען און לידער האט מיט געגעבן. און און
 געגעבן פרייליך!

נאכן פארט האט באזער לעבן און געגעבן
 באשפילט איר א גרויסן האל און האט געגעבן דעם
 פורטאן. "פון אים גליק ארום און זיין דאס" און
 קען. ער און א גוטער פאנער."

און באשפילט און און געגעבן האט זיך און
 קינדער און עלטערן דערפרי. מיט האט געגעבן
 געווען א גרויסן מיטע. באשפילט האט זיך און
 געגעבן און מיט און ער האט דערפרי. האט
 ער האט געווען מיט געגעבן. זי און לעבן האט
 אים געגעבן א גרויסן ער און א גוטן גרויס און
 געגעבן און באזערט לעבן און אים פאנערן זיי
 נע הויז. "און זייט איר פאנערן? — האט און
 פילע פאנערן — זייט באזער לעבן האט און
 באזער זיין לעבן זיי געזעט קינדער."

האלב איר קינדער פון דער אונטער קאנאני

אידישע קינדער אין בראַזילדושאָן

„אױקלאַר“ אויפגעהויבן זײַנדע לענטלעך אין גע-
שױאָרן צו דער רײטער פּאַן:
„מיר זעלן גיין אין לענינס זעקן. מיר זײַנען
גרייט דורכצופירן לענינס זעכצאָן!“

דעטרויט, 1931.

THE HISTORY OF THE — — — — —

... the first of the ...
... the second of the ...
... the third of the ...
... the fourth of the ...
... the fifth of the ...
... the sixth of the ...
... the seventh of the ...
... the eighth of the ...
... the ninth of the ...
... the tenth of the ...

... the eleventh of the ...
... the twelfth of the ...
... the thirteenth of the ...
... the fourteenth of the ...
... the fifteenth of the ...
... the sixteenth of the ...
... the seventeenth of the ...
... the eighteenth of the ...
... the nineteenth of the ...
... the twentieth of the ...

אויסע קינדער אין בראַ-בידוואַן

אַן נאַר די ערשטע הויפט די און דאַס זינד
אַן זינד די פאַר אַלע.

וואָס געווען און די זעלע זען די זעלענע
דין זעלבן געזעס און און די זעלבן די זעלבן
זעלבן זעלבן און די אַלעגעווען און זעלבן
זעלבן און די אַלעגעווען זעלבן און זעלבן
זעלבן זינד פון די זעלבן זעלבן זעלבן זעלבן
זעלבן.

זעלבן זעלבן די פאַרזעלבן פון די זעלבן
זעלבן זעלבן זעלבן זעלבן זעלבן זעלבן
זעלבן די זעלבן זעלבן זעלבן זעלבן זעלבן
זעלבן זעלבן זעלבן זעלבן זעלבן זעלבן
זעלבן זעלבן זעלבן זעלבן זעלבן זעלבן
זעלבן זעלבן זעלבן זעלבן זעלבן זעלבן

זעלבן זעלבן זעלבן זעלבן זעלבן זעלבן
זעלבן זעלבן זעלבן זעלבן זעלבן זעלבן
זעלבן זעלבן זעלבן זעלבן זעלבן זעלבן
זעלבן זעלבן זעלבן זעלבן זעלבן זעלבן
זעלבן זעלבן זעלבן זעלבן זעלבן זעלבן
זעלבן זעלבן זעלבן זעלבן זעלבן זעלבן
זעלבן זעלבן זעלבן זעלבן זעלבן זעלבן
זעלבן זעלבן זעלבן זעלבן זעלבן זעלבן
זעלבן זעלבן זעלבן זעלבן זעלבן זעלבן

זעלבן זעלבן זעלבן זעלבן זעלבן זעלבן
זעלבן זעלבן זעלבן זעלבן זעלבן זעלבן
זעלבן זעלבן זעלבן זעלבן זעלבן זעלבן
זעלבן זעלבן זעלבן זעלבן זעלבן זעלבן
זעלבן זעלבן זעלבן זעלבן זעלבן זעלבן

זעלבן זעלבן זעלבן זעלבן זעלבן זעלבן
זעלבן זעלבן זעלבן זעלבן זעלבן זעלבן

עד האמיתות אין לערערן בן עד היסוד אינאמקסן
אין ישרון א טריטער טענטל, אים קענען ארבעטן
אין זיך פארדינען אופן לעבן.

אין דאסם אין דער קינדערהייט פון בורא-
דושה, אין דאס א לערערן, אסאך הייסט זי זי
האט ברייטע טראגערע סעציע אהין אין זי האט
זייער גוט די קענען פון קינדערהייט אין זי האט
ברייטע אים מיטלעך, האט זי קינדערהייט.
אין א דאס אהינאן פון אהינאן מיט אין א
געזעצט, האט זי אים גלייך איינעמען פון א
טעניש. זי האט אים איינעמען אין זייער
דער, האט זייער אהינאן פון אהינאן. זי האט
אם אהינאן פון אין זיך איינעמען זייער א
אסאך לעבן.

"האט אין זיך אהינאן איינעמען" האט זי
אם געזעצט פון א טעניש טעניש.

"זיין טעניש אין איינעמען" - האט זי אים
געזען א זיך געזען אין אים זייער טעניש
איינעמען. ער האט אהינאן זייער א
טעניש אים זעסן זייער אהינאן אין זייער
זעלם זיין טעניש פון זיין לעבן.

"אז געזען, אז זיין טעניש האט זיך געזען
זיין איינעמען, דער טעניש פון זייער זיין
אזאמאן. אהינאן די טענישען האט זיך געזען אין
זייער אהינאן אים אהינאן טעניש פון זייער זייער אהינאן

אידישע קינדער אין ביראָ ביזנאָס

באָ אונדז אין הייַז אין געווען אַ גרויס קאָפּ. מיר האָבן זייער ליב געהאַט די קאָפּ. מירן טאַטע האָט מיר דערציילט, און די טאַטע פון דער קאָפּ האָט גערעדט באָ אונדז אין הייַז אַלע אירע יאָרן. מיר זיי אין געטראָבן. די טאַטע פון דער קאָפּ האָט איר געלעבט באָ אונדז אין הייַז אַלע אירע יאָרן. מיר זיי אין געטראָבן. נאָר די קאָפּ. די לעצטע גרויס קאָפּ האָט איר האָט געקענט. אין געטראָבן באָ דער מיר אין קיין קענענען נישט איבערגעלעבן.

אָר, אין האָט געווען אַ קינדע קאָפּ. די האָט פאָר שטאַלע. הייַז פון האָט זיי צוגעווען מיט אַ נאָר פון אַ פּינגעל. אַ טייערע קאָפּ געווען אין האָט זייער ליב געהאַט זי אַ שפּילן מיט איר. אין זיי געטראָבן מיר דער מיר.

באָ אונדז געווען זייער לאַנג צוויי. די זינטן זיינען געווען באָ אונדז אין שטאַט. אַ האָט אין זיינען אַנטלאָפן פון שטאַט איבער די זינטן זיינען געקומען. נאָר מיר האָבן פאַרשפּעקט, זיינען מיר געבליבן אין שטאַט.

דערנאָך זיינען די זינטן געגאַנגען פון הייַז צו הייַז אין גענוס אירע הייַז זיי זיינען געקומען לעבן אַנדערע הייַז האָבן זיי שטאַרק געקלאָפּט אין מיר. מיר האָבן אַלע זייער טייער געהאַט. איר האָט זיך באַהאַלטן אין אַ שטאַט אין אַרײַט געקוקט דורך אַ שטאַלע.

די זינטן האָבן אַ שטאַרקן קלאָפּ געטאָן אין

שְׁמוֹנֵה עָשָׂר דְּבָרִים

מִיָּד אֵין דִּי מִיָּד עֵבְרֵינִי גֵינְטֵרן אֵין דִּי מִיָּד
 מִיָּד דִּי דִיטֵרן וִינֵרן אֵינְטֵרֵנִי אֵין דִּי מִיָּד
 אֵינְטֵרן בִּינֵרן שְׁלֵיכְטֵרן טֵרֵנִי וִינֵרן דִּי גֵינְטֵרן
 דִּי דֵאָרן גֵינְטֵרן בִּינֵרן אֵין דִּי גֵינְטֵרן וִינֵרן דִּי דֵאָרן
 בִּינֵרן אֵין טֵרֵנִי גֵינְטֵרן מִיָּד טֵרֵנִי אֵין
 מִיָּד שְׁלֵיכְטֵרן אֵין דִּי אֵינְטֵרֵנִי מִיָּד דִּי מִיָּד
 אֵין דֵאָרן אֵינְטֵרֵנִי אֵין אֵינְטֵרֵנִי אֵין טֵרֵנִי
 אֵין דֵאָרן אֵין גֵינְטֵרן וִינֵרן דִּי דִיטֵרן שְׁלֵיכְטֵרן אֵין
 שְׁלֵכְטֵרן מִיָּד טֵרֵנִי אֵין מִיָּד טֵרֵנִי אֵין מִיָּד טֵרֵנִי
 טֵרֵנִי אֵין בִּין אֵינְטֵרן וִינֵרן שְׁלֵיכְטֵרן מִיָּד טֵרֵנִי
 אֵין דִּי שְׁלֵיכְטֵרן עֵם שְׁלֵיכְטֵרן אֵין גֵינְטֵרן
 דִּי אֵין טֵרֵנִי דֵאָרן דֵאָרן גֵינְטֵרן מִיָּד שְׁלֵיכְטֵרן
 אֵין דִּי אֵינְטֵרֵנִי דֵאָרן גֵינְטֵרן מִיָּד שְׁלֵיכְטֵרן מִיָּד
 מִיָּד שְׁלֵיכְטֵרן דֵאָרן דִּי גֵינְטֵרן גֵינְטֵרן שְׁלֵיכְטֵרן
 גֵינְטֵרן גֵינְטֵרן דֵאָרן דִּי דִיטֵרן דִּי דִיטֵרן דִּי דִיטֵרן
 אֵין דִּי גֵינְטֵרן לֵרן מִיָּד דִּי דִיטֵרן דֵאָרן אֵין
 טֵרֵנִי מִיָּד שְׁלֵיכְטֵרן אֵין וִינֵרן מִיָּד אֵין אֵינְטֵרֵנִי
 אֵין דִּי וִינֵרן אֵינְטֵרֵנִי בִּין אֵין אֵינְטֵרֵנִי אֵין דֵאָרן
 בִּין אֵינְטֵרֵנִי אֵין דִּי וִינֵרן אֵין גֵינְטֵרן אֵין גֵינְטֵרן
 נֵאָר אֵין דֵאָרן דִּי שְׁלֵיכְטֵרן מִיָּד גֵינְטֵרן אֵינְטֵרֵנִי
 דִּי וִינֵרן גֵינְטֵרן גֵינְטֵרן.

אֵין דֵאָרן דֵרְפֵילִיג, אֵין אֵינְטֵרֵנִי קֵינִטֵרן מִיָּד
 אֵין קֵינִטֵרן דִּי אֵין דִּי קֵינִטֵרן אֵינְטֵרֵנִי אֵין קֵינִטֵרן
 שְׁלֵיכְטֵרן לֵרן מִיָּד דִּי דִיטֵרן אֵין קֵינִטֵרן אֵין מִיָּד
 מִיָּד דִּי קֵינִטֵרן אֵין מִיָּד טֵרֵנִי אֵין מִיָּד טֵרֵנִי.

ש ל ו י מ ע ד א ו ו י ד מ א ן

האָט צו אים אזוי געזאָגט: „הער זיך איין, אינעם
געלע, מיר רופן דיך דערווייל אינגעלע נומער 18.
דו ביסט דער אַכצנטער אין אונדזער קינדער-היים,
אין אלט-אידיש, העברעאיש, מיינט אַכצן חי (כאָי).
און חי מיינט אויך לעבן. דו וועסט לעבן און זיין
שטאַרק און געזונט און שיין און געלערנט. און
פון דיר וועט נאָך עפּשער אויסוואַקסן אַ גרויסער
אידישער שרייבער, אַ גרויסער פּירער, אַ גרויסער
וויכטיקער, זענטיש.

און ווען דו וועסט שוין זיין אַ גרויסער, וועסטו
אויפּטאָן אַזעלכע גוטע זאַכן פאַר די מענטשן, און
זיי וועלן מער ניט לאָזן פירן קיין מילכאַמעס.
דו און אַזעלכע ווי דו, וועלן בויען אַ שיינע
וועלט!“ ...

און פון דעמאָלט אָן איז אים פאַרבליבן דער נאָ-
מען, אַזאָ לאַנגער נאַמען: „דאָס אינגעלע נומער
18 מיט דער מייסע פון דער קאַץ, וואָס איז גע-
שטאַרבן באַ דער טיר!“ ...

און ווען די קינדער און עלטערן פון דער אַרדן
שול זיינען זיך צענאַנגען אַהיים, האָבן זיי ניט
ווילנדיק אַ קוק געטאָן אויף דער שוועל און גע-
וואַלט זען צי ליגט ניט דאַרמין די קאַץ, וואָס איז
געשטאַרבן באַ דער דער טיר ...

אַקטאַבער, 1945, ניו-יאָרק.

אזוי האט א קו געראטעוועט א אינגלעך

און יעדעס מאל ווען די לערערין סארע און די קינדער פון דער „היים אין בירא-בידושאן“ גייען ארויס אויף א שפאציר לעבן די פעלדער, דערמאנט מען זיך אין דער מייסע, וואס מייערל האט דער-ציילט.

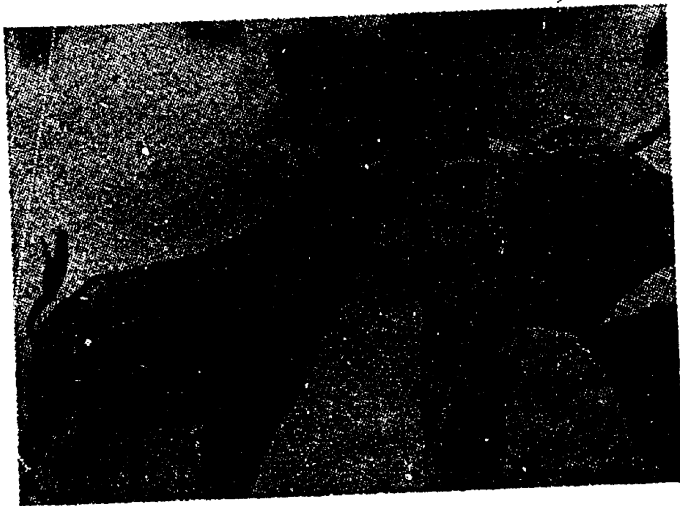
מייערל איז פון די געזונטע, פריילעכע אינגלעך. און ער איז א לאנגער מיט א שפיציקער נאז. און די האר זיינען בא אים אויך רויט. זאגן טאקע קינדער, אז ער קוקט שוין באלד אויס ווי א גרוי-סער מער. און די קינדער, וואס קומען פון אוק-ראינע און בעסאראביע זאגן אויף א מער, מייער. רופן זיי אים „מייער, דער רויטערמייער!“ נאר מייערל באליידיקט זיך ניט. עס ארט אים גאר ניט. ווייל די לערערין סארע האט גאר גע-זאגט, אז מערן זיינען זייער געזונט צום עסן. אז מע עסט א סאך מערן, האט מען רויטע באקן. און פון מערן מאכט מען דעם בעסטן צימעס. און מערן זיינען זים.

און נאך א זאך האט די לערערין סארע דער-ציילט, זי קען א סאך און זי ווייסט א סאך. זי האט געזאגט, אז אין אלט-אידיש, העברעאיש, הייסט מאיר (מייער) א ליכטיקייט-ברענגער. הייסט דאך עס, אז מייערל ברענגט ליכטיקייט! איז ער זייער צופרידן, לאכט ער זיך און איז שמענדיק פריילעך.

און די לערערין סארע רופט אים גאר: „מייערל,

ש ל ו י מ ע ד א ו ו י ד מ א ן

אונדזער פאסטוכל!" פון דעם נאמען איז ער גאר,
גאר צופרידן. ערשטנס, האט ער מאקע ליב צו זיין
א פאסטוכל. ער האט זייער ליב שעפעלעך, קעלבע-
לעך, ציגעלעך, לאשיקלעך און גרויסע קי. באזונ-
דערס האט ער ליב גרויסע ווייסע קי מיט גע-
לע פלעקן. מיר וועלן אייך אביסעלע שפעטער
אויסזאגן פארוואס ער האט זייער ליב גרויסע קי.
און צווייטנס, זאגט מייערל, געפעלט אים
שטארק דער נאמען „מייערל, אונדזער פאסטוכל",
ווייל די ערשטע אידן אויף דער וועלט זיינען גע-

אידישע קינדער אין ביראָ-בידזשאַן

ווען פאסטוכער. אין די מייסעם פון דער ביבל, וואס די לערערין סארע האט דערציילט, איז פאר- שריבן, אז דער ערשמער איד, אוראָהאָם, איז גע- ווען אַ פאסטוך. און זיין זון און זיין אייניקל זיי- נען געווען פאסטוכער. און זיינע אור-אייניקלעך, יאקעוום צוועלף זין, זיינען געווען פאסטוכער. און פון אַט די ערשמע אידן זיינען אַרויסגעקומען אזוי פיל מיליאָנען אידן איבער דער וועלט.

נו? — נו, וועלן פון „מיערל, אונדזער פאסט- מוכל“ אויך אַרויסקומען מיליאָנען אידן איבער דער וועלט — — איז אים דערפאר גוט, מיערלען. ער איז זיכער, מיערל, אז זיין טאטע און זיין מאמע וועלן אַמאל קומען קיין ביראָ-בידזשאַן, זיי וועלן אַן עפן טאָן די טיר פון דער „היים“, זיי וועלן צולויפן צו אים און אים אַרומכאַפן קושן: „וואָס מאַכסטו, מיערל? — וועלן זיי זאָגן — מיר האָבן דיך געזוכט אויף אַלע בעסערעכער פעל- דער, אין אַלע געדיכטע וועלדער, געפרעגט אויף דיר אין אַלע שמעט איבער דער וועלט, — און דיך ניט געקענט געפינען. ביסטו גאר אין ביראָ- בידזשאַן?“ ...

ווייל מיערל זאָגט, אז זיין טאטע און זיין מא- מע זיינען געווען אזוי געזונט און שמאַרק, אז קיי- נער האָט זיי ניט געקענט שלאָגן, נאָר ער ווייסט ניט וואוהין זיי זיינען ערגעץ אַהינגעקומען. ס'איז געווען, דערציילט מיערל, אין דער צייט

ש ל ו י מ ע ד א ו ו י ד מ א ו

פון דער גרויסער מילכאמע. נאָר באַ זיי אין דאָרף
האַט מען פון קיין מילכאמע ניט געוואוסט.
ערשטנס, האָבן די קינדער געזאָגט, אז די מילכא-
מע קען צו זיי ניט קומען, ווייל ניט ווייט פון דאָרף
געפינט זיך דער גרויסער דניעסטר-טייך. דער
טייך איז אזוי טיף, ווי אַ יאָם. און צווייטנס, דער
גרויסער באַרג. דער באַרג איז אזוי הויך, אז ער
פאַרשטעלט דאָס דאָרף. און פּרעמדע מענטשן,
וואָס ווייסן ניט דעם וועג, וועלן קיינמאַל אין זיי-
ער דאָרף אַריין ניט קומען.

נאָר דערנאָך, אז די מילכאמע האָט זיך דער-
געענמערט צו זייער דאָרף, האָבן אָנגעהויבן פליען
ערפלאַנען, און פון די ערפלאַנען, ווייזט אויס,
האַט מען דערזען מייערלס דאָרף.

איז געווען עפעס איינמאַל אין אַ טאָג, ער גע-
דענקט שוין ניט פינקטלעך וואָס פאַר אַ טאָג ס'איז
געווען, צי אַ מיטוואַך אָדער אַ דאַנערשטיק, ער,
מייערל, און נאָר קינדער פון דאָרף, האָבן גע-
טריבן די קי אָפּ פאַשע. די קינדער האָבן געטראָגן
שטעקלעך און בייטשלעך. מייערלס הונט איז אים
נאָכגעגאַנגען און אים געהיט. דער קוס קעלבל איז
נאָכגעגאַנגען נאָך איר מאמען און געמוקעט מיט
אַ דין קעלעכל. און די קינדער האָבן דעמאַלט גע-
זונגען אַ לידל, וואָס וועלן דער שרייבער האָט
אויסגעטראַכט. דאָס לידל איז געגאַנגען אזוי, זאָגט
מייערל:

אידישע קינדער אין ביראָ-בידזשאַן

אויפן הויכן באַרג,
אויפן גרינעם גראָס,
שטייען אַ פאַר דייטשן,
מיט די לאַנגע בייטשן,
קליינע קינדער שלאָגן זיי,
גרויסע מענטשן יאָגן זיי,
זיי ראַבעווען אַ וועלט, —
אַנטלויפט אין פעלד!

און אַזוי ווי די קינדערלעך גייען זיך אַזוי פריי-
לעך און זינגען זיך דאָס לידל, און די קי מעקען צו,
און די הינט האַווקען צו, הייבט עס אָן פון ערגעץ
צו שיסן: טאַ-טאַ-טאַ-טאַ און טראַ-טאַ-טאַ-טאַ. די
קינדער און די קי און די הינט האַבן אַנגעהויבן
לויפן אין אַלע זייטן פון גרויס שרעק, נאָר מי-
ערלס קו איז געבליבן שטיין, זי האָט אויפגעהויבן
איר קאָפּ און געקוקט אַט אַהער און אַט אַהין. זי
האַט געמוקעט אויף הויכע קוילעס. דאָס האָט זי,
ווייזט אויס, אין איר שפראַך גערעדט צום קעבל,
אַז סײַ זאל צוקומען צו איר. איז טאַקע דאָס
קעבל צוגעקומען און זיך באַהאַלטן אונטער דער
טאַמעס בויך. אַז מייערל האָט געזען, אַז זיין קו
און קעבל גייען ניט, לויפן ניט, האָט ער זיך אויך
באַהאַלטן אונטער דער קו און געוואַרט.
פלוצים האַבן אַנגעהויבן לויפן אידן פון מי-
ערלס דאָרף. אַז זיי האַבן דערזען מייערלעך אונט-

אידישע קינדער אין ביראָ-בידזשאַן

מער דער קו. זיינען זיי צו, זיי האָבן אים געגעבן
א כאַפּ, און מיט אים אַוועק — — —
אַט יענע אידן, וואָס האָבן אַ כאַפּ געמאַן מיין-
ערלען און מיט אים אַנטלאָפן אין וואַלד אַריין,
פאַרמיזאָנען האָט מען זיי גערופֿן, האָבן אים גע-
זאָגט, אַז די קו האָט געראַטעוועט זיין לעבן. ווייל
די דייטשן, וואָס האָבן זיי נאַגעיאָגט און געשאַסן,
האַבן זיך נאָר געצילעוועט אין מענטשן. קי און
אַנדערע בעהיימעס האָבן זיי געלאָזט לעבן. האָבן
זיי זיך דערפאַר ניט געצילעוועט אין מייערלען.
ווייל ער איז געליגן אונטער דער קו...
אַ לאַנגע צייט איז מייערל געווען מיט די פאַר-
מיזאָנען אין וואַלד, דערנאָך האָט מען אים גע-
פירט דורך פאַרוואַרפענע שטעגן און וועגן, ביז
זיי זיינען געקומען צו אַ שטאַט. אין דער שטאַט
האַט מען אים אַריינגעזעצט אין אַ באַן מיט נאָך
קינדער, וואָס האָט זיי געפירט קיין ביראָ-בידזשאַן.
איז אויפן וועג, פאַרנדיק אָף דער באַן אַזוי
לאַנג און אַזוי ווייט, האָט מייערל געזאָגט צו די
קינדער, אַז ער וועט מער אויף זיין לעבן ניט זיין-
לען קיין מענטשן מיט די ווערטער: „ביסט אַ
בעהיימע, ביסט אַ קו!“, ווייל זיין קו האָט נאָר
געהאַט אַ סאָך סייכל. מער סייכל פֿון אַ מענטשן.
ווייל ווען זי האָט אויפגעהויבן דעם קאַפּ און אים
געדרייט אַהין און אַהער און שטאַרק געמוקעט,
האַט זי ניט נאָר גערופֿן איר קעלבל צו זיך, נאָר

אידישע קינדער אין בירא-בידזשאן

זי האט אים אויך גערופן צו זיך, אז ער זאל זיך
ראטעווען פון די דייטשן — — —

און ווען די לערערין סארע האט געשריבן א
בריוו פון די קינדער פון דער „היים אין בירא-בי-
דזשאן“ קיין אמעריקע, האט זי געשיקט א גרום
פון אלע קינדער. ווייל די לערערין האט דער-
ציילט, אז אין אמעריקע איז דא אזא מין ארגא-
ניזאציע, וואס הייסט „איקאר“. און איר ווייסט,
וואס זי טוט? — זי זוכט אויס אזעלכע אידן, וואס
וויילן ווערן טאטעס און מאמעס צו קינדער, וואס
האבן פארלוירן זייערע עלטערן אין דער מילכאמע.
„און וואס פאר א גרום זאל איך פון דיר
שרייבן, מייערל, אונדזער פאסטוכל?“ — האט
די לערערין סארע געפרעגט.

„ווייסט איר וואס, מייערע לערערין סארע,
שרייבט זיי אן מיין מייע, וואס איך האב אייך
דערציילט. בעט זיי, אז זיי זאלן דארטן א זוך
טאן מיין טאטן מיט מיין מאמען. עפשער זיינען
זיי אהין פארפארן? — און אויב זיי ווילן מיר
שיקן א מאטאנע, זאלן זיי מיר שיקן א קו, א וויי-
סע, מיט געלע פלעקן. ווייל א קו האט גערעמע
וועט א אינגעלע!“ — — —

נאוועמבער, 1945, ניו-יארק.

נאָר דאָס לאַשיקל האָבן זיי געגלעט! ...

יאַסעלע האָט טיפּע אויגן און גרויע האַר. יאַ-
סעלע איז דאָס איינציקע אינגעלע אין דער קינ-
דער-היים פון „אידישע קינדער אין ביראָ-בידזשאַן“,
וואָס האָט גרויע האַר. און ער איז זייער שרעקעוו-
דיק. פאַר יעדער קלייניקייט שרעקט ער זיך. און
אימצער גיט אַ הויכן געשריי, וויל ער גלייך אַג-
הויכן אַנטלויפן. וואוהין וויל ער לויפן? — אין
וואַלד אַרײַן.

שוין עטלעכע מאל, און יאַסעלע ווערט פאַר-
לורן. די לערערין סאַרע נעמט דעמאָלט מיט עט-
לעכע גרויסע אינגלעך און מיידלעך מיט זיך. זי
לאָזט זיך אַוועק מיט זיי אין וואַלד אַרײַן. זיי
שרייען אויף הויכע קוילעס: „יאַסעלע, יאַסעלע,
קום אַהיים, יאַסעלע!“ נאָר יאַסעלע ענטפערט
ניט, ער ליגט ערגעץ אויף אַ בוים. „יאַסעלע, דיין
לערערין סאַרע רופט דיך, יאַסעלע!“ נאָר יאַסעלע
ענטפערט ניט. ער ליגט ערגעץ צווישן גראַסן און
באַהאַלט זיך.

נאָר סאַרע, די גוטע לערערין, ווייסט שוין דע-
מאָלט וואָס צו טאָן: זי נעמט צענויף אלע קינדער,
זי שמעלט זיי אויס אין אַ קרייז. אין מיטן לייגט
זי אויס צווייגלעך, שטיקלעך האַלץ און זי מאַכט
אַ פּייער, און זיי הויבן אָן זינגען אַ ניי פאַרטי-
זאַנעך-ליד, וואָס זי, די לערערין סאַרע, האָט טאַקע
אַליין אויסגעטראַכט:

אידישע קינדער אין ביראָ-בידושאָן

„די גוטע פארמיזאָנען,
פון דארטן און פון דאָנען,
טוען אויף וואונדער —
זיי ראַטעווען קינדער“ — — —

אלע קינדער זינגען מיט דער לערערין. זיי טאַנצן
אָרום דעם פייער און פליעסקען מיט די הענט. און
דעמאלט באַזוייזט זיך יאָסעלע פון ערגעץ. ער
גאַנוועט זיך פון צווישן די ביימער און קומט אָן

ש ל ו י מ ע ד א ו ו י ד מ א ן

מיט א שמיכל. ער האט ליב די פארמיזאנען. זיי האבן אים גערשעוועט פון די דייטשן. און יאסעלע זעצט זיך צוועק, אלע קינדער און די לערערין צרום אים, און ער דערציילט די מייסע פון זיין לעבן:

ער איז געבוירן געווארן אין קיעוו. א גרויסע שטאט קיעוו. א סאך אידן האבן דארטן געוואוינט. יאסעלע האט געלערנט אין א אידישער שול. שוין א גרויסער געווען. ער האט שוין באלד דעמאלט געדארפט ווערן ניין יאר. און אין יענעם יאר, ז' מער, 1941, האט זיך אנגעהויבן די מילכאמע. די דייטשן זיינען באפאלן דאס גרויסע סאוועטישע לאנד.

אין איין טאג האט מען גענומען א סאך קינדער, און יאסעלען צווישן זיי, און מע האט זיי צוועקגע-שיקט אין א דארף אריין. מע האט געמיינט, אז די דייטשן וועלן אהין ניט קומען. יאסעלע האט געוואוינט בא אוקראינער מענטשן, דארף-מענטשן. יאסעלען האט מען אנגעזאגט, אז ער זאל ניט דער-מאנען, אז ער איז א אידיש קינד. אז מע וועט אים פרעגן זיין נאמען, זאל ער זאגן, אז ער הייסט טארעס.

אין דארף אריין זיינען אנגעקומען זייער שלעכ-טע נייעסן. מע האט דערציילט, אז די דייטשן האבן פארנאכט די שטאט קיעוו. און אלע אידן, וואס זיינען ניט אנמלאפן אין צייט, האבן די

אידישע קינדער אין ביראבידזשאן

דייטשן אויסגעהארגעט. יאסעלע, טארעס איז דע-
מאלט געליגן אף זיין געלעגער. און די שטוב-
מענטשן האבן געמיינט, אז ער שלאפט, האבן זיי
דערציילט, אז די דייטשן האבן באגראבן א סאך
אידן לעבעדיקערהיים. יאסעלע איז דעמאלט אראפ
פון זיין געלעגער און אריין אין שטוב און געפרענט
מיט טרערן אין די אויגן: „און מיין מאמע און
מיין מאמע און מיינע שוועסטער?“ — — —
אלע שטוב-מענטשן האבן ארונטערגעלאזן די אויגן
און גארניט געענטפערט. נאר יאסעלע האט שוין
פארשטאנען...

און אפן צווייטן טאג זיינען ארונטערגעקומען
די דייטשן אויף מאטארציקלעמן און אטאמאבילן.
זיי האבן באפוילן אלע מענטשן ארויסצוקומען
אפן גרויסן פלאץ. דייטשע אפיצירן זיינען געגאנג-
גען איבער די רייען און יעדן איינעם אריינגעקוקט
סיף אין די אויגן. און ווער ס'איז זיי ניט געפעלן
געווארן האבן זיי גלייך ארעסטירט. צען אידישע
קינדער, וואס מע האט זיי דערקענט אין אויסזען.
אז זיי זיינען אידישע, האט מען אויך ארעסטירט.
א גאנצע נאכט איז דאס דארף ניט געשלאפן.
מע האט מוירע געהאט. און מע האט געטראכט
וואס צו טאן מיט די אידישע קינדער, וואס די
דייטשן האבן נאך ניט דערקענט. וואס זאל מען
טאן מיט זיי? — וואו באהאלט מען זיי?
און אויפן צווייטן אינדערפרי האבן פייקלען גע-

ש לוימ ע דאוויד מאן

פויקט און מע האָט ווידער גערופן אלע מענטשן פון דארף, נאָר דאָס מאל האָט מען שוין יאָסעלען ניט געוואָלט מיטנעמען. זיי האָבן אים געלאָזט אין הויז און אָנגעזאָגט ניט אַרויסגיין פון הויז ביז זיי וועלן אַהיים קומען. נאָר יאָסעלע האָט ניט גע-וואָלט בלייבן אין הויז. ער האָט זיך שטיל אַרויס-געגאַנוועט פון דער הויז און זיך אַרויפגעדראַפּעט אַפן דאַך און פון דערווייטנס געקוקט.

וואָס יאָסעלע האָט געזען האָט ער זיך ניט גע-קענט גלויבן זיינע אויגן. ער האָט נאָך קיינמאל ניט געהערט פון אַזאָ זאָך און קיינמאל ניט גע-לייענט פון אַזאָ ווילדקייט אַפילע אין די ביכער פון די אַלטע צייטן ווען די מענטשן זיינען געווען קאַניבאַלן: אַרום און אַרום זיינען געשטאַנען דיי-טשע סאַלדאַטן מיט אויסגעשמרעקטע באַיאָנעטן. אַ צאל דייטשע אַפיצירן האָבן געוואָרפן די צען אידישע קינדער אין דער לופטן און די סאַלדאַטן האָבן זיי געדאַרפט כאַפן אויף די באַיאָנעטן. מע האָט אַזוי לאַנג געוואָרפן מיט די קינדער, ביז זיי זיינען אלע געבליבן הענגען אויף די ביקסן — — ס'איז געוואָרן אַ גרויסער הוראָ. הויכע, וויל-דע געשרייען. דערנאָך האָט מען געבראַכט אַ וואַג, אַ קליינעם וואַגן. מע האָט אלע קינדער אַריינגעוואָרפן אין וואַגן, ווי מע וואָרפט אַריין געקוילעטע הינער. מע האָט איינגעשפּאַנט אַ לאַ-שיקל. אַ יונג שוואַרץ לאַשיקל. די אַפיצירן זיי-

אידישע קינדער אין ביראבידזשאן

גען צוגעגאנגען צום לאַשיקל און עס באַטראַכט
און עס געגלעט, זייער וואַרעם געגלעט מיט
ליבע! — — —

מער האָט יאָמלע ניט געזען. ער איז אַראָפּ
פון דאָך און אַרײַן אין הויז. ער האָט געלאָזט
אַ צעמלע, אַז מיט אַזעלכע מענטשן, ווי די
דייטשן זײַנען, וויל ער מער ניט וואוינען אין איין
דאָרף. ער לויפט אַוועק אין וואַלד אַרײַן. ער וועט
שוין בעסער לעבן צווישן כײַעס — — —
און ער איז אַנטלאָפּן.

מעג און נעכט פון הונגער און שרעק האָט יאָ
סעלע איבערגעלעבט. ער ווייסט ניט וויפל מעג
און נעכט. נאָר זייער אַ סאָך, זייער אַ סאָך. ער
ווייסט ניט ווען ער איז גרוי געוואָרן.

נאָר איינמאָל האָט ער אַזוי אַרומגעוואַנדערט
אין וואַלד, האָט ער מיטאַמאָל דערזען אַ רויך.
פריער האָט ער זיך שטאַרק דערשראָקן, ער האָט
געמײנט, אַז די דײַטשן זײַנען אים געקומען זוכן.
נאָר דערנאָך האָט ער פאַוואַלינקע גענומען אַרויפ־
קריכן אויף אַ בױם, אויפן שפיץ פון אַ הויכן בױם.
האָט ער דערזען עטלעכע פויערישע מענטשן זיצן
אַרום אַ פײַער. מע קאָכט און מע זינגט אין דער
שמיל. ער האָט זיך גוט איינגעקוקט און דער-
קענט איינקע מענטשן פון זײַן דאָרף. ער איז
גלייך אַרונטער און צוגעלאָפּן צו זײַ. זײ האָבן
אים דערקענט און אים אַרומגעכאַפּט קושן: „יאָס־

קע—מארעם, יאסקע—מארעם, דו לעבסט? —
האבן זיי זיך אלע געפרייט. —

און זיי האבן יאסעלען דערציילט, אז זיין ברי-
וועלע, וואס ער האט געלאזט, „אז ער וועט שוין
בעסער לעבן מיט די כייעם אין וואלד איידער מיט
די דייטשן“, האט מען געלייענט איבערן גאנצן
דארף, און ניט נאר אין זייער דארף, נאר איבער
א סאך דערפער. און א סאך מענטשן זיינען אוועק
אין וואלד אריין. זיי זיינען געווארן פארמיזאנען.
„וואס טוען די פארמיזאנען?“ — האט יאסעלע
געפרעגט בא די מענטשן אין וואלד.

„זיי רייסן אויף בריקן, אז באנען מיט דייטשע
סאלדאטן זאלן אריינפאלן גלייך אין וואסער אריין.
זיי צעשטערן די רעלסן, אז באנען זאלן זיך איבער-
קערן. זיי צינדן אונטער הייזער מיט דייטשע
פאשיסטן. זיי פארכאפן געווער. זיי שלאגן זיך
קעגן שיינע און העלפן דערמיט דער רויטער ארמיי
וואס שנעלער ארויסצופרייבן די נאציס פון לאנד.
זיי ראטעווען מענטשן פון געפאר. באזונדערס רא-
טעווען זיי אידישע קינדער.“
„איך וויל אויך זיין א פארמיזאן!“ — האט
זיך יאסעלע געבעטן.

„ניין, דו ביסט נאך צו יונג. מיר וועלן דיך בא-
האלטן און אפהיטן. מיר וועלן דיר געבן עסן און
מרינקען, און ווען מיר וועלן נאר קענען, וועלן
מיר דיך אפשיקן גלייך קיין מאסקווע, צו סטא-

ליגען. ער וועט שוין קריגן פאר דיר אַ היים" ...
אזוי האָבן געזאָגט צו יאָסעלען די גוטע פארמיזאָ-
גען.

און פיל מעג און געכט, זייער פיל, ער געדענקט
שוין ניט וויפיל, האָט ער געוואוינט מיט די פאר-
מיזאָגען אין וואַלד. יאָסעלע האָט זיך אויסגע-
לערנט צו דערקענען דעם אונטערשייד צווישן דעם
רויש פון בלעמער אין וואַלד און דעם רויש, וואָס
אַ מענטש מאַכט, ווען ער גאַנוועט זיך אין וואַלד.
ווי אַ שפיר-הונט, האָט ער נאַכגענישמערט יעדן
גערויש. ער האָט עפעס געוואַלט מאַן פאר די
פארמיזאָנען. ער האָט זיי געהיט פון געפאַר.
ער האָט געהאַלפן דעם אַלמן וואַסיל קלייבן
שפענדלעך צו מאַכן אַ פייער. ער האָט געהאַלפן
שיילן די בוריקעס פאר באַרשט. ער האָט געהאַלפן
מיט וואָס ער האָט געקענט.

און אַמאל האָבן די דייטשן אַרומגערינגלט דעם
וואַלד. זיי האָבן אַ סאָך געשאַסן. און די פארטי-
זאָנען האָבן זיך באַהאַלטן. דערנאָך זיינען זיי
אָוועק אין אַן אַנדער וואַלד — — —

יאָסעלע קען זיצן און דערציילן אַ סאָך מיימעס
פון די פארמיזאָנען. און ווען די לערערין סאַרע
מאַכט אַ פייער און שפילט די פארמיזאָנען-שפיל
איז ער זייער צופרידן. דעמאָלט האָט ער פאר
גאַרניט און פאר קיינעם ניט קיין מוירע. ער

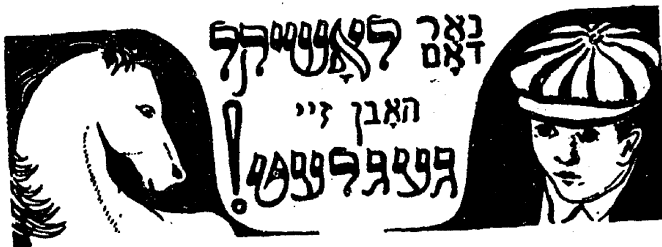
ש ל ו י מ ע ד א ו ו י ד מ א ז

זינגט מיט מיט אלע קינדער דאס לידל, וואס די
לערערין סארע האט אליין אויסגעטרעכט:

„די גוטע פארמיזאנען,
פון דארטן און פון דאנען,
מוען אויף וואונדער —
זיי ראטעווען קינדער“ — — —

„און וויפיל יארן איך וועל לעבן, וועל איך גע-
דענקען, איך וועל עס זען פאר מיינע אויגן און עס
קיינמאל נישט פארגעסן, ווי אזוי די דייטשן האבן
געווארפן אידישע קינדער אין דער לופטן, זיי גע-
כאפט אויף די באיאנעטן און זיי אויסגעווארגעט
מיט גרויס פרייד, ווי שרעקלעכע גאזלאנים. נאר
א קליין פערדל, וואס איז אפילע קיין מענטש נישט,
האבן זיי געגלעט מיט א שמיכל, מיט ליבע; נאר
דאס לאשיקל האבן זיי געגלעט!“ . . .

„יונגווארג“, יאנואר, 1946.

אז דאס הינטעלע האט אזש געוויינט

כאוועלע איז היינט געווארן צען יאר אלט. זי איז שוין א גרויס מיידל. זי האט גרויע אויגן און בלאנדע האר. איר פאנים איז-ערנסט, נאך בלאס-לעך אביסל. אז זי גיט אויף אימיצן א קוק. קען מען גלייך דערקענען, אז זי איז קלוג און זי פאר-שטייט שוין א סאך זאכן אין איר יונג לעבן.

זי לערנט זיך גוט אין דער קינדער-היים אין בי-רז-בידזשאן. זי איז איינע פון די בעסטע קינדער. זי קען שוין אליין איבערוואשן אירע קליידלעך און זאקן. זי קען שוין אביסל נייען און קאכן, און שרייבן און מאלן האט זי ליב זייער א סאך.

די לערערין סארע, וואס איז א מאמע צו אלע קינדערלעך, האט זי זייער ליב. כאוועלע העלפט זייער פיל ארויס דער לערערין סארע, ווייל פאר א מאמען, וואס האט צוואנציק קינדער, פאלט זיי-ער שווער די ארבעט. שפילט זיך כאוועלע מיט די קלענערע קינדערלעך, דערציילט זיי מייסעס און העלפט זיי מאלן בילדער.

דאס באליבטסטע בילד, וואס כאוועלע האט ליב צו מאלן, איז א תויו מיט א מאמען און א מאמען מיט א סאך קינדערלעך. און זי, כאוועלע, זאגט די קליינע קינדערלעך, אז ווען זי וועט אויסוואקסן, ווערן א גרויסע, וועט זי כאסענע האבן און האבן א סאך, א סאך קינדערלעך. איין קינד וועט הייסן „מיין מאמעלע“. א צווייט קינד וועט הייסן „מיין מאמעלע“. צוויי פון אירע מיידעלעך וועט זי אג-

רופן מיט די נעמען „שוועסטערל מאניע און שוועס
 מערל פאניע“. און צוויי פון אירע אינגעלעך וועט
 זי רופן מיט די נעמען „ברודערל מוישע און ברוד-
 דערל כייעס“. און די איבעריקע קינדער וועט זי
 רופן אויף די נעמען פון אירע פריינט און באקאנט-
 טע, וואס זיינען פארברענט געווארן אין איר דארף...
 און אלע קינדער פון דער קינדער-היים אין ביי-
 רט-בידושאן ווייסן שוין די מייסע פון כאוועלעס
 לעבן: געבוירן געווארן איז כאוועלע אין א דארף
 לעבן אדעס. אירע מאמע-מאמע האבן געארבעט
 אף די פעלדער מיט אלע קאלווירטישע פארמער.
 געהאט האט כאוועלע צוויי עלטערע שוועסטער-
 לעך און צוויי עלטערע ברידערלעך, א קו, א קעבל, א
 קאטשקעס, הינער און א הינטל. א ווייס הינטל
 מיט געלע פלעקן. און געהאט האט כאוועלע א
 סאך פריינט, און געלעבט האט כאוועלע פריילעך
 אין דעם לאנד פון די סאוועטן. אין דעם לאנד פון
 גרויסן פירער סטאלין.

„איינמאל, דערציילט כאוועלע, האט מען גע-
 זאגט, אז ס'איז געווארן א מילכאמע. כאוועלע
 האט גארניט געוואוסט וואס מילכאמע איז. מע
 האט איר געזאגט, אז מילכאמע מיינט, אז מע
 הארגעט מענטשן. כאוועלע האט ניט פארשטאנען
 צוליב וואס מע דארף א מילכאמע און פארוואס
 זאל מען הארגענען מענטשן. נאר אז זי איז דאך
 נאך געווען א קינד. קען זי עפעס לערנען דער-

וואַקסענע מענטשן? —

נאָר מיטאַמאָל האָבן אָנגעהויבן פֿליען עראַפּלאַן-
נען איבערן דאָרף. די מילכאַמע האָט געשיקט
עראַפּלאַנען אויפן הימל און די עראַפּלאַנען האָבן
אַרונטערגעוואָרפן באַמבעס. און די באַמבעס האָבן
געמאַכט פּייערן. און אַלע מענטשן, פּערד, קי,
קאַטשקעס, און הינער און הינטלעך האָבן מיט-
אַמאָל אָנגעהויבן מוירע צו האָבן.

מע האָט אָנגעהויבן צו פאַרפּאַקן דאָס גאַנצע
דאָרף אויף וועגענער, אויף אַטאַמאַבילן און מע
האַט זיך געלאָזט פאַרן קיין מאַסקווע. נאָר אזוי
ווי מע האָט נאָר אָנגעהויבן צו פאַרן, זיינען אַנט-
קעגן געקומען די דייטשן אויף אַטאַמאַבילן און
מאַטאַרציקלעטן און יעדן איינעם באַפוילן זיך אומ-
קערן אין דאָרף אַריין.

און איינמאָל האָבן גענומען די דייטשן און פאַר-
טריבן אַ מאַך מענטשן אין אַ גרויסער הויז, די
גרעסטע הויז אין דאָרף. דאָרטן איז געווען מיין
מאַמע און מיין מאַמע, מייע שוועסטערלעך און
ברידערלעך און נאָר אַ מאַך מענטשן. מע האָט
מיך אויך געוואָלט אַריינפירן אין דער גרויסער
הויז, נאָר שכינים האָבן מיך אַוועקגעשלעפט און
געהאַלטן אויף אַ בוידעם מיט נאָך קינדערלעך.
און מיין ווייס הינטלע מיט די געלע פּלעקן,
מוציקל, איז געווען מיט מיר. מיר זיינען געליגן
אויסגעצויגן אויפן דיל און אַרויסגעקוקט דורך אַ

ש לוימז דאווידמאן

פענצמער. מיטאמאל האבן די דייטשן אנגעצונדן דאס גרויסע הויז פון אלע פיר זייטן. אלע מענטשן, וואס זיינען געווען אין דער הויז האבן אנגעהויבן שרייען און וויינען און קוויטשען. זיי האבן אג געהויבן לויפן צו די פענצמער און פירן. זיי האבן זיך געוואלט ראטעווען פון פייער. נאר לעבן יע דער פיר און יעדן פענצמער זיינען געשטאנען דייטשע סאלדאטן און געשאסן אויף יעדן איינעם, וואס האט זיך באוויזן. און דאס גרויסע הויז מיט די מענטשן האט געברענט אין א גרויסן, גרויסן פייער.

און פיר די קליינע קינדער, זיינען געליגן און געוויינט, א סאך געוויינט. און דאס קליינע הינדל טעלע איז געליגן לעבן אונדז און אויך גע וויינט" — — —

דערנאך זיינען געקומען לאנגע טעג פון הונגער און נויט און שרעק. כאוועלע האט זיך געדארפט היטן פאר די דייטשן. זי האט ניט געמאכט רעדן קיין אידיש ווארט. מ'האט איר אנגעזאגט, אז זי הייסט העלענע. מע האט זי געפירט פון דארף צו דארף. אלעמאל אין אן אנדער הויז. ביז די רויטע ארמיי איז איינמאל אנגעקומען. פון דעמאלט אן האט זי שוין ניט מוירע. זי מעג שוין רעדן אידיש. און איר נאמען איז שוין צוריק, כאוועלע — — —

די לערערין סארע העלפט כאוועלען פארשרייבן

אידישע קינדער אין בירא-בידזשאן

אלץ, וואס זי האט דורכגעלעבט. און היינט, ווען
 כאוועלע איז געווארן צען יאר אלט, שרייבט זי
 א גרויסן בריוו קיין אמעריקע. אין אמעריקע זיינען
 דא א סאך ארגאניזאציעס וואס העלפן
 די „אידישע קינדער אין בירא-בידזשאן“, וואס האבן
 געליטן פון דער מילכאמע. שרייבט היינט כאווע-
 לע אין בריוו וועגן איר ווייסן הינטל מוציק. דאס
 הינטל מיט די געלע פלעקן, וואס האט געוויינט
 זיי א מענטש — — —

„ניי לעבן“ דעצ. 1945

און פון שטעקן איז געוואָרן אַ שלאַנג!...

(געווידמעט מיינע לאַנדסלייט פון מאַגילאָוו-פּאָדאָלסק)

מוישעלע איז שוואַרץ, ווי אַ ציגיינער-אינגל.
זיינע אויגן זיינען שוואַרץ. זיינע האַר זיינען גע-
וואַקסן געדיכט און גלאַנצנדיק, און שוואַרץ, ווי
פּער.

מוישעלע איז שטענדיק פאַרטראַכט. ער רעדט
זייער ווייניק מיט די איבעריקע אינגלעך און מיי-
לעך פון דער היים פאַר „אידישע קינדער אין ביי-
רע-בידזשאַן“. די לערערין סאַרע, וואָס איז אַ מאַ-
מע און אַ לערערין צו אַלע קינדער, ווייסט שוין,
אַז מוישעלע איז אַ פאַרטראַכטער. זי האַלט אויף
אים אַן אויג באַ יעדער אַרבעט. אַפילע אין מיטן
עסן קען ער זיך פאַרטראַכטן אַזוי טיף, אַז ער זאָל
אַפילע ניט ווייסן, אַז ער האַלט אין מיטן עסן.
און אויך אין קלאַס, אין מיטן דער לעקציע, קען
ער זיך אַזוי פאַרקוקן ערגעץ ווייט, ווייט, אַז ער
זאָל אַפילע ניט ווייסן, אַז ער געפינט זיך אין שול.
די ערשטע צייט, ווען מוישעלע איז נאָר וואָס
אַנגעקומען אין דער קינדער היים, און די קינדער
האַבן אים נאָך-ניט-גוט אַזוי געקענט, האַבן זיי
געלאַכט פון אים. זיי האַבן אים גערופן „דער
פאַרטראַגענער מאַלעך“ און „מוישע דער טרוימער“
און נאָך אַזעלכע גרויסע נעמען.
נאָר אַז זיי האַבן געזען, אַז מוישעלע מאַכט

זיך ניט ווי ער זאל וועלן זיין אומיסטן פארטראַכט,
נאר אַט אזוי איז ער, אַ פארטראַכטער, האָבן זיי זיך
צו אים צוגעוואוינט און אים צורו געלאָזט.

נאר די לערערין סאַרע האָט אים געהיט, אז ער
זאל עסן גוט, וועט ער אויסוואַקסן אַ געזונטער און
אַ שמאַרקער. זי האָט אויך געזען, אז ער זאל זיך
לערנען גוט, וועט ער אויסוואַקסן אַ געלערנטער
מענטש. און די איבעריקע צייט האָט זי אים גע-
לאָזט טראַכטן.

און מוישעלע האָט שמענדיק געטראַגן מיט זיך
אַ שמעקן. ער האָט קיינעם ניט געשלאָגן מיטן
שמעקן. ער האָט אַפילע קיין פליג אויף דער
וואַנט ניט געטשעפעט, אזאַ שמילער איז מוישע-
לע געווען. נאר ער האָט זייער ליב געהאַט זיין
שמעקן. די לערערין סאַרע און די קינדער פון
דער היים ווייסן שוין גוט פאַרוואַס ער האָט ליב
דעם שמעקן. ער שלאָפט אַפילע מיט אים אין
בעט, און מע לאָזט אים דאַס טאַן.

ווען די קינדער פלעגן זיך שפילן אויפן הויף,
האַט זיך מוישעלע פאַרקליבן אין אַ ווינקל און
געשניצט מיט אַ מעסערל זיין שמעקן, געמאַכט
קאַרבן, געבויערט לעכעלעך און אַריינגעקוקט אין
אַ בוך, געקוקט אַפן שמעקן און ווידער זיך גענר-
מען צו דער אַרבעט. מוישעלע וויל מאַכן פון דעם
שמעקן אַ שלאַנג. אז ער וועט פאַרטיק ווערן מיטן
שניצן און קאַרבן, וועט ער געמען גרינע און געלע

אידישע קינדער אין בראַזילדזשאַן

פאַרבן און אַרוממאַלן זיין שטעקן-שלאַנג. און ער וועט אים האַלטן מיט זיך אויף זיין גאַנצן לעבן. נאָר וואָס ער וועט טאָן אינגאַנצן זיין לעבן מיט זיין שטעקן-שלאַנג, ווייסט נאָך מוישעלע אַליין אויך ניט. און די קינדער פון קינדער-היים און די לערערין סאַרע ווייסן געוויס ניט, וואָס ער וועט טאָן מיטן שטעקן-שלאַנג.

נאָר אַלע קינדער זיינען דאַנקבאַר מוישעלען דערפאַר, וואָס צוליב זיין שטעקן-שלאַנג האָט די לערערין סאַרע זיי דערציילט אַ סאך שיינע מיי-סעס פון דער ביבל, פון די גאַר-אַלטע צייטן. צו עס זיינען עמעסע אַדער אויסגעטראַכטע מייסעס, ווייסט ניט די לערערין סאַרע. עפשער, זאָגט די לערערין סאַרע, קען זיך נאָך טרעפן, אז מע וועט אַמאַל געפינען אין דעם לאַנד עגיפּטן אויסגעקריצ-טע שמיינער, וואָס זאַלן קענען באַווייזן וועלכע מייסעס עס זיינען עמעסע און וועלכע זיינען אויס-געטראַכטע.

דערווייל, ביז מע וועט אַמאַל אויסגעפינען די אויסגעקריצטע שמיינער, זיצן די קינדער פון בראַזילדזשאַנער קינדער-היים און הערן זיך צו צו די שיינע מייסעס פון דער ביבל, וואָס די לערערין סאַרע דערציילט:

„אז ס'איז געווען אַמאַל אַ קלוגער אינגל, האָט ער געהייסן אַזוראַהאַם. זיין טאַטע האָט געהייסן טערעד און ער איז געווען אַ שטינד-האַקער. פון

אידישע קינדער אין ביראָבידזשאַן

שטיינער האָט ער אויסגעהאַקט געשמאַלטן פון מענטשן און ער האָט געזאָגט. אז זיי זיינען גע-טער. אַרעמע מענטשן, וועמען דאָס לעבן איז גע-גאַנגען שווער און זיי האָבן געזוכט אַ הילף פון אימיצן, האָבן געמראַכט, אז עפּשער זיינען די שטיינער-געשמאַלטן געמער און עפּשער וועלן זיי קענען עפעס העלפן אין לעבן. האָבן זיי געקויפט באַ מערעכן די שטיינער-געמער. נאָר אַווראָהאַם — דאָס קלוגע אינגל פון טערעכן, האָט ניט גע-וואָלט גלויבן אין זיי, און דערפאַר, וואָס ער האָט ניט געוואָלט גלויבן אין זיי, האָט אים זיין מאַמע אַרויסגעפּריבן פון דער הויז.

און אַווראָהאַם איז אַוועק איבער דער וועלט זוכן אַן עמעסן גאַט. אַזאָ מין גאַט, וואָס מע זאָל קענען זאָגן אויף אים, אז ער האָט באַשאַפן דעם הימל, די ערד, די שמערן, די לעוואַנע און די זון. — — —

ער איז געווען דער ערשמער איד אָף דער וועלט.

און אז אַווראָהאַם איז גרויס געוואָרן, האָט ער באַסענע געהאַט מיט אַ מיידל. און איר נאָמען איז געווען סאַרע.

(איצט פאַרשטייען שוין די „אידישע קינדער אין ביראָ-בידזשאַן“ פאַרוואָס זייער לערערין טראַגט אַזאָ שיינעם נאָמען סאַרע).

און זיי האָבן געהאַט אַ זון ייצכאַק. און אז ייצ-

כאק איז געווארן א גרויסער, האט ער כאסענע געהאט מיט א מיידל ריווקע. און זיי האבן גע- האט א זון יאנקעוו. און אז יאנקעוו איז גרויס גע- ווארן האט ער כאסענע געהאט מיט א מיידל ראכל. און זיין פרוי איז געשטארבן. האט ער כאסענע געהאט מיט איר שוועסטער לייע. און זיי האבן געהאט דרייצן קינדער. 12 אינגלעך און איין מיידל. און צווישן אלע קינדער איז געווען איינער יא- סעף. (און עפשער האט סטאלין דערפאר זיך גע- נומען דעם ערשטן נאמען יאסעף? — האבן די קינדער געטראכט) און ער איז געווען זייער א שיינער און א קלוגער. נאר ער האט זיך געהאלטן גרויס, געווען א טרויסער, א פארטראכטער, און זיך איינגערעדט, אז ער וועט זיין דער פירער פון אלע ברידער.

האבן אים די ברידער פארקויפט פאר א קנעכט אין דעם לאנד עגיפטן, וואס רופט זיך אויף אלט- יידיש (העברעאיש), מיצרייעס. נאר אנשטאט א קנעכט, איז יאסעף געווארן דער צווייטער צום קי- ניג פון יענעם לאנד. און שפעטער האט יאסעף אריבערגעבראכט זיין פאטער און אלע זיינע ברי- דער מיט זייערע פאמיליעס אין דעם לאנד עגיפטן און זיי באזעצט אין דער שטאט גישן. און פאר לאנגע יארן האבן די אידן דארטן געלעבט גוט. און יארן זיינען ארויף און יאסעף איז דארט געשטארבן. און דער קיניג, וואס האט יאסעפן

גרויס געמאכט, איז א יך געשמארכן. און דער ניי-
ער קיניג האט פיינט געהאט די אידן. האט ער
זיי געמאכט פאר שקלאפן. זיי האבן געקנאפן
ליים און געטראגן ציגל אונטער דער וואך פון הי-
טער, וואס האבן געשלאגן מיט ביימשן. און דאס
לעבן זייערס איז געווארן זייער שווער.

און דער קיניג האט ארויסגעגעבן א באפעל, אז
אלע אידישע אינגלער, וואס וועלן געבוירן ווערן
בא-אידישע עלטערן, זאל מען ארייננווארפן אין
טייך נילוס. ווייל ער האט מוידע געהאט, אז עס
וועט אויסוואקסן צווישן די אידן א גרויסער העלד,
וואס וועט באפרייען די אידן פון שקלאפעריי...
„און דא קומען מיר צו די מייסעס. וואס האבן
געבראכט דערצו, אז אונדזער מוישעלע זאל זיך
מאכן פון א שמעקן א שלאנג" — האט די לערע-
רין סארע דערציילט.

און די אידישע קינדער אין „בירא-בידושאן"
האבן זיך נאך שטארקער איינגעהערט צו די רייד
פון זייער ליבער לערערין.

„און ס'איז געבוירן געווארן א אינגעלע בא אי-
דישע עלטערן. די מאמע האט געהייסן יאכעוועד
און די שוועסטער האט געהייסן מיריעם. און די
מאמע האט מוידע געהאט צו האלטן דאס קינד אין
איר הויז. האט זי אריינגעלייגט איר אינגעלע, מוי-
שעלע, אין א קעסטל און עס אוועקגעלייגט לעבן
בבעג פון טייך נילוס. און די שוועסטער מיריעם

אין געטאסען לעבן א מיט און געווארן אין דעם
 האט מיט און ברויךען דעם געזען. אין דעם
 זעלבן קעגן פאפער אין דן געקומען גארן מיט
 אירע מיידלעך אין טייל. און די און געזען א גוטע
 און די האט דערוועג האט שיינע אינגלעך אין דעם
 קעגן. האט די עם לוי געזען אין עם געזען
 און דן אין פאלן אין אים דערוועגן פאר און קעגן.
 נאר און געזען אין אינגעלעך געזען א
 ברויךען אין און ארויפגעגאנגן איבער די גארן פון
 האט געזען אין געזען די און מיט זעלבן אין מיט
 פרייען די און אין די און די און שיקלען
 שווער האט ער דן פאר די אונגעווענען ער האט
 דערהערעט א היינעך און געזען די און און די
 זאלן דן פאר איינען און קעגן פאר זייער פון
 היינט.

און דערוועג אין מיטע אנטלאפן אין די בערג.
 דארטן האט ער אינגעלעך פלענען די און די
 באפרייען די און פון שיקלעך. איינע פון די
 פלענער, האט יענער מיטע האט פארטראגט אין
 געזען די און פון א שטיקן א זעלבן. אין אט
 מיט דעם שטיקן זעלבן האט ער געקענט אליעם
 טאן: ער האט אים געווארן און דער ער, און
 ער אין געווארן א לעבעדיקער, קריכנדיקער זעלבן.
 מיטן שטיקן זעלבן האט ער א קלאפ געטאן אין
 בערן טייל גילום, און דאס האבער אין פארטראגט
 געווארן אין בלוט. און עפסער אין דאס פארטראגט

אויסן אין דעם פון די אידעע קינגעליך זען
זיין פארן דערהייליגן אידעע אין שפעטער
זען עפעס מיטע אידעען דעם זעם זעם זעם
זען זען זען אין אידעען זען זען זען
זען זען זען זען זען זען זען זען זען
זען זען זען זען זען זען זען זען זען
זען זען זען זען זען זען זען זען זען
זען זען זען זען זען זען זען זען זען

זען זען זען זען זען זען זען זען
זען זען זען זען זען זען זען זען
זען זען זען זען זען זען זען זען
זען זען זען זען זען זען זען זען
זען זען זען זען זען זען זען זען
זען זען זען זען זען זען זען זען
זען זען זען זען זען זען זען זען
זען זען זען זען זען זען זען זען

זען זען זען זען זען זען זען זען
זען זען זען זען זען זען זען זען
זען זען זען זען זען זען זען זען
זען זען זען זען זען זען זען זען
זען זען זען זען זען זען זען זען
זען זען זען זען זען זען זען זען
זען זען זען זען זען זען זען זען
זען זען זען זען זען זען זען זען
זען זען זען זען זען זען זען זען

זען זען זען זען זען זען זען זען
זען זען זען זען זען זען זען זען
זען זען זען זען זען זען זען זען
זען זען זען זען זען זען זען זען
זען זען זען זען זען זען זען זען
זען זען זען זען זען זען זען זען
זען זען זען זען זען זען זען זען
זען זען זען זען זען זען זען זען

די שטארקסט פונעם זייערע פליימע און זיי
 ערע הענט זיינען געווען און שטארק זיי האט
 האלטן פון א טויט און דערפאר האט זיי די און
 דייע פלייער-לייט זיינען געווען און שטארק און
 גענוג האבן זיי געלעבט אפילו בון הנסיעים און
 און די דארפ-מענטשן די אונזערע פילע
 ריב זיינען געווען שטענדיק פרייטליך צו דעם
 אדווער פלייער-פאמיליע אפילו און די גארע
 מע עייסן ווען קיין באווענדלעך איז נאך נישט גע-
 ווען ווען איבער דערלעך האט געהערט א ארט
 און שלעכט האט זיך געלעבט דעם מענטשן פון
 דארף און זיינעק האט דער דארפ-מענטש פאר-
 שטאנען די פרוגען פון דארף און און מע האט זיי
 אנגעדייעט און געוואגט און אין שטעט זיינען פיל
 הא אידן און יענע אידן זיינען שולדיק און דעם
 האט זיי אין שלעכט פלעגן זיי קיין אין שטעט
 אריין און העלפן שלעגן און דארבעטן און האבן
 נון אידן — נאר די פלייער-פאמיליע האבן זיי
 נישט געטשעפעט.

הייל זיי האבן דאך אליין געווען און די פלייער-
 לייט זיינען ערלעכע לייט און זיי ארבעטן שווער
 צו פארדינען אויפן לעבן און און די פלייער-לייט
 טראגן די ועלכע ארעמע קליידער זיי זיי די פייע
 ריב און זיי האוינען און די ועלכע ארעמע שטייב-
 לעך זיי זיי און און זיי זיינען זייער גוטע און
 פרייטליכע שטייבן און פארנאם זייען און מען

די מיטעלע און דער זון

אין דערפאל טאגלע יאגט אין דעם האלד אין
מיט נעט געווען זיי אין אדער פארשטייט אין
דאס קיינמאל קען אדער זיי נעט געווען נעט
פאל אדער אין נעט פאל קענען נעט פאל אין
געווען נעט זיי אדער נעט, נעט זיי אדער מיטעל
לייב, נעט א קען אין אדער אדער אדער
פאגט מיט דעם אדער נעט אין נעט אדער אדער
אדער אדער, אין נעט נעט זיי דעם קען אין
אדער אדער זיי נעט נעט געווען אין נעט
זיי קען אדער אדער אדער אדער אין דעם אדער
געווען נעט אדער אדער אדער אדער

די זון

די דייטשן זיינען נעטען דעם נעטען אדער
די דייטשן זיינען אדער אין געווען נעטען אין
אין יעדן דער אדער זיי דעם געווען אין אדער
הארגעט די נעטען מיטען זיי דעם נעטען
יעדן אדער נעט דעם דעם אדער אדער אין אדער
אדער נעטען דעם זיי געווען אין נעטען אין זיי
נעטען דעם אדער זיי אדער אין נעטען
געווען זיינען זיי, קען זיי אדער דעם נעטען
געקענט פארשטיין אדער דעם דעם געווען
זייט די מיטען, דעם דעם דעם זיי אדער נעטען
די דארפן מיטען זיינען די דייטשן, דעם דעם
מיטען, און זיי זיינען אדער זיי מיטען נעטען דעם
דעם געווען און אדער זיינען אדער זיי אדער דעם

... the ... of ...

... the ... of ...

... the ... of ...

CHAPTER 10

The first part of the chapter discusses the importance of the

of the first part of the chapter.

The second part of the chapter discusses the importance of the

of the second part of the chapter.

The third part of the chapter discusses the importance of the

of the third part of the chapter.

The fourth part of the chapter discusses the importance of the

of the fourth part of the chapter.

The fifth part of the chapter discusses the importance of the

of the fifth part of the chapter.

The sixth part of the chapter discusses the importance of the

of the sixth part of the chapter.

The seventh part of the chapter discusses the importance of the

of the seventh part of the chapter.

The eighth part of the chapter discusses the importance of the

of the eighth part of the chapter.

今日之革命，其目的在推翻君主专制，建立共和政体。此乃历史之必然趋势，亦为国民之共同愿望。革命之成功，全赖国民之团结与努力。凡我同胞，当共挽义旗，共赴国难，庶几共和可望实现。革命之目的，在使国家富强，人民幸福。此乃革命之真谛，亦为革命之动力。凡我同胞，当共挽义旗，共赴国难，庶几共和可望实现。革命之目的，在使国家富强，人民幸福。此乃革命之真谛，亦为革命之动力。凡我同胞，当共挽义旗，共赴国难，庶几共和可望实现。

革命之目的，在使国家富强，人民幸福。此乃革命之真谛，亦为革命之动力。凡我同胞，当共挽义旗，共赴国难，庶几共和可望实现。革命之目的，在使国家富强，人民幸福。此乃革命之真谛，亦为革命之动力。凡我同胞，当共挽义旗，共赴国难，庶几共和可望实现。革命之目的，在使国家富强，人民幸福。此乃革命之真谛，亦为革命之动力。凡我同胞，当共挽义旗，共赴国难，庶几共和可望实现。

THE UNITED STATES OF AMERICA
FROM 1763 TO 1876
BY CHARLES A. BEAUPRE
PHILADELPHIA: THE UNIVERSITY CITY SCHOOL OF PHILADELPHIA, 1900

THE UNIVERSITY CITY SCHOOL OF PHILADELPHIA
1900

THE UNIVERSITY CITY SCHOOL OF PHILADELPHIA
1900

THE UNIVERSITY CITY SCHOOL OF PHILADELPHIA
1900

THE UNIVERSITY CITY SCHOOL OF PHILADELPHIA
1900

THE UNIVERSITY CITY SCHOOL OF PHILADELPHIA
1900

THE UNIVERSITY CITY SCHOOL OF PHILADELPHIA
1900

THE UNIVERSITY CITY SCHOOL OF PHILADELPHIA
1900

THE UNIVERSITY CITY SCHOOL OF PHILADELPHIA
1900

THE UNIVERSITY CITY SCHOOL OF PHILADELPHIA
1900

The first part of the book is devoted to a general history of the United States from its discovery by Columbus in 1492 to the present time. It covers the period of the discovery, the early settlement, the struggle for independence, the formation of the Constitution, and the development of the Union.

The second part of the book is devoted to a detailed history of the United States from the discovery of gold in California in 1848 to the present time. It covers the period of the discovery, the gold rush, the settlement of the West, and the development of the Union.

The third part of the book is devoted to a detailed history of the United States from the discovery of oil in Texas in 1859 to the present time. It covers the period of the discovery, the oil boom, the settlement of the West, and the development of the Union.

「這是一篇極其精彩的文章，作者以極其敏銳的觀察力，描寫了當時社會的黑暗與腐敗，以及知識分子的苦悶與追求。」

這篇文章在當時引起了極大的反響，被譽為中國現代文學史上的傑作之一。作者以其深刻的筆觸，揭露了社會的種種醜聞，以及知識分子的苦悶與追求。這篇文章不僅在當時引起了極大的反響，而且對後世的文學創作也產生了深遠的影響。作者以其敏銳的觀察力和深刻的筆觸，描寫了當時社會的黑暗與腐敗，以及知識分子的苦悶與追求。這篇文章在當時引起了極大的反響，被譽為中國現代文學史上的傑作之一。

這篇文章在當時引起了極大的反響，被譽為中國現代文學史上的傑作之一。作者以其深刻的筆觸，揭露了社會的種種醜聞，以及知識分子的苦悶與追求。這篇文章不僅在當時引起了極大的反響，而且對後世的文學創作也產生了深遠的影響。

The first part of the book, which is the most important, is a description of the world as it is, and of the world as it should be. The author, who is a philosopher, has a very high regard for the human race, and he thinks that the world is full of possibilities. He thinks that the world is a great mystery, and that there are many things that we do not understand. He thinks that the world is a place where we can find happiness, and that we can find meaning in our lives. He thinks that the world is a place where we can find love, and that we can find hope. He thinks that the world is a place where we can find peace, and that we can find joy. He thinks that the world is a place where we can find all the things that we need to live a good life.

The second part of the book is a description of the world as it is, and of the world as it should be. The author, who is a philosopher, has a very high regard for the human race, and he thinks that the world is full of possibilities. He thinks that the world is a great mystery, and that there are many things that we do not understand. He thinks that the world is a place where we can find happiness, and that we can find meaning in our lives. He thinks that the world is a place where we can find love, and that we can find hope. He thinks that the world is a place where we can find peace, and that we can find joy. He thinks that the world is a place where we can find all the things that we need to live a good life.

The third part of the book is a description of the world as it is, and of the world as it should be. The author, who is a philosopher, has a very high regard for the human race, and he thinks that the world is full of possibilities. He thinks that the world is a great mystery, and that there are many things that we do not understand. He thinks that the world is a place where we can find happiness, and that we can find meaning in our lives. He thinks that the world is a place where we can find love, and that we can find hope. He thinks that the world is a place where we can find peace, and that we can find joy. He thinks that the world is a place where we can find all the things that we need to live a good life.

ברענט דאס דארף, ווייסט ער ניט. און וואוהין די
דייטשן און די דארפסמענטשן זיינען אנטלאפן,
ווייסט ער ניט. ער איז דא איינער אליין אין
מיטן דער וועלט.

„דו וועסט שוין ניט זיין איינער אליין אין מיטן
דער וועלט — האט איינער פון די רייטער זיך אָנגע-
גערופן — מיר וועלן זיך שוין פארזארגן מיט א
היים, מיט א גוטער היים!“

און דער רויטער ארמייער האט ארויפגעזעצט מיי-
שעלען מיט זיך אויפן פערד און זיי זיינען ארויפגע-
פארן. אפן וועג האבן זיי מוישעלען געגעבן אכויסל
עסן. זיי האבן זיך מיט אים נאכמער צערעדט.

און פלוצלונג רופט זיך אן דער רויטער ארמייער,
וואס האט געפירט מוישעלען: „איר הערט, זיין נא-
מען איז מוישע, און ער האט געוואוינט אין א
קעסטל-גרוב, און זיין שוועסטער האט געהייסן מי-
ריעס, ווי אין דער ביבל דערציילט זיך פון מוישען,
דעס באפרייער פון די אידן אין לאנד עגיפטן!“

„מאדנע — האט כּא זיך מוישעלע געמראכט —
די גאנצע וועלט ווייסט פון דער מייסע מיט מיי-
שען!...“ און ער האט זיך פארמראכט. אט דער
כּאלט, פארנדיק אפן פערד מיט דעם רויט-ארמיי-
ער, האט מוישעלע באשלאסן, אז ער וועט אלעס
מאן אויסצואוואקסן א גרויסער העלה, ווי יענער
בארימטער מוישע, וואס די גאנצע וועלט ווייסט

אידישע קינדער אין בירא-בידזשאן

וועגן אים, כאטש ער איז שוין מויזנטער יארן
טויט.

און די דריי רייטער האבן געבראכט מוישעלען
אין א הויז. דארטן זיינען געווען א סאך רויט-אר-
טייער. און צווישן זיי איז געווען א אידישער שריי-
בער רויט-ארטייער. און דער אידישער שרייבער,
וואס איז געווען א רויט-ארטייער, האט אויסגע-
הערט אלע מייסעס פון מוישעלען און עס פאר-
שריבן, פארשריבן אויף פאפירלעך. ער האט גע-
שריבן אויף גיך, זייער גיך. און אז דער שרייבער
האט געענדיקט שרייבן, האט ער צו מוישעלען
אזוי געזאגט: „מוישעלע, הער זיך איין מיט קאפ
און געדענק עס גוט, זייער גוט. מיר שיקן דיך אפ
אין דעם לאנד בירא-בידזשאן. דארטן בוים זיך
א אידיש לאנד. מיר האפן, אז דו וועסט אויס-
וואקסן אזוי גרויס, גוי א רייטער ארטייער, וועט
שוין בירא בידזשאן זיין א גרויס אידיש לאנד.
און מיר וועלן דארפן האבן גרויסע פירער פון דעם
לאנד. ווילן מיר, אז דו, מוישעלע, זאלסט זיין איי-
נער פון די פירער. געדענק זשע, מוישעלע, צו זיין
א גרויסער פירער, דארף מען זיך א סאך, א סאך
לערנען. מע דארף ליב האבן די וועלט. און דא,
אין דעם פאקעט, ליגט פארשריבן די מייסע, וואס
איך האב אנגעשריבן וועגן דיר און עס א נאמען
געגעבן „און פון שמעקן איז געווארן א שלאנג!“
זאלסט עס איבערגעבן דיין לערערין און זי וועט

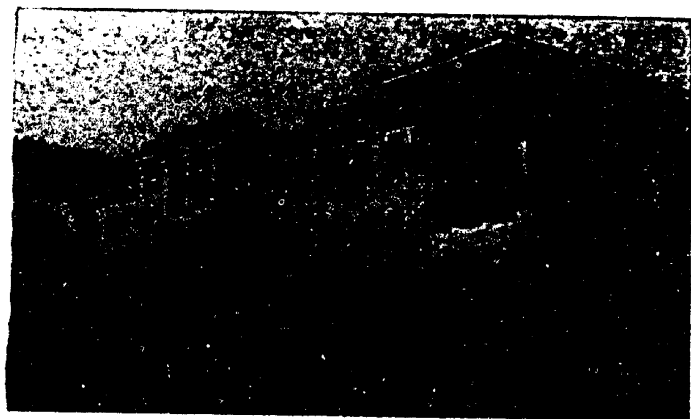
שלויםע דאווידמאן

עם האלטן פאר דיר ביז דו וועסט ווערן א גרוי-
סער. פאר געוונט און לאז גריסן אין דעם לאנד
בירע-בידזשאן! . . ."

ליגט טאקע אין דער פארשלאסענער שאפע פון
דער לערערין סארע, וואס איז די מאמע און די לע-
רערין פון דער היים „אידישע קינדער אין בידא-
בידזשאן", דער פאקעט, וואס מיישעלע האט גע-
בראכט מיט זיך.

און מיישעלע לערנט זיך גוט, ער שניצט און
שניצט זיין שטעקן, און ער טראכט און טראכט
זייער א סאך וועגן דעם „שטעקן, וואס איז גע-
ווארן א שלאנג!" . . .

(„סארגן-פרייהייט", 7 טעם, 1946).

ערשטע אידישע סאָוועטישע רעפובליק ביראָ-בידזשאַן

(א פראַיעקט פאַר אַ שפּיל)

(אַרבעטער בריגאַדע אָף רעשטאָוואַניע פאַרענדויקט
אַ גרויסן אויפשריפט מיט עלעקטרישער באַלייכ-
טונג. די האַמערס און זעגן שפּילן אויס אַ ליד
„אַרבעט“. עס הויבט אָן טאַגן).
ערשטער אַרבעטער: האַמער האַט אַ נאַכט גע-
האַמערט.

זעגל האַט זיך מיטגעשפּילט —
און קיינער האַט דאָ נישט געפּילט.
אַז מיר

איז אימיצנס אַ גליד.

„האַמער האַט אַ נאַכט געהאַמערט“,
דאָס איז אונדזער אויפבו-אַרבעט,
דאָס איז אונדזער אויפבו-ליד.

צווייטער אַרבעטער: זעגל זינגט,
זעגל קלינגט.

פלינג אַ וואַנט
און גרינג אַ קלוב

שפּילט אויס אַ ליד. אַ שטוב —

בוים מען אויס קליין און גרויס
אַ הויז בוים דאָס לאַנד.

דריטער אַרבעטער: לענינס אַרבעט-בריגאַדיר!

משוועקעס, ברעטער אָן אַ שיר,

וואַרטן נאָך אָף אונדזער האַנט.

סע שפּעט,

נייער טאַג קומט אָן.

קוק אף הימל! —
עמיץ דרימלם,
וואו איז אונדזער וועט? —
יאג
דעריאג
ביו סע קומט דער נייער טאג,
און דעריאג!
בריגאדע, שלאג!
ביו סע קומט דער נייער טאג,
אויפגעבויט דארף זיין דאס לאגד!
אלע ארבעטער: טשוועקעס, ברעטער אן א שיר,
ווארטן נאך אף אונדזער האנט,
בריגאדע, שלאג!
יאג, דעריאג און איבעריאג!
אין קאמף און אויפבוי רוף און פיר,
לענינס ארבעט-בריגאדיר.
פערטער ארבעטער: און איך האב גאר פארגעסן,
אז מיר ארבעטן באנאכט.
איך האב געטראכט:
מיר האבן אויפגעוואכט
אינמיטן פינסטער,
מיר פירן דא א הייסע שלאכט
אנטקעגן סוינע, —
איך און איר
און נאך אזוינע —
אין קאמף

אידישע קינדער אין ביראָ-בידזשאַן

אין רויםן, געבויטן, —
פאר נייעס לאנד, סוינע, היט זיך,
פאר יעדן טראַם, סוינע, שטיי!
דעם מינדסטן, עס שלאַגט
פאר יעדן שפּאַן, די רוים-אַרטיי!
פינפטער אַרבעטער: „ניי-ארק, בערלין, פאַרזו און
כאַרקאָוו,

אומעטום זיינען לענינצעס פאַרזאָן” —
עס פייערט פּראַלעטאַר דעם יאַנסעוו,
פון לאַנד סאַוועטישן, ביראָ-בידזשאַן.
אידן-אַרבעטער און אידן-פּויערים,
שיקן גרוסן פון אלע טיילן וועלמ,
צו הייסע לענינצעס, שלאַגלערישע בויער,
אין פעלד, פאַבריק, אין געוועט געשמעלט.
הייסער האַמער, סאַוועטישער און מאַסקווער,
דערלאַנג דעם לעצטן קלאַפּ פון שלאַגלערס
האַנט;
הייסע זעג,

זינג איצט אויס אַ ליד „סאַוועטן-לאַנד”.
(די אַרבעטער קריכן אַראָפּ פון דער רעשטאַוואַניע
מאַכן זיך גרייט צו פאַרלאַזן).

בריגאַדיר: „רויסע פאַן”
איז שמענדיק גרייט,
איז קיינמאַל שפּעט,
שמענדיק ענדיקט
אַרבעט פאַר דער צייט.

ש ל ו י מ ע ד א ו ו י ד מ א ו

בריגאדע שלאגט

יאגט

דעריאגט

און איבעריאגט.

מיט לענינס מוט

האבן מיר געשפארט,

פאר פלאן פון לאנד,

א שא מיט צען מינוט.

לעבן זאל

בריגאדע „רויטע פאן“!

אלע ארבעטער: לעבן זאל

בריגאדע „רויטע פאן“!

— (עס הערן זיך שטארקע טריט)

בריגאדיר: טריט פון רויטע ארמייער,

אונדזער היטער שפאנט,

טראט פון שטאלצע גייער,

גרייט פאר אונדזער לאנד.

(שטעלן זיך אין רייען. איינער מיט רויטער פאן

פאראויס. רויט-ארמיי אפטיילונג קומט אן).

קאמאנדיר: זייט געגריסט,

ארבעטער בריגאדע,

„רויטע פאן“ —

וועג איז ווייט,

וועג איז ווייט,

זיינען מיר א נאכט געגאנגען

אבי צו קומען דא אין צייט.

אידישע קינדער אין בראַזיליאַן

רויטע אַרמיר-
איז שמענדיק גרויס!
ברוגאָדיר: זייט געגריסט,
רויטע אַרמייער,
איר זיינט שמענדיק אַף דער וואַך.
אַרבעטער, פויער,
אַרמייער און בויער,
בויען דאָס לאַנד
און בויען די וועלט!
(ער גיט אַ קוועטש אַ קנעפל, צינדט זיך אַן אַ שילד.
„ערשטע אידישע סאָוועטישע רעפּובליק“. אַרבע-
טער ציען פון ביידע זייטן אַראָפּ דעם צודעק.).
ברוגאָדיר: לענין האָט געזאָגט:
אין פינסטער-לאַנד
זאָל ווערן טאָג!
קאַמאָדיר: לאַנג לעבן זאָל די 1-טע אידישע סאַ-
וועטישע רעפּובליק!
(סאַלוטירט. אַלע זינגען דעם הימן.)
ברוגאָדיר: רויטער אַרמייער,
שטייט אַף דער וואַך,
מיר האָבן געבויט
אַ טאָג מיט אַ נאַכט!
קאַמאָדיר: שמענדיק גרייט!
(ברוגאָדע גייט אַוועק מיט אַ ליד „שטייען יאָמן באַ
וואַרשטאַטן“. רויטע אַרמייער קוקן זיי נאָך מיט אַ
שטייכל. עס הערן זיך פון ווייטן די לעצטע ווערסער

פון ליד. סאלדאטן שטעלן זיך אין אלע זייטן אף
וואך).

קאמאנדיר : היט די טריט פון סוינע,

וואס לויערט נאך אף אונדז!

(מע זינגט דאס ליד „רויטער ארמייער, באלשעוויק“.

קורצע פויזע. עם הערן זיך טריט פון פויערס מיט

געזאנג „איבער פעלדער“).

ערשטער ארמייער : די פויערס קומען די ערשטע!

צווייטער ארמייער : די ערשטע זיינען געווען די בוי-

ער.

דריטער ארמייער : אונדזער פויער איז שוין איצט

א בויער.

טראט אין טראט מיט ארבעטער פון לאנד,

בויען מיר צוזאמען דעם פארבאנד.

פויער-ברייגאדיר : זייט געגריסט, רויטע ארמייער!

קאמאנדיר : זייט געגריסט. פויער-קאלעקטיוו!

ערשטער פויער : דער פויער קומט דער ערשטער אן.

כאטש ער טראגט שוין רויטע פאן,

וועקט אים אלץ נאך אויף דער האן.

וואכט ער אויף נאך פאר דער זון!

צווייטער פויער : ארבעטער האט שוין דא געבויט,

ארמייער היט שוין דא די וואנט,

דערלאנגען מיר זיי איצט די האנט.

א האנט פון רויטן פויער.

פויערטע : און די פעלדער האבן מיר פארזייט,

וואקסן וועט פאר אלעמען זייט ברױט.

פון רויטע בלומען פלעכטן מיר אויס קרענין,
מיט רויט-ארמייער ווירבלען מיר די טענין.

פויערמעס : פון פרייד.

	פון ברויט,
	פון פעלד —
וואָס ברענט	זיי גאלד.
און שינט	פון סערפ
זיי זיין —	און האַמער,
די רויטע	פון פאן —
פאן!	

(אונטער דער באַגלייטונג פון האַרמאָניקעס און קלאַר-
פער-אַרקעסטער, טאַנצן אלע און זינגען פאַרן פאַר-
ענדיקן די טענין מאַרשירן און די אַקטאָבערלעך און
פּיאַנערן פאַרפּוזשטע, מיט אַן אַרקעסטער, זינגען
„פויקן-ליד“, מאַרשירן אַרום די טענצער, זינגען און
שפּילן, די פּויערס און אַרמייער פאַרענדיקן טאַנצן
און פליעסקען מיט די הענט. די אַקטאָבערלעך און
פּיאַנערן פירן דורך אַ „סערפ און האַמער“ מאַרש
און דערנאָך שטעלן זיך אויס פון ביידע זייטן בינען).
קאַמאַנדיר : לאַנג לעבן זאַלן לענינס קינדער!
אלע : הורא!

פּיאַנערדיפּירער : פּיאַנערען, ביסטו גרייט דורכצו-
פירן לענינס געבאָטן?

פּיאַנערען : שטענדיק גרייט!

(עס הערט זיך דער אַנקום פון אַרקעסטערס און
כאַרן מיטן הימן. די יוגנט און אַרבעטער בריגאַדעס
קומען אַ) (אלע סאַלוטירן. שטעלן אויף רויטע פאַ-

ש לוי מ צ דאווידמאן

נען צו באגעגענען מיט געזאנג און פרייד. צווישן די יוגנט און ארבעטער בריגאדעס מארשירן דעלע-גאצעס פון פארשיידענע לענדער. „איקאר“ — דע-לעגאציע פון אמעריקע און בינעזישע דעלעגאציע שיילן זיך אויס. פארשטייער פון דעלעגאציעס. פיא-נעה, יוגנטלעכער, אקסאכערל, פויער, רויט-ארמיי-ער, און ארבעטער גייען ארויף אף דער בינע. מע פארענדיקט שפילן דעם הימן).

פארויצער: כאוויירים! היינט איז א גרויסער יאג-טעג פון ארבעטער, פויער און הארעפאשניק איבער דער גאנצער וועלט. מיר פירן היינט דורך לענינס א פארוואג: פולשטענדיקע זעלבסט-באשטימונג פון נאציעס. מיר פראק-לאטירן היינט די ערשטע אידישע סאוועטישע רעפובליק בירא-בידזשאן!

אלע: (דונערן) הורא!

פארויצער: מיר נעמען אריין אין דער גרויסער מיטפאכע פון סאוועטישע רעפובליק א כא-שעוון מיטגליד, וואס וועט צוזאמען מיט די הארעפאשנע מאסן פון גאנצן פארבאנד בויען א פריי לעבן.

אלע: (דונערן) הורא!

פארויצער: די אידישע ארבעטער מאסן אין די קאפיטאליסטישע לענדער לעבן איצט אין אזעלכע באדינגונגען, ווי עס האבן געלעבט די אידישע מאסן באס צארישן רעזשים. מיר

אידישע קינדער אין ביראָ-בידזשאַן

שיקן זיי אַ גרום פון דער ערשטער אידי-
שער סאָוועטישער רעפובליק און זאָגן צו
אַ פונקט זיי זיי האָבן אונז געהאַלפן בויען
ביראָ-בידזשאַן. וועלן מיר זיי העלפן אין קאַמף
פאַר אַ בעסער לעבן!

אַלע: הורא!

פאַרזיצער: זאַל לעבן די ערשטע סאָוועטישע רע-
פובליק ביראָ-בידזשאַן!
זאַל לעבן דער סאָוועטן פאַרבאַנד!

אַלע: הורא!

ראַדיאָ: מאַסקווע. עס רעדט דער סעקרעטאַריאַט
פון דער קאָמפּאַרטיי. אין נאַמען פון דער
קאָמוניסטישער פּאַרטיי באַגריסן מיר די
פּראַקלאַמירונג פון דער ערשטער אידישער
סאָוועטישער רעפובליק ביראָ-בידזשאַן. מיר
זיינען זיכער, אַז דער פּראַעלעטאַריאַט פון
דער נײַער רעפובליק, אונטער דער אַנפירער-
שאַפט פון דער קאָמפּאַרטיי, וועט פירן די
דאַרטיקע באַפעלקערונג צום קאָמוניזם!

אַלע: הורא! (אַרקעסטערס שפילן)

ראַדיאָ: מאַסקווע. קאָמיסאַריאַט פון פאַרבאַנד.
אין נאַמען פון אַלע אַנגעשלאַסענע סאָווע-
טישע רעפובליקן באַגריסן מיר די פּראַקלאַ-
מירונג פון דער ערשטער אידישער סאָווע-
טישער רעפובליק ביראָ - בידזשאַן. מיר גע-
מען אַרײַן די רעפובליק אין אונדזער פאַר-

ש לוימ ע דאוויד מאן

באנד. צוזאמען וועלן מיר גיין צום קאמף-
ניזם!

אלע: הורא! (כאר-געזאנג)

ארבעטער: אונטער אונדזער רויטער פאן,

האבן מיר אליין געמאן,

פארענדיקן צום מאג,

לענינס גרויסן פארזאג:

פולע זעלבסט-כאשמיסונג פון נאציס.

און אין נאמען פון ארבעטער,

דעם העלד,

באגריסן מיר און הויבן העכער

אונדזער רויטע פאן

איבער דער גאנצער וועלט!

אלע: הורא!

פויער: פון אקער צום טראקטאר,

פון פערד צום קאמביין, —

זיינען מיר אין קאלעקטיוו אריין.

מיט סאציאליסטישן געזעץ —

אף יעדער שפאן פון פעלד,

וואס איז נאר פאר אן

אין בירא-בידזשאן,

זאל ווערן אויסגעבעט

פון רויטן פויער-העלד,

מיט כרויט, מיט רויטן.

לעצמן קלאפ דערלאנגען

וועלט פון רויבער, הערשער און פאררעטער,

אידישע קינדער אין בראַזיליאַן

וואָס ליגט צעפּוילט, צעפּאַלט ווי דאַרע בלע-

טער —

און אין אונרוזער לאַנד,

סאַוועטישן פאַרבאַנד,

זאַל זון אַף פעלד, אין שטאַט, פאַבריק,

אויפגיין מיט געזאַנגען!

אַלע: הוראַ!

רויט־אַרמייער: מיט ביקס פאַרקלאַמערט,

מיט שטערן באַהערבט,

פאַר שטאַרקן האַמער,

פאַר שאַרפן סערפ,

קומען מיר און

מיט רויטער פאַן.

שטענדיק גרויט!

איז רויטע אַרמיי.

היט די טריט

פון סוינע

אין שטורם, אין רעגן,

שניי און קעלט —

מיט שלאַכטן נאָך אַווינע

באַפרייען מיר די וועלט!

אַלע: הוראַ!

קאַמוניסט: פרעמד איז אונדז די אַלמע וועלט,

ווי פרעמד עס איז אונדז שרעק און זאַרגן.

עס זינגט באַ אונדז פאַבריק און פעלד,

אַ ליד פון אַרבעט, פרייד און מאַרגן.

ווער דערשרעקט זיך פאר די הויבער,
ווער האט מירע פארן טויט?
אונזער בלוט איז היינט און הויבער,
אונזער פאן איז הויבער, היינט.
וועט אדבעטער זיך נייטיקן אין העלדן,
אין לעצטע שלאכטן צו באפרייען ערד,
פארלאזן מיר א טאג פאבריק און פעלדער,
אין נעמען אין דער האנט די פאן און שווערד.
פרעמד איז אונדז די אלטע וועלט,
זיי פרעמד עם איז אונדז שרעק און זארגן.
עם זינט בא אונדז פאבריק און פעלד,
א ליד פון פרייד, פון היינט און מארגן.
אלע: הורא!

פראנצער: עם שיינט די זון אין ברויטן פעלד,
עם שטראלעט די פרייד אף גראסער שטאט.
עם גייט דא קינד אין לענינג טראט.
עם איז דאס קינד פון שול א העלד,
פראנצער איז שטענדיק גרויט,
צו העלפן לאנד אין יעדער קאמף
פאר פלאן, פאר דאדיא און ברויט,
טאשין און טראקטאט, פאבריק און דאמף.
עם ברענט די זון אויף ברויטן פעלד,
עם שטראלעט די פרייד אף גרויסער שטאט.
עם איז דאס קינד פון לאנד א העלד,
עם גייט דא קינד אין לענינג טראט.
אלע: הורא!

אידישע קינדער אין ביראָ-בידזשאַן

אַקטאַבערל: מיר, אַקטאַבערלעך,

די אייניקלעך,

פון איליטש לענין,

ווילן אלעס קענען.

מיר לערנען זיך,

מיר גרויסן זיך,

צו העלפן אונדזער לאַנד!

— זאל לעבן דער סאָוועטן פארבאָנד!

אלע: הורא! (עס ווערט דורכגעפירט אַ מאַרש

פון אַקטאַבערלעך)

איקאַרפּאַרשטייער: אין נאַמען פון די אַמעריקאַ

נער אַרבעטער מאַסן,

באַגרייס איך די אידישע סאָוועטישע רעפּוב-

ליק —

ניט לאַנג צוריק, איז באַ איך געווען

דער הונגער, באַ אונדז — דאַס גליק...

היינט שמודעמען שוין באַ אונדז די גאַסן,

עס הונגערט יעדער יונגער,

מאַן און פרוי און קינד —

עס מראַגט זיך איבער שטאַטן רויטער ווינט —

שמרעקן מיר אויס אַ ברודער-האַנט,

צום וואַונדער-לאַנד, צו לענין-לאַנד!

אלע: הורא! (באַר זינגט „איבער פינה אַקעאַנען“)

בינעזער: מיט צוין, מיט רויטער פאַן, מיט נעגל,

האַבן מיר געקעמפט, געבלומיקט

און פאַרטידיקט

שלוש דאוויד מאן

די ברען פון ארבעטער-שאנכאי --
מיר הייסן גוט די פריין
פון ברויט און רייז און פטוהייט.
מיט בלוט איז יעדער שפאן פארווייט!
סערפ און האכער, שמערק זון און רוים,
פיר הונדערט מיליאן מינוט ברודער,
שיקן היינט א גרוס צו אייך:
איצט גייט אויף א נייע וועלט,
אונדזער שפראך
איז קאמוניזם,
אונדזער ווארט
איז לענין-ווארט,
איז יעדער ארט,
איז יעדער שמאט,
איז יעדן דארף
איז אונדזער לאנד!
איז לענין-לאנד!
לעבן זאל דער
סאוועטן-פארבאנד!
אלע: הורא! (מע מארשירט אונזע מיט געזאנג
און שפיל פון הימן).

דעטרויט, 1932.

עס ווערט פארשריבן אין בירא-בידושאן!...

(צום 30-יאָריקן יוביליי פון סאַוועטן-פאַרבאַנד)

עס איז געווען אין דער באַנקע-וואַך פון 1946. פון הימל האָט אַנגעהויבן אַראַפּפּליען דער ערשטער שניי. קינדער האָבן געקוקט דורך די פּענצטער און זיך געפּרייט. אַט באַלד וועט זיך דער שניי אַוועק-לייגן אויף די גאַסן. די וועלט וועט ווערן ווייס און ווייך. די קינדער וועלן אַרויסשלעפּן די שליסלעך און זיך אַוועקלאַזן אויפן שניי מיט פּרייד.

אויך די אייניקלעך פון זייערע כּייעס האָבן זיך געפּרייט. זיי האָבן געוואוסט, אז זייער זיידע וועט באַלד קומען און זיי ברענגען מאַטאַנעס. און מיט יעדער מאַטאַנע, וואָס ער וועט זיי גיבן, וועט ער זיי דערציילן אַ מייסע, אויסזינגען אַ ליד און מיט זיי גוט פאַרבּרענגען.

די אייניקלעך פון זיידע כּייעס באַר-מען זיך אַפּט פאַר זייערע שכינישע קינדער, אז זיי האָבן דעם בעסטן און שענסטן זיידן אין בירא-ווייז. די אַלע זיידעס, וואָס וואוינען דאָס, און הערצל גאַס, שטראַוס גאַס, לעבן פּיטקין עוועניו, זיי נען עפעס אַלס זיידעס. זיי טראַגן בערד. איי-ניקע קרעכצן און הוסטן אונטער צו ביסלעך. זייער זיידע כּייעס טראַגט ניט קיין באַרד. ער איז

ש ל ו י מ ע ד א ו ו י ד מ א ן

שמענדיק אפגערצוירט און אויסגעפוצט, פרוילעך און
זינגט לידער... זייער זידע איז נאך גאר א זינגער,
כאטש ער איז שוין אלט זיבעציק יאר.

און אט האבן זיי, די אייניקלעך סעמי און
פ ר ע נ צ י ס , מאקע זערווען דורכן פענצטער אג-
קומען זייער זיידן. אונטערן ארעם האט ער געטראגן
א פעקל. ער איז שוין געווען אינגאנצן באדעקט מיט
שנייעלעך. דער שווארצער קאפעליוש איז געווען
באזעסן מיט שניי. זיין מאנטל איז שוין געווען איג-
גאנצן קימאט ווייס. אפילע זיין שמעקן, דער ברוי-
גער שמעקן, איז שוין אויך געווארן ווייס.

די אייניקלעך זיינען געלאפן צו דער פיר באגע-
גענען דעם זיידן מיט א באזונדערער פרייד. דער זיי-
דע איז אריין אין הויז אויף גיך און געבראכט מיט זיך
א סאך פרישע קאלטע לופט און שניי. זיינע באקן
זיינען געווען רויט, ווי ביי א קינד. ער האט ארוםגע-
כאפט די אייניקלעך און זיך מיט זיי צעקוישט.

און אזוי ווי ער האט גאר אראפגעווארפן פון זיך
דעם מאנטל און דעם קאפעליוש און אזעקגעשמעלט
דעם שמעקן, האט ער זיך גלייך גענומען אויפפאקן
דאס פעקל.

די קינדער האבן געטאנצט און געשפרונגען פון
פרייד און אומגעדולד. זיי האבן שוין געוואלט וויסן

אידישע קינדער אין בירא-בידושאן

וואס דארטן, אין דעם פעקל, געפינט זיך.

און דער זיידע כיינס האט אנגעהויבן ארויס-
שלעפן פון פעקל מאטאניקס, און מיט יעדער מאטאניק,
וואס ער האט ארויסגעשלעפט, איז די פרייד געווארן
גרעסער: אן עראפלאן, א באן, א שיק, א ליאלקע
און א בילד פון א וואלד.

די אייניקלעך האבן גענומען די שפילעכלעך אין
די הענט אריין, זיי באקוקט און באטרעכט. זיי האבן
זיך איבערגעקוקט איינער מיטן צווייטן און זיך עפעס
פארטרעכט: ערשטנס, זיינען דא פינגער זאכן, זיי אזוי
זשע וועלן זיי זיך צעטיילן? — און פאר וועמען איז
די באן, און פאר וועמען איז די שיק? — דער ערא-
פלאן איז איינשטימוק באשטימט געווארן פאר
ס ע מ י ן. די ליאלקע איז באלד, אן קריגעריי, ארי-
בער צו פ ר ע נ צ י ן. אבער צו וואס איז דאס
וואלד-בילד?

אבער באלד האט דער זיידע כיינס ארויסגע-
כאפט פון קעטענע צוויי דריידלעך און זיי אזעק-
געלאזט איבערן טיש. זיי האבן זיך געדרייט שנעל,
זיי א ווינטל, א וויכערל. די קינדערשע אויגן זיינען
צוגעצויגן געווארן צו די דריידלעך. און אז די דרייד-
לעך האבן זיך אנגעמאטערט ביים דרייען, האבן זיי
זיך אנגעהויבן וואקלען, זיי שיקערע, געפאלן פון די

ש ל ו י מ ע ד א ו ו י ד מ א ן

פיס, ביז זיי זיינען אנמעכטיק אונעקגעפאלן אויפן
מיט און געכליבן ליגן שטילע.

— און איצט, מינע טייערע קינדערלעך, —
האט דער זיידע זיך אונעקגעזעצט, — רוקט ארויס
צוויי בענקלעך, זעצט זיך אונעק ווי פרייגע
מ ע נ ט ש ן , וועלן מיר אייך דערציילן א מיסע
מיט מייסעס.

די אייניקלעך האבן זיך אונעקגעזעצט און אג-
געשטעלט טויל און אויערן און גרויסע אויגן. זיי קע-
נען שוין זייער זיידן. ער, אז ער דערציילט זיי א
מייסע, איז דאס ווי אין טעאטער, ווי אין א מאווי.
ער מאכט דערביי פארשיידענע גרימאסן, באוועגונ-
גען. ער זינגט צו א לידל און בייט אפילע עטלעכע
מאל די שטימע.

און דער זיידע האט זיי נאכאמאל דערמאנט, אז
זיי זיינען אידישע קינדער. און אידישע קינדער דאר-
פן וויסן די געשיכטע פון אידישן פאלק, די געשיכטע
פון די אידישע מאסן פון אלע צייטן און אין יעדן
לאנד.

ער האט אנגעהויבן מיט דער מייסע פון כאנוקע.
דערביי האט ער געדרייט דאס דריידל און דערקלערט
די בוכשטאבן נ. ג. ה. ש. ער האט דערציילט פון די
מאקאבייער און זייער קאמף פאר פרויהיים. און

אידישע קינדער אין ביראָ-בידזשאַן

דערביי האָט ער זיך אויפגעשטעלט און נאָכגעמאַכט
די העלדן מאַסיסאָהו און דערנאָך יעהודע.

און דערנאָך האָט ער זיי דערציילט פֿון פֿיל אַנדערע
העלדן אין דער לאַנגער אידישער געשיכטע.

ביז ער איז געקומען צו דער לעצטער וועלט-
מילבאָמע. ער האָט זיי דערציילט פֿון דעם גרויסן
היסטאָרישן ווידערשטאַנד פֿון דער „וואַרשעווער גע-
מאַ" און פֿון אַנדערע געמאַס.

ער האָט זיי דערציילט פֿון אידישע פֿאַרטיזאַנען
און העלדן פֿון די אַרמייען, וואָס האָבן זיך געשלאָגן
קעגן היטלערן.

ער האָט זיי דערציילט פֿון אידישע קינדער-
פֿאַרטיזאַנען, קינדער-העלדן —

אידן האָבן אין יעדער צייט און אין יעדן לאַנד
געקעמפט פֿאַר פֿרייהייט. אַבער ניט יעדעס לאַנד
האָט געגעבן אידן פֿולע פֿרייהייט, פֿולע גלייכהייט
מיט אַלע אַנדערע מענטשן, פֿעלקער.

בלויז איין לאַנד איז דאָ אויף דער וועלט, דער
סאָוועטן-פֿאַרבאַנד, וואו מע טאָר קיין אידן ניט זיך-
לען, מ'טאָר ניט שלאָגן קיין אידיש קינד, מ'טאָר
ביבלאַל ניט רעדן קיין שלעכטס אויף אַ מענטשן
דערפֿאַר, וואָס ער רעדט אויף אַן אַנדער שפּראַך,
אָדער האָט אַן אַנדער-אויסקוק, אַן אַנדער הויט.

ש ל ו י מ ע ד א ו ו י ד מ א ז

און דאס לאנד, — דערציילט ווייטער דער זיידע
כיינעם, — ווערט באלד דרייסיק יאר יונג.

אמאל האט דארטן געהערשט א קעניג, א צאר.
ער האט געהאלטן די ארבעטער און פויערים ווי
שקלאפן. ער האט אויך פארשקלאפט די אידן און
זייער אפט געהויסן מאכן פאגראמען אויף זיי, ווי
הימלער און זיינע פאשיסטן.

אין געקומען א זיידע לענין אין יאר
1917. ער האט געלערנט די ארבעטער און די פויע-
רים ווי אזוי איינצופירן א פריי לאנד. די ארבעטער
און דאס פאלק האבן ארונטערגעווארפן דעם קעניג
און איינגעפירט א ניי, פריי לעבן. און די אידן פון
יענעם לאנד האבן געהאלפן איינפירן א ניי לעבן.

זיבן יאר האט דער זיידע לענין גע-
פירט דאס גרויסע לאנד מיט א סאך פעלקער. און
אלע פעלקער האבן זיך אויסגעלערנט צו זיין פריינט-
לעך איינער צום צווייטן און לעבן צווישן זיך און
שאלעם.

און ווען דער זיידע לענין אין גע-
שטארבן אין 1924 האט זיין פלאץ פארנומען א
צווייטער פריינט און פירער פון די ארבעטער און
פעלקער פון יענעם לאנד, דער זיידע סטאלין.
און ווען הימלער און זיינע פאשיסטן זיינען בא-

אידישע קינדער אין ביראָ-בידזשאַן

פאלן דעם סאוועטן-פארבאנד, האט דער זיידע סטא-
לין, דער גרעסטער און קליגסטער גענעראל איבער
דער וועלט, געפירט די ארמייען פון די פעלקער, די
רויטע ארמיי, אין די שלאכטן און צעשלאגן
די פאשיסטישע ארמייען.

און א סאך אידן האבן זיך געשלאגן ווי גרויסע
העלדן. און א סאך אידישע קינדער זיינען געווען
גרויסע העלדן.

דערפאר האבן די אידן דארטן א גרויס לאנד,
וואס ציט זיך פון איין גרויסן טייך בירא צו א צווייטן
גרויסן טייך בידזשאן. און דאס לאנד הייסט טאקע
דערפאר בירא-בידזשאן.

און ווען די טיילכאפט האט זיך געענדיקט, האט
מען געפונען א סאך אידישע קינדער אין די וועלדער,
וואס זיינען אנמלאפן פון היטלערס סאלדאטן, ווייל
ווען זיי פלעגן כאפן אידישע קינדער, די היטלעריסטן,
האבן זיי זיי גלייך געהארגעט. האט מען גענומען
אטידי אידישע קינדער, יעסוימיס, וואס זייערע טא-
טעס און מאמעס זיינען געהארגעט אדער דערמאר-
דעט געווארן פון די היטלער-פאשיסטן, און מ'האט
זיי אוועקגעשיקט אין דעם אידישן געגנט-לאנד „בי-
רא-בידזשאן“. און דארטן וועלן זיי אויסוואקסן
גרויסע געלערנטע מענטשן...

ש ל ו י מ ע ד א ו ו י ד מ א נ

און אימערסום, וואו עס זיינען פארען אידן, וואס
האבן ליב אזא לאנד, ווי דער סאוועטן-פארבאנד,
וואס האט געגעבן פולע פרויהייט צו די אידן, גלייך
מיט אלע פעלקער; וואס האט געגעבן „בירא-בי-
דזשאן“ — העלפן זיי יענעם לאנד, העלפן זיי יע-
נע אידישע יעסויטים . . .

דער זיידע ביי עס איז געבליבן שטיל.
ער האט אריינגעקוקט אין די אויגן פון זיינע אייניק-
לעך. ער האט געוואלט זען צו זיי האבן פארשטאנען
זיינע רייד. ביידע אייניקלעך, סעמי און פרענצוס,
האבן זיך פריער דורכגעקוקט מיט די אויגן, דערנאך
האבן זיי זיך שטיל געסוידעט. און דערנאך האבן זיי
מיטאמאל געזאגט:

— זיידע, זיידע, מיר האבן אזוי פיל שפילען-
לעך, לאמיר א טייל שיקן קיין בירא-בי-דזשאן, צו זיי-
נע קינדער!

דער זיידע האט זיך שטארק געפרויבט און נאכ-
אמאל ארוםגעכאפט קושן זיינע אייניקלעך.

— איר ווייסט מיינע קינדערלעך, די גאנצע
וועלט וועט וויסן, אז איר זענט גוטע אייניקלעך.
זייל יעדער איינער, וואס שיקט עפעס אהין, ווערט
עס פארשריבן. דאס איז בירא-בי-דזשאן, זיצן
גרויסע שרייבער און זיי פארשריבן יעדן איינעם

אידישע קינדער אין בירא-בידזשאן

נאָמען, וואָס איז אַ פּרײַנט צו זײ, וואָס העלפט זײ
אין אַ גױט. ס'וועלן ווערן פאַרשריבן די נעמען פון
אײך, מײנע אײניקלעך, סעמי און פּרענצױס, וואָס
האַבן געשיקט מאַטאַנעס . . .

— ס'וועט פאַרשריבן ווערן אין בירא-בי-
דזשאָן?! — האָבן די אײניקלעך געקוקט צום זײדן.

— און עס קען נאָך זײן, — האָט דער זײ דע
כײעס געשפּונען פאַר זײנע אײניקלעך אַ כאַלעס,
— אז אין צוואַנציק יאָר אַרום, ווען איר וועט שוין
זײן גרויסע, דערוואַקסענע, וועט די וועלט גאָר האָבן
אַן אַנדער פּאַנץ. איבער דער גאַנצער וועלט וועט
מען לעבן פּרײַ. דער פּרײער סאָוועטן-פאַרבאַנד וועט
פּראַווען אַ פּופּציק יאַריקן יובילײ. פון דער גאַנצער
וועלט וועט מען פאַרן אַהײן באַגריסן דאָס לאַנד און
אױך אײדן פון דער גאַנצער וועלט וועלן פאַרן באַזוכן
„בירא-בידזשאָן“. און איר, מײנע אײניקלעך, וועט
פאַרן פון בראַנזוויל אַלס דעלעגאַטן. און
איר וועט אַרײַנקומען אין דעם גרויסן מוזײ-אַרכײוו-
ביבליאָטעק אין בירא-בידזשאָן און איר וועט לײענען
און לײענען נעמען פון אײדן, אידישע קינדער פון דער
גאַנצער וועלט, וואָס האָבן אַמאַל געהאַלפן זײער
לאַנד, וועט איר באַגעגענען די נעמען סעמי און פּרענ-
צױס פון בראַנזוויל . . .

יא, יא, עס ווערט פאַרשריבן אין בירא-בידזשאָן!

אין א לאנד

אויף יענער זייט יאס געפינען זיך א סאך לענד-
דער. צווישן אלע איז דאס גרעסטע געווען ניקאלא-
לאנד. און דאס לאנד איז געווען זייער און זייער
גרויס און ברייט און לאנג. זילבערנע טייכן האבן
דארטן געפלאסן. געדיכטע וועלדער האבן זיך גע-
צויגן און ביימער זיינען געווען דארטן אזוי פיל, ווי
די טראפנס אין יאס.

היינט זיינען געשטאנען דארטן פאלאצן — פון
נינגאלד. באלויכטן פון דרויסן און אינגעווייניק מיט
גרויסע לאכטן. יעדער לאכט האט אזוי געלויכטן ביי-
נאכט, ווי די זון בייטאג. די פאלאצעס זיינען גע-
ווען געמאכט פון מארמל-שטיינער. טעפיכער — פון
די שענסטע פארבן און קאלירן האבן זיך צעשפרייט.
די פענצטער זיינען געווען געמאכט פון גאלדענע
בריליאנטן.

א יא. קינדער, זייער א רייך לאנד!

אבער אין דעם לאנד האבן געוואוינט עפשער
הונדערט זיבן-אין-פופציק מיליאן מענטשן. און אלע
האבן זייער שווער געארבעט. ווער ס'האט זיין מי
אוועקגעלייגט אויף די פעלדער, ווער ס'האט זיינע
קרעפטן אוועקגעגעבן אויף די פאבריקן, אין די שטע-
פער. אלע האבן ערלעך געארבעט, נאר זיי זיינען גע-
ווען זייער ארעם.

אידישע קינדער אין ביראָ-בידזשאַן

זיי זיינען געווען אזעלכע אַרעמע מענטשן, אז זיי האָבן אַפילו נישט געהאַט גענוג געלט צו קויפן זייערע קינדערלעך שייך און קליידער.

פלעגן די קינדער פּרעגן:

— פּאַפּעס, מאַמעס, איר אַרבעט אזוי שווער אַ גאַנצן טאָג; ווער נעמט צו אייערע פּאַרדינסטן?

— אַט זעט איר דאָרטן, קינדערלעך, די רייכע פּאַלאַצן? אינעווייניק וואוינט אונדזער קייסער נישט קאַלאַר. ער דאַרף האָבן אַ סאַך גאַלד און זילבער און בריליאַנטן צו באַשיינען און באַלויבטן זיינע גאַלדענע צימערן. וואו זאָל ער נעמען? אַז אַרבעטן וויל ער נישט, פּאַרדינט ער נישט. שיקט ער אַרויס שלעכטע מענטשן מיט בייטשן. זיי שלאָגן אונדז, מיר זאָלן אַוועקגעבן אַלין דעם קעניג. גיבן מיר אַוועק. זיינען מיר אַרעם, און דער קעניג רייך.

האַבן קינדער געטראַכט און געטראַכט, ווי אזוי צו העלפן זייערע עלטערן.

אינמאַל האָבן זיי געהערט, אַז אויף דעם הויכן און גרויסן באַרג „קאַמפּאַרט“ וואוינט אַ שמיד. ער מאַכט סערפן פאַר די פויערים און האַמערס פאַר די אַרבעטער. און ער איז זייער אַ קלוגער מענטש. און ער איז זייער און זייער אַ גוטער. און קינדערלעך האַט ער ליב, ווי זיינע אויגן אין קאַפּ. און

ש ל ו י מ ע ד א ו ו י ד מ א ן

זיין נאָמען איז לענין .

האָבן זיך צונויפגענומען אלע קינדער פון ניקאָ-
לאַרלאַנד און זיינען אוועק צום שמיד. אז דער לענין,
דער שמיד, האָט זיי דערזען, האָט ער זיך זייער און
זייער דערפרייט. ער האָט אלע אויסגעזעצט אויפן
בארג, געגעבן צוקערקעס און לעקעבלעך און זיי גע-
מאַכט צאָצקעס.

האָבן די קינדערלעך געדאַנקט דעם שמיד פאַר
אלע גוטע זאַכן און זיי האָבן צו אים אזוי געזאָגט :

— הער זיך איין, פעטער לענין. מ'האַט אונדז
געזאָגט, אז די ביזט זייער אַ קלוגער מאַן. וועלן מיר
דיך פרעגן דריי פראַגן. אויב די וועסט אונדז גוט
פאַרענטפערן, וועלן מיר דיך אייביק און אייביק לויב
האַבן און געדענקען.

ערשטנס : ווען וועלן אונדזערע עלטערן אויפן-
הערן צו אַרבעטן אזוי שווער ?

צווייטנס : וויפיל ברויטן עסט אונדזער קעניג
ניקאָלאַי אויף אין איין טאָג ?

דריטנס : ווי אזוי מאַכט מען שיד ?

האַט דער שמיד זיך צעשמייכלט און האָט זיי
אזוי געענטפערט :

— איך זע דאָך, קינדערלעך, אז איר זענט זייער
שייערע און ליבע און איר האָט גוטע קעפלעך אויף

אידישע קינדער אין בירג' בידזשאן

זיך. וועל איך אייך ענטפערן אויף אלע דריי פראגן.

אייערע עלטערן וועלן ארבעטן אזוי לאנג שווער
בזו זיי וועלן קריגן סייכל, פארשטאנד, און נישט
אזעקגעבן זייערע פארדינסטן צום קעניג.

דער קעניג ניקאלאי עסט זייער ווייניק ברויט.
אבער ער מאכט זיי קאליע. א שטייגער, ער גיט איין
ביים אין א ברויט, דאס איבעריקע הייסט ער אריין
ווארפן אין יאס אריין. אזוי קען ער הייסן ארויס
ווארפן עפשער הונדערט ברויטן א טאג.

און שוין קינדערלעך, קענט איר ניט מאכן, איר
זענט נאך קליין.

נאר איך וועל אייך געבן א גוטע עצה. אויב איר
וועט מיר פאלגן, וועט זיין גוט פאר אלע מענטשן פון
אונדזער לאנד.

אזוי ווי אונדזער קעניג איז זייער א שלעכטער,
און ארבעטן האט ער פיינט, און א מענטש, וואס גייט
ארום לידיק, און איז נאך א בייזער אויך דערצו,
ד א ר פ ש ט א ר ב ו . י א , י א , קינדערלעך, איין
מענטש, וואס נעמט צו דאס עסן און די קליידער ביי
הונדערט זיבן-און-פופציק מיליאן מענטשן, מאר ניט
לעבן. זאלן מיר אים א ו י ס ה ו נ ג ע ר ז .

אלע אייערע עלטערן, וואס ארבעטן אויף די
פעלדער, אין די פאבריקן, אין בעקערייען, זאלן

ש ל ו י מ ע ד א ו ו י ד מ א ו

אווועקלייגן די ארבעט. זאלן זיי אלע קומען אהער,
אויפן בארג. וועט דארטן, אין זייגע פאלאצן, דער קע-
ניג ניט האבן וואס צו עסן, וועט ער שטארבן פון
הונגער. וועלן אייערע עלטערן ניט דארפן ארבעטן
שווער, און איר וועט האבן שיק.

האבן די קינדערס אויגן אנגעהויבן צו שמרעלן
פון פרייד. ס'איז זיי זייער געפעלן געווארן די אייצע
פונעם שמיד. האבן זיי געשלאסן די הענט און אוועק
צו זייערע עלטערן מיט א געזאנג :

„לאסיר קינדער,

אלע קינדער,

זינגען א שיינע ליד

אונדזער גוטן,

אונדזער קלובן

לעניגען דעם שמיד“.

און אזוי איז טאקע געווען.

אין א מיטוואך פארטאג, איידער די זון האט זיך
ארויסגערוקט פון הינטערן בארג, האט לענין דער
שמיד אויפגעהאנגען אויפן שפיץ פון „קאמפארט“ א
גרויסן האמער און א ברייטן סערפ. דער האמער און
דער סערפ זיינען געווען רויט, ווי פייער. ווייל דאס
אייזן איז געווען אנגעברענט און צעגליט. און פונ-
דערווייטנס האט זיך אויסגעדוכט, אז א נייע לעוואנע

אידישע קינדער אין ביראָ-בידזשאַן

האַט זיך באַוווּן.

דאָס איז געווען דער צייכן.

און אלע אַרבעטער און פאַרמערס פון ניקאלאי-לאַנד, מיט זייערע פרויען און קינדער, האָבן זיך גע-לאָזט צום באַרג, צום שמיד. אויפן וועג האָבן זיי גע-בוגן דעם קעניגס שמיסערס און דינערס און מיט-געשלעפט מיט זיך.

און ווען דער שלעכטער קויסער ניקאלאי האָט זיך אויפגעכאַפט (און קעניג און פרינצן שלאָפן דאָך שפּעט. וואָס האָבן זיי צו טאָן?), איז געווען זייער שטיל אין זיין לאַנד. די קויסענס פון די פאַבריקן און שיעפּער האָבן ניט געפּייפּט. די האַמערס און די מאַ-שינקען האָבן ניט געקלאַפּט, און די קאַסעס און סערפן האָבן ניט געקלונגען אויף די פעלדער.

איז געלעגן דער פוילער קעניג אַ נאַקעטער אויף זיין בעט. ער איז געוואוינט געווען, מ'זאל אים אַנ-טאָן, באַדינען, ווי אַ פּיצעלע קינד. ער האָט געשריגן, געוויינט און געקלאַגט, אַבער קיינער האָט אים ניט געענטפערט. מ'האַט אים ניט דערלאָנגט קיין עסן און קיין טראַפן וואַסער. איז ער אַזוי געלעגן, ביז ער איז אויסגעגאַנגען.

האַבן זיך אלע מענטשן אַראָפּגעלאָזט צוריק אין לאַנד אַריין. זיי האָבן זיך מיט אַמאל דערפילט אלע

ש ל ו י מ ע ד א ו ו י ד מ א ן

פריי, אלע גלייך.
און דעם שמיד, לענינען, האבן זיי געמאכט פאר
זייער פירער. און זייער לאנד האבן זיי אנאמען גע-
געבן לענין-לאנד.
פון דעמאלט-אן ארבעטן שוין ניט די עלטערן
אזוי שווער, און די קינדערלעך האבן אלע שייך.
אלע טאג שפאצירן זיי אין די גאסן, די קינדער,
און זינגען זייער ליד:
„לאסיר קינדער,
אלע קינדער,
זינגען א שיינע ליד
אונדזער גומן,
אונדזער קלוגן
לענינען דעם שמיד“.

(געדרוקט ארום 1928 אין דער „פרייהייט“)

גודמאן, סילחיע און ה. ראזענטאל, דר. א. קאפלעאחין, דר. מאַקס
סילחער, דר. ל. י. גליקמאן, סאפאלסקי, ב. אַדלער, ס. בערעזניאָק.
דר. הערי לייבאָחין, דר. סי. גלאַסמאן, שמואל האַלאַחין,
דר. מענועל מאַנטעל, דר. ס. שומאַכער, דר. ס. לובין, דר. מאַקס
העל קאָופּמאַן, דושעק קופּער, דר. מ. ל. ביזלמאַן, י. קאַל, דושאַ
גראַנד, ס. קוגלער, לואיס דראַבקינ, יוסף פרייז, ל. פייה, פעני
ארעצקי, דייה גינגאַלד, פיליפּ ראַטמאַן, ראַזע דובראַח, הערי מינץ,
י. ראַבינאָחין, ג. קחאַט, סעם דושעקסאַן, י. מאַרגאָלין, יוסף מ.
רוסלער, הערי גימפל, מאַריס הורחעץ, אַסקאַר, פרענציס און
גלעדס פאפּאָחין, מילטאַן פיין, אייב פרידמאַן, ב. מיטאַן, דאַרע
בעלסקי, חיליאַם שחאַרץ, א. קראַוז, סאַניאַ דעיע, מ. שאַפיראַ,
רימיס, דר. ס. י. קאַהען, הערי מ. חיינבערג, י. פרעס, ראַזע
פיינגאַלד, אַסקאַר א. ראַמאַן, דאַרע האַקסמאַן יעקב סאַבל.
ס. העקסלער, רובין רעזניקאַח, מיריעם פרידמאַן, דושאַרדזש
סיגאַל, דר. מעטיו לעחיין, י. שילער, קלמן סאַקס, ה. י. חייצמאַן,
עטל האַנגער, דר. אברהם ראַטענבערג, דר. לואיס שאַצאַח, פערל
בראַדסקי, ר. און ס. סמיט, ג. באַרנשטיין, פיליפּ יאַקיר, מאיר
טראַכטמאַן, י. טראַכטמאַן, פאַריערס דזשוינט קאַנסיל, הערי
קאַזאַן, ג. זוקאַף, מ. מילשטיין, דר. טשאַרלס מ. פיין, דר. ס. י.
ברייטמאַן, מ. קליין.
ביר האַפּן, אַז איר, אייערע פריינט, באַקאַנטע, אייענע,
העלן העלפן אַרויסגעבן דעם צחייטן באַנד, דורך אַרײַנשיקן אַ
באַלדיקן ענטפער מיט אַ באַשטעלונג.

אייער מיט בעסטע גרוסן,

שלמה דאָוידמאַן.

מאן, רבקה לייבאָוויץ, ר. מילסאָן, ל. בעקער, סאַניע אַראָנאָוויץ, ל. גערש, איידאָר אָפּנבערג, ה. קאַדענסקי, י. סטיפעלמאַן, גיטל גאַרעליק, ל. סאַנקא, אברהם ראָזנבאָום, מרדכי יחסן, מ. קאַהען, ס. מאַנדעל, ה. גרינשפאַן, סעם קרייטבאָן, ס. חיינער, ה. סמאָ לינסקי, דוד און ראָזע באַהאַרט, דוד שטריקמאַן, סעם לעמבערג, מאַלי סיימאַן, גוטמאַן, חוה סטאַר, מאַריס האַפּמאַן, בערטאַ שולק, ל. האַסערשטיין, ל. אונגער, הערי טויביץ, ב. איצקאָוויץ.

ראַבינאָוויץ, ה. באַבראַך, יצחק ראָט, א. איזראַיל, ר. קראַוויצקי, ל. גרינבלאַט, שרה ניומאַן, ה. ראַבינאָוויץ, איידע שניידערמאַן, ה. גענדעל, א. מעלער, ס. מאַזער, יעקב אייזנבאַנד, ה. פאַרמעט, סעם בערג, ראָזע וואַלאַך, ראָזע יאַנושעוויטש, ר. סילחער, בעלאַ לערמאַן, א. סיגעל, אַדעל ראַבינאָוויץ, ר. אַלפער, הערי אַדלער, קאַרל בראַדסקי, א. קאַבינסקי, ריחע קאַהען, ב. שולמאַן-בלום, בנימין ליפשיץ, לעאַנאָר פ. לובערמאַן, ט. קאַפּלאַן, גייטן קאַנטאַר, ה. זעמסקי, מייער בילשטיין, שטיינער, שמואל ווערנער, סעם גינגאַל, א. גאַרסטמאַן, מ. מיקעלבאַנק, בעלאַ ה. מיטשעל, פעני גינדוס, אַנע ראָזע, סעם בלינדערמאַן, ישראל טימאַנער, מ. ספּאַן דושיץ, מ. גורעוויץ, ה. שולמאַן, מאַקס ספּאַרבער, סעם זיסמאַן, בעלזין סאַקאַלאַח, דוד גאַלדיץ, ד. פּערלמוטער, י. גאַל, אברהם טשאַפּאַח, י. ווייסמאַן, ס. שובערט, יעקב סאַדאַחסקי, אַלעקס האַסאַל, א. י. גאַלדמאַן, ראָזע סאַרדער, ראָזע און ל. ווייספּעלד, ה. פּרעקער.

י. גאַלעצקי, מאַקס לעוויץ, אַלעקס וויטקין, וויליאַם עקשטיין, ד. נייבערג, ראָזע קאַהען, באַקסיס, סייד האַלפּערין, אידיס סרוג, מאַניאַ לעוויץ, ס. מייערס, פ. עפּלבוים, י. קאַרן, ל. גודעלמאַן, לואיס וואַנדלער, ד. ליבליין, רחל סלאָבאַדקין, יאַסל זאַלאַוויץ, מאַריס טראַובער, אַסקאַר שניידער, דר. מאַקס גאַלדשטיין, דר. לעאַן ג. פּישער, י. פּאַסט, דר. א. גאַרבער, דר. מ. מ. גאַלדשטיין, פ. ראַבינאָוויץ, דר. ד. גינגאַל, דר. מ. פּרידמאַן, טשאַרנע און א. נאַיימאַוויץ, מ. דושעראַל, דר. רודאַלף גאַלדבערג, א. פּיטערס, דר. ה. סאַרבער, באַריס און מאַלחיע גאַלדשטיין, דר. ל. גרינבערג, דר. רובין פּינקעלשטיין, דר. ייגה הויירש, דר. ס. פּעלדמאַן,

נירדזשוירוי שטאט

מ. און ע. דראַבעקין איידע באַדעש, סילחיע נאַטקין, יוסף גאַרבער, פיליפ קאַרפ, יוסף אַרנאָלד, שביאל לעהין, אלפרעד קיניג, א. מיקס, שרה ליבערזאָן. לאה יאַפע, א. וויינבערג, מאַרססקי, הערי עפלבוימ, יוסף טנידמאַן, ב. ראַבינס, י. שורעק, מאיר קושניר.

קאַנעקטיקוט שטאט

ש. שוקאַזסקי, עסל, י. וויינשל.

וויסקאָנסין שטאט

וויליאַם און ראַזע לייזער, לייזער און בתיה ליטחיין, מאַסיס און גיטל ליטחיין, ביילע שעכטמאַן, ה. גענדעלמאַן.

ניו־יאָרק שטאט

סעם בילער, רבי שמואל ע. טיקטין, פ. לעדערמאַן, יאַנקל טטילמאַן, מאַלי קאַטלער, י. קופערמאַן, י. מאַנוק, מאַקס פערלאַח, ה. קעסלער, גאַלד פערלמאַן, דר. קאַרל שווגער, בעלאַ און אַסקאַר לאַנדיס, דר. בערנאַרד העלט, מ. שיינעס, איזידאַר פערסקי, מאַלי בערשען, הערמאַן בראון, דינה ליטחיין, ב. פאַרטנאַי, אַסקאַר דיקשטיין, י. קוסטאַנאַחויץ, עלי דאַבריס, דושעק פרידמאַן, בעלא פישמאַן־שניידער, בלענטש גודמאַן, אַגוסטאַ גראַסער, י. אַלשאַנסקי, העלען ליפשיץ, לעאַן גערץ, י. קאַסמאַן, רבקה גאַ־לאַמב, ר. גאַלד, שמואל הייבער, י. גאַלוב, בערטאַ פינקלער, גאַסי כורינגסאָן, גאַלדע גריינבערג, ג. קאַץ, פיליפ קאַמפ, יעקב לייזעראַחויץ, ל. שייך, האַנע העלפמאַן, מאַקס נייזערס, מייק מילער, אַנע אַסטראַח, ה. גאַחיק, י. פאַדאַלסקי, פיליפ פרוזשאַנסקי, יעקב ז. האַלמשטאַק, איזידאַר גודוויג, שמואל דעכבוס, סעם געלסאָן, יוליוס קימבערג, פאַל הייבאַחויץ, ל. גאלאַחויץ, יוסף הער-

וועשינגטאָן, ד. ס.

ש. שינבערג, אַנע מירין, י. יאסע.

קאָלאָראַדאָ שטאַט

סעם באַריכ, בערנאַרד בערמאַן.

אַרבעטמינע

עליע שמערקאָוויץ.

קאַנאַדע

אידישע פּאָלק ביבליאָטעק, ש. שוואַס.

אילינאָי שטאַט

דוד ליפשיץ, מיני גיבס, י. ענענבערג, שרה לאַנסבערג, מאיר פּרילוצקי, קייט קריבער, ע. ה. גודמאַן, פּאָלין בּוירנס, ס. מ. קאהען, א. י. נוסין, דזשאַרדזש סטעק, סעם יאַשאָו, לואיס קאַסעל, ס. חיים, דר. מאַנוס, שרה און סעם אַראַנאַה.

מאַסאַטשױעטס שטאַט

מ. הייד, ה. עדעלשטיין, ה. ד. לין, ס. ל. מילער, יעקב שטיינבערג, סעם פּאַלאַקי, ראָזע באַלין.

קאָליפּאָרניע שטאַט

מ. מילמאַן מאַקס פּאַנאַרעלסקי, ה. אַלטמאַן, א. קאהען, אַנאַ שטיינבערג, אוירחיינג, סאַפּין, אַרטור, ריי ראָד טייבערג, רוט קאַסטין, מיני ריחוקין, ס. קלאַפּערמאַן.

א הארציקו דאנק

איך, אלע מינע פריינט, לייענער, באקאנטע און אייגענע, האט
האָבן צוגעשיקט אַ געהיסע סומע געלט און דערמיט מיטגעהאלפן
אָרויסצוגעבן דעם ערשטן באַנד פֿון מינע שריפטן :

פּענסילווויניע שטאַט

גרשון און מערי באַרנשטיין, ב. פּערלמאַן, משה מוזיקאַחסקי,
יוסף ליטוין, משה מאַראַף, אברהם לערנער, א. מאַקלער, מאַקס
דזשענקינס, סילחערמאַן, י. באַרנשטיין, מאַקס פּאַנשעל, מ. פּלעביל,
דוד שוחט, דאָרע און יוסף קירשבוים, מ. סיגאַל, אַנאַ קרייצער,
מאָריס מיכלין, ה. סיגאַל, יודיס קאַבאַקעריס, שמואל קרייצער,
אַלבערט קיסין, משה סידער, פּיליפּ גוירסאַן.

מירשיגען שטאַט

ה. פּערלמאַן ה. קאַרפּ, מ. קאַרפּ, לואיס גאַרין, א. קראַטמאַן,
מאיר אַלפּערט, משה שעכטער, איטע שוחט. סאַל שוחט־שייפּער,
פרויעם סיגל, דוד באַרון, י. קימעל, מ. גורעקי, י. חיינשטיין,
ה. קראַפּט, אַנע קושניר, עד באַסעל, לואיס ריחקין.

מיזורי שטאַט

ג. איגעלשטיין, ה. סילחער.

אַהיאָ שטאַט

טאָריס בין.

STORIES AND NOVELS

by

SOLOMON DAVIDMAN

1. A Jew's Head.
2. The Heroic Aviator of Kinderland.
3. "Out of the Ghetto I Cry to Thee."
4. The Merchant of New York.
5. Bronx Millionaires.
6. Biro-Bidjan.

To be published:

7. In an Ailing World.
8. The Novel Is Finished.
9. The Mother of Brooklyn.
10. And Again the Red Army Liberated Us.
11. The Hunchbacked Rabbi and His Wife.
12. The Nurse and the Soldier.
13. Heroes of Camp Kinderland.
14. to 25: Short Stories of Jewish Life.

The price of each book will be two dollars.

SOLOMON DAVIDMAN

Miriam Friedman,
Bronx
George Segal, B'klyn
Dr. Matthew Levine,
N. Y. C.
Bernard Berman,
Denver
J. Schiiler, B'klyn
Kolman Sacks, B'klyn
H. J. Weitzman,
N. Y. C.
Ethel Wagner, N. Y. C.
Meyer Kushner,
Union City, N. J.
Dr. Abraham Rothen-
berg, N. Y. C.
Dr. Louis Schatzov
H. Segal, Phila.
Minnie Rivkin,
Venice, Calif.
P. Brodsky, Bronx
J. Kabakeris, Pittsburgh
R. & S. Smith, B'klyn
N. Bornstein, B'klyn
P. Yaker, B'klyn
I. Trachtman, B'klyn
Meyer Trachtman,
B'klyn
Furriers Joint Council of
N. Y.
Harry Kazan, Bronx
I. Korn, Bronx
G. Zukof, New York
M. Millstein, New York
S. Klapperman,
Los Angeles
Dr. C. M. Fine, B'klyn
Dr. C. Breitman, B'klyn
M. Klein, Bronx
S. Kramer, Phila.
A. Kissin, New Castle
Moishe Seder, Pittsburgh
Max Jenkins, Pittsburgh
Philip Gerson,
Pittsburgh
B. Itskowitz, B'klyn

JEWISH CHILDREN IN BIRO-BIDJAN

<p>Dr. Manuel Mantell, Brooklyn</p> <p>Dr. S. J. Schumacher, Bronx</p> <p>Dr. S. Lubin, B'klyn</p> <p>Dr. Maxwell Kaufman, Brooklyn</p> <p>Jack Cooper, B'klyn</p> <p>Dr. Murray L. Meiselman, B'klyn</p> <p>I. Kahl, Woodside, N. Y.</p> <p>Geo. Grand, Forest Hills, N. Y.</p> <p>S. Kugler, B'klyn</p> <p>Louis Drabkin, B'klyn</p> <p>Joseph Price, Bronx</p> <p>Harry Applebaum, Newark, N. J.</p> <p>Fanny Oretsky, N. Y. C.</p> <p>Dave Gingold, Bronx</p> <p>Philip Rothman, Bronx</p> <p>Mrs. Rose Dubrow, Rockaway</p> <p>Harry Mintz, B'klyn</p> <p>I. Rabinowitz, N. Y. C.</p> <p>J. Kwatt, B'klyn</p> <p>Sam Jackson, B'klyn</p> <p>I. Margolin, B'klyn</p> <p>Morris Hurwitz, Bronx</p> <p>Joseph M. Russler, Bronx</p> <p>Harry Gimple, B'klyn</p> <p>Oscar Popowitz, B'klyn</p> <p>Rrancés Popowitz Brooklyn</p> <p>Gladys Popowitz, B'klyn</p> <p>Milton Fein, Bronx</p> <p>Rae Rudd Thyberg, Los Angeles, Calif.</p>	<p>Abe Friedman, Bronx</p> <p>Ed. Bussell, Detroit</p> <p>Mrs. B. Missan, Bronx</p> <p>Louis Riklin, Detroit</p> <p>Joseph Shneidman, Newark, N. J.</p> <p>Dora Belsky, Bronx</p> <p>Mrs. B. Robbins, Bayonne, N. J.</p> <p>William Schwartz, Brooklyn</p> <p>A. Krause, B'klyn</p> <p>Mrs. Sonia Daye, N. Y. C.</p> <p>M. Shapiro, B'klyn</p> <p>Remais, B'klyn</p> <p>I. Shurek, Guttenberg, N. J.</p> <p>Dr. Samuel J. Cohen, Brooklyn</p> <p>Dr. Levy, B'klyn</p> <p>Harry M. Weinberg, Brooklyn</p> <p>Rose Mollin, Mr. I. Press, Corona, L. I.</p> <p>Mrs. Rose Feingold, Brooklyn</p> <p>Mrs. S. Schwam, Toronto</p> <p>Sarah & Sam Aronow, Chicago</p> <p>Oscar A. Roman, B'klyn</p> <p>Dora Waxman, Bronx</p> <p>Roth Costin, Santa Monica, Calif.</p> <p>Jacob Sobel, N. Y. C.</p> <p>S. Wexler, B'klyn</p> <p>Rubin Resnikoff, B'klyn</p>
--	--

SOLOMON DAVIDMAN

- D. Lieblein, Bronx
Lea Jaffe,
Bloomfield, N. J.
J. Jaffe,
Washington, D. C.
Rochel Slobodkin,
Bronx
Joe Walowitz, B'klyn
H. Silver, Kansas City
Morris Trauber, Bronx
Oscar Schneider,
Brooklyn
Dr. Max Goldstein,
Brooklyn
Dr. Leon G. Fisher,
Brooklyn
Mrs. Anna Steinberg,
Hollywood, Calif.
M. Segal, Phi'a.
I. Post, B'klyn
Dr. Alexander Gerber,
Brooklyn
Dr. Max M. Goldstein,
Brooklyn
P. Rabinowitz, B'klyn
Dr. D. Gingold, B'klyn
Irving Soffin,
Los Angeles, Calif.
Dr. M. Freedman, B'klyn
Ch. R. A. Nazimowitz,
Brooklyn
M. Gerol, Bronx
Dr. Rudolph Goldberg,
Brooklyn
Anna Kreitzer, Phila.
Mrs. Kadish, B'klyn
A. Weinberg,
Flanklinville, N. J.
O. Peters, B'klyn
Dr. David Farber, B'klyn -
Wartsky Embroidery,
West N. Y., N. J.
Boris Goldstein, Bronx
Dr. L. Greenberg, B'klyn
A. Friend, B'klyn
Anna Kushner, Detroit
Dr. Reubin Finkelstein,
Brooklyn
Dr. John Hirsch, B'klyn
Sophia Hirsch, B'klyn
Sam Pollack,
Chelsea, Mass.
Dr. S. Feldman, B'klyn
G. Wiss,
Rock Island, L. I.
M. & E. Dropkin,
Millburn, N. J.
L. Goodman, B'klyn
Sylvia & H. Rosenthal,
Bronx
Dr. A. Kaplowitz, B'klyn
Dr. M. Silver, Bronx
Dr. M. Manus, Chicago
Dr. L. I. Glickman,
Brooklyn
Elias Smerkovicus,
Argentina
Mrs. Sapalsky, B'klyn
Morris Been,
Youngstown, Ohio
Morris Michlin, Phila.
B. Adler, B'klyn
S. Berezniak, Bronx
Dr. Harry Leibowitz,
Brooklyn
Dr. C. Glassman, B'klyn
S. Walowitz, B'klyn

JEWISH CHILDREN IN BIRO-BIDJAN

Sam Gingold, Bronx
 A. Gartzman,
 Washington, D. C.
 Samuel Levine,
 Hillside, N. J.
 M. Mikelbank, N. Y. C.
 Alfred Keanig,
 West N. Y., N. J.
 Bella H. Michel, B'klyn
 Fannie Gindus, Bronx
 Mrs. A. Mix,
 Newark, N. J.
 Max Fanshel, Phila.
 A. I. Nusinow, Chicago
 H. D. Linn, Boston
 Anna Rosen, Bronx
 S. L. Miller,
 Allston, Mass.
 Sam Blinderman, B'klyn
 Israel Timoner, B'klyn
 M. Flegel, Phila.
 M. Spongín, Bronx
 M. Gurewitz, Bronx
 H. Shulman, B'klyn
 Max Sporber, Bronx
 Sam Zussman, B'klyn
 Melvin Sokolow, B'klyn
 David Schachet,
 Pittsburgh
 Dave Goldin, B'klyn
 J. Weinstein, Flint, Mich.
 Jacob Steiner,
 New Bedford, Mass.
 D. Perlmutter, B'klyn
 J. Gold, B'klyn
 Amie Mirin,
 Washington, D. C.
 Abraham Charoff,
 N. Y. C.

Sarah Liberson,
 New Brunswick, N. J.
 J. Weissman, B'klyn
 S. C. Shubert, Bronx
 Jacob Sadowsky, B'klyn
 Alex Rafal, B'klyn
 A. J. Goldman,
 Yonkers, N. Y.
 George Steck,
 Rock Island, Ill.
 Rose Sorver, N. Y. C.
 L. & Rose Weisfeld,
 Joseph & Dora Kirsh-
 baum, Phila.
 Bronx
 H. Precker, N. Y. C.
 Ethel I. Weinsel,
 New Haven, Conn.
 Sam Yashan, Chicago
 I. Galatsky, B'klyn
 Louis Kasse!, Chicago
 Max Levin, N. Y. C.
 Alex Witkin, B'klyn
 Wm Eckstein, B'klyn
 D. Neiberg, Bronx
 Rose Cohen,
 Pickskill, N. Y.
 Maxis Clothes, N. Y. C.
 Saddy Halperin, Bronx
 Edith Srul, B'klyn
 Mania Lewin, B'klyn
 A. Kohn,
 Los Angeles, Calif.
 S. Myers, B'klyn
 H. Kraft, Detroit
 Ph. Applebaum, Bronx
 I. Koren, Bronx
 L. Needelman, Bronx
 Louis Walder, B'klyn

SOLOMON DAVIDMAN

F. Siegel, Detroit
 David Brown, Detroit
 E. H. Goodman, Chicago
 David & Rose Bohart,
 Bronx
 David Strickman, Bronx
 Sam Lemberg, B'klyn
 Mrs. Mollie Simon,
 Brooklyn
 Gutmán, Ozone Park,
 N. Y.
 Eva Starr, B'klyn
 Morris Hoffman, N. Y.
 Bertha Schultz, B'klyn
 L. Wasserstein, B'klyn
 L. Unger, Bronx
 Harry Taubin,
 Yonkers, N. Y.
 Rabinowitz,
 Brighton Beach
 H. Bobroff, Bronx
 Isaac Roth, N. Y. C.
 A. Israel, Bronx
 Mrs. R. Kravitzky,
 Bronx
 L. Greenblau, B'klyn
 A. Mackler, PhPila.
 Sarah Newman, Bronx
 Philip Karp,
 Atlantic City, N. J.
 H. Rabinowitz, B'klyn
 Ida Schneiderman,
 Brooklyn
 H. Gendel, B'klyn
 A. Meller, B'klyn
 S. Moser, B'klyn
 Pauline Burns, Chicago
 Jacob Eisenband, B'klyn
 H. Parmet, N. Y. C.
 Sam Berg, B'klyn
 S. Shinberg,
 Washington, D. C.
 Rose Wallach, N. Y. C.
 Mrs. Rose Yanushevsky,
 Bronx
 Joseph Aronold,
 West N. Y., N. J.
 Silverman, Phila.
 H. Altman,
 Los Angeles Calif.
 Mrs. R. Silver, Bronx
 Mrs. B. Lerman,
 Forest Hills, L. I.
 A. Siegel, Bronx, 60
 Adele Rabinowitz
 Bronx
 J. Kimmel, Detroit
 R. Alper,
 Richmond Hills, L. I.
 Harry Adler, Bronx
 Carl Brodsky, N. Y. C.
 S. M. Cohen, Chicago
 Abr. Kaminsky, Bronx
 Reba Cohen, B'klyn
 Mrs. B. Shulman-Blum,
 N. Y. C.
 J. Bronstein, Phila.
 M. Gurecki, Detroit
 Benjamin Lipshitz
 Leonard F. Luberman
 Ch. Kaplan, B'klyn
 Nathan Kantor, B'klyn
 H. Zemsky, B'klyn
 Meyer M'stein, B'klyn
 Steiner, B'klyn
 Samuel Werner, Bronx
 A Friend, Linden, N. J.

JEWISH CHILDREN IN BIRO-BIDJAN

- L. Schein, N. Y. C.
 Hanna Helfman, Corona,
 L. I.
 S. M. Hyde, Roxbury,
 Mass.
 Joseph Litvin, Phila.
 Max Newirth, N. Y. C.
 Mike Miller, Bronx
 Mrs. Anna Ostrow,
 Bronx
 I. Ensenberg, Chicago
 Louis Goren, Detroit
 H. Novick, Bronx
 Ida Chodosh, Carteret,
 N. J.
 J. Podolsky, B'klyn
 Sylvia Natkin, Newark,
 N. J.
 Philip Pruzansky,
 N. Y. C.
 Max Pogarelsky, Santa
 Monica, Calif.
 Sara Lansberg, Chicago
 Jacob . Holmstock,
 St. Albans, N. Y.
 O. Krotman, Detroit
 M. Moroff, Reading, Pa.
 Isidore Gudwig,
 Richmond Hill, N. Y.
 Samuel Dembus, N. Y. C.
 Sam Nelson, B'klyn
 Julius Kimberg, Bronx
 Meyer Alpert, Detroit
 Joseph Garber,
 Newark, N. J.
 Paul Habowitz, Bronx
 H. Edelstein,
 New Haven, Conn.
- Mr. S. Shukovsky,
 Roxbury, Mass.
 Mrs. L. Galowitz, Bronx
 Joseph Herman, Bronx
 Mrs. Rebecca Leibowitz,
 Brooklyn
 R. Millson, B'klyn
 L. Becker, B'klyn
 Sonia Aronowitz,
 N. Y. C.
 Meyer Prelutsky, Chi.
 L. Gers, B'klyn
 Mrs. H. Gendelman, Mil.
 H. Kavensky, B'klyn
 M. Schechter, Detroit
 A. Lerner, Phila.
 Jewish Public Library,
 Montreal
 Kate Krieger, Chicago
 J. Stipelman, B'klyn
 Gitel Gorelick,
 Kew Garden, L. I.
 Mrs. Ita Schoichet,
 Flint, Mich.
 L. Sonkin, Bronx
 Sol Schoichet-Shafer,
 Flint, Mich.
 Abraham Rosenbaum,
 Bronx
 Mordechai Yachson,
 N. Y. C.
 M. Cohen, B'klyn
 S. Mandel, B'klyn
 H. Greenspon, B'klyn
 Sam Kreitman, Bronx
 S. Wiener, B'klyn
 Mrs. H. Smolinskqy,
 Bronx

The following friends and readers are supporters of S. Davidman's "Subway Library":

Sam Biller, B'klyn	Mrs. B. Portny, N. Y. C.
Rabbi S. E. Tiktin, Bronx	Oscar Dickstein, N. Y. C.
F. Lederman, B'klyn	J. Kustanowitz, Bronx
Y. Stillman, B'klyn	Eli Dobris, Bronx
H. Pearlman, Detroit	Jack Friedman, Bronx
Molly Cutler, Bronx	Bella Fishman-Schneider,, Bronx
I. Cooperman, B'klyn	Blanche Goodman, B'Klyn
G. Burnstein, Norristown, Pa.	B. Pearlman, Phila.
J. Manuk, B'klyn	Augusta Grosser, Bronx
Max Perlow, B'klyn	Mimmie Gibs, Chicago
H. Karp, Detroit	J. Olshansky, B'klyn
H. Kessler, B'klyn	Helen Lipshutz, N. Y. C.
M. Milman, Los Angeles	L Gertz, B'klyn
Golde Feldman, Bronx	I. Kassman, Bronx
Dr. Carl Sugar, N. Y. C.	Rebecca Golomb, B'klyn
Wm & Rose Leizer, Mil.	Mrs. R. Gold, Bronx
David Lipschitz, Chicago	G. Egelstein, Kansas City
B. & O. Landis, Bronx	Samuel Haber, Bronx
L. Letwin, Milwaukee	I. Golub, B'klyn
M. Letwin, Milwaukee	Bertha Finkler, N. Y. C.
Dr. Bernard Welt, N. Y. C.	Gossie Murenson, Bronx
M. Shanes, B'klyn	M. Musikowsky, Phila.
Sam Bodis, Denver	Mrs. Goldie Greenberg, Bronx
Beilah Sheckman, Mil.	Mr. S. G. Katz, B'klyn
Isidor Persky, N. Y. C.	Philip Kamp, Bronx
Mollie Bershen, Bronx	Jacob Lazarowitz, N. Y. C.
Herman Brown, B'klyn	
Dina Letwin, Bronx	

JEWISH CHILDREN IN BIRO-BIDJAN

honorable Soviet train. I am drawing into a Jewish land! I am bearing children into Biro-Bidjan!

And hidden, somewhere, deeply in Mashe's heart are such warm words as these: "Speed onward!" A heroine I must be . . . I want to grow up fast . . . And my father shall be born again! . . .

July 1946, New York

SOLOMON DAVIDMAN

told generation after generation. . . You are young, but you know that when you will grow up and be ripe for it, you will marry and have children, and it may well be that a son of yours will be born in the image of your father, the heroic, honest Sholemke. . . So you must be brave, healthy, jolly and well-educated. If you love life well, a greater hero. tales of his mother may tell. . .”

And little Mashe opened her eyes wide. A new light shone in them. She put both her arms around her teacher, Mashe's neck, and kissed her and flooded her with tears.

Now Mashe sits in the train together with all the other boys and girls. She looks out of the window and her eyes are full of cheer. She sees and hears so much. The world now speaks to her. Each and every man, woman and child, who stands somewhere along the road, building the country, is a hero. The land is a land of heroes, and Mashe, too, wants to be a heroine.

It seems to her that the Soviet train races along with an exceptional speed. She hears its language: “Ta-ta-ta, ta-ta-ta, ta-ta-ta, whoop, whoop. Make room. make room! I am an

JEWISH CHILDREN IN BIRO-BIDJAN

The Nazis and the fascist Rumanians were forcing the printers to set up a notice that all the Jews gather in one place, from where they would be transported to a Ghetto. Sholemke refused to print such a notice. They beat him and threatened him with rifles, but he refused. Then the Nazis bound his hands, and pasted the Ghetto notices on his body and led him through the town.

But Sholemke was not cowed. With his last breath, he shouted: "Jews, don't let yourselves be shut up in Ghettos. Resist. Fight the enemy for the honor, the culture and the freedom of our people and all other peoples."

And Mashe, the teacher, walked up to the absent-minded little girl, Mashe, and embracing her, as a mother her daughter might, she said to her: "You are still so young, my daughter Mashe, and yet are so wise already, so experienced, so grown-up. I shall talk with you as with a sister, a brave, heroic sister . . . Heroes never die. . . Your father is not dead. . . He lives now and will forever live with the other heroes of history. . . His words and deeds sweep through the world, into all parts of the earth. His words and deeds will be

SOLOMON DAVIDMAN

was a big girl then, six years old or more. She remembers how she went to meetings with her parents. Her father would talk to many people. All loved to hear him, They applauded him and called him "The hero Sholemke." He was elected to the local Soviet. He became Secretary of the Workers' Union. He worked on a newspaper. Her mother was the president of a Relief Committee, and Mashe lived happily with her parents.

But only for a year.

Hitler then sent his bandit armies to attack the Soviet Union. The Great War began. Mashe and her mother soon start to wander through the towns and villages of the Soviet land. Her father remains behind, working in his printing shop in Bessarabia. Days and months and years of the terrible war follow. To Mashele it seems a thousand years. She is no longer called Mashele—little Mashe—but Mashe, for she is now ten years old. The war is finally ended. The Red Army has driven out the German bandits; but where is papa?

When Mashe and her mother returned to their Besarabian town, they were told that "The hero Sholemke" died the death of a hero.

JEWISH CHILDREN IN BIRO-BIDJAN

The Rumanian government makes him a soldier. He receives military training for about three years. His parents die. Sholemke is all alone in the world. He is now fully grown up, but is an orphan. He meets a girl, who is herself a worker, a seamstress. They get married. Both continue to work. A daughter—Mashe—is born to them. Papa and mama are overjoyed. Mama sang to her child and sewed for her, pretty little dresses, stockings, shirts and underwear. Papa played for her on his fiddle and told her pretty stories, and Mashe had a very good time, indeed.

But once, and Mashe remembers it but too well, it was on a terrible rainy night, there was loud knocking on the door. Rumanian policemen entered. They rummaged in all the dressers, wardrobes and trunks, took away a good many things, and arrested papa, once more. Mama would sing yearning songs for Mashe. Papa would be released; soon he would be arrested again, and so on, all the time.

And once, a very fine day arrived at their Bessarabian town. It was in the year 1940. The Red Army then marched into Bessarabia. Father and mother were quite jolly. Mashe

SOLOMON DAVIDMAN

persed and some men are arrested. Sholemke alone among all present stood up to protest: "By what right do you disperse the gathering of a legal Rumanian organization? What right have you to arrest its members?—Have you a warrant for that?"

Instead of a reply, the Rumanian "Siguranzi" knocked out a few of Sholemke's teeth and beat him up besides. They arrested him together with a few other of his comrades. He was in jail for three months.

His ailing mother brought him food to the jail. Her son was such a big, grown-up hero. He soon would be eighteen years old. When Sholemke was finally allowed to go free, his bosses were afraid of him. He could not get any work to do in his Bessarabian native town. So he starts wandering through the towns and hamlets of Rumania: Bucharest, Galacz, Jassy, and elsewhere. He works but a short time everywhere until his revolutionary temperament is known. Illegal literature is found at his home. He is often arrested, and must wander off. He sleeps one night here, another night there.

Soon Sholemke reaches his twentieth year.

JEWISH CHILDREN IN BIRO-BIDJAN

things as if he were an adult. Why should he be studying while his ailing mother worked so hard? So he left High School and went to work in a printing shop. That place was a regular university for him. He read and studied a great deal there. Each letter he set taught him something. The older workers soon learnt to love him very much. He was young but their equal, a fellow-worker.

The workers of this Bessarabian town established a "Culture-League" at that time. They organized lectures, meetings, supper parties, pageants and dances. They held classes for adults. Sholemke took an active part in these affairs. He made his contribution to the work of the "Culture-League" by playing his violin, and teaching adults. He worked modestly, calmly and loyally in all that. He was growing fast, though he was so young.

Till . . . it happened one evening. There was a peaceful gathering of the "Culture-League." There was talk of how the life of the Jewish worker could be improved by study of the theater and by literature. . . Suddenly, the door opens and the Rumanian "Siguranzi" and the police appear. The gathering is dis-

SOLOMON DAVIDMAN

eyes. She did not want to play with the children. She thought a great deal. She did not wish to tell her teacher what she was thinking about, but her teacher, Mashe, knew her thoughts well enough. The little girl, she knew, was thinking of her father. Her papa had been murdered by the German assassins. He had been such a good papa, such a fine papa, such a kind papa.

"The hero, Sholemke," was his name in his hamlet, located on the Bessarabian shore of the Dniester River. He was born in the Bessarabian land in 1909. He suffered a great deal even as a child. Sholemke's mother had worked hard and too fast, so she cut her hand and developed blood-poisoning. All the drudgery of the family was expended on curing Sholemke's granny, so that when his mother became ill, they all suffered much. When his mother, however, had cured herself a bit, she went back to her hard labor. She sent her boy to the Jewish school and to High School. She also sent him to study music, how to play the trumpet and the violin.

When Sholemke, however, reached his fourteenth birthday, he began to understand

JEWISH CHILDREN IN BIRO-BIDJAN

whose name, like the teacher's, was Mashe, too. She seemed quite lost in thought at the beginning and kept aloof from her teacher. That was when they were still in the "Temporary Home for the Children of Podolia and Bessarabia." It was here that her own mother had brought the little girl, Mashe. The mother wept as she related her story to the teacher, while she wrote it all down.

When Mashe's mother bade her little girl farewell, the child and mother both wept. Later, when her mother was gone, Mashe, the teacher embraced the child and said to her: "You surely want to have a healthy mama, a strong and pretty mother. Our country sends all the sick mothers and fathers away to sanitariums. There, they are cured of their illness, and afterwards are assigned to important tasks. Your mother is a great heroine. She has saved herself and you from a sure death. She gave aid to her land. You surely want to be as much a heroine as your mother, don't you? Well, you know, heroes never cry! . . ." So Mashele never cried again.

She would sit, however, at the window of her Home and gaze outside with yearning

SOLOMON DAVIDMAN

JEWISH CHILDREN IN BIRO-BIDJAN

the battle against the foe or as partisans in the campaign. Their parents were tortured by the Hitlerite Germans as well as by the Rumanian Hitlerites. Soviet Red Army men found these Jewish children in the woods and on the farms, secreted there by the kind folk.

Mashe, their teacher, goes along with them, the genial Mashe, with the coal-black eyes. She is now a mother to more than forty of these children. Mashe knows how to sing all the pretty Jewish songs; she can tell many a beautiful Jewish tale. She knows, too, by heart the life-histories of all her children. She has a warm word, and a wise one, for each of them, such as penetrates the little hearts of all her fledglings. They feel so well with her; so close and intimate are their feelings for Mashe, their teacher. They know that she has an answer ready for all their questions. She knows everything and comprehends all. They fear no one when they are with her, with Mashe, their teacher. Then their eyes sparkle, their lips smile while their little hearts flutter so merrily. Such joy and pleasure with her awaits them.

Among the children there was a little girl

(This tale is based in part on material supplied by
Abraham Lerner of Philadelphia.)

AND FATHER WILL BE BORN AGAIN! . . .
(Dedicated to Our Bessarabian Townsmen)

TA-TA-TA, ta-ta-ta, ta-ta-ta. Where does this Soviet train race and gallop along? It ends across the Bessarabian towns and villages. It speeds over the wide Ukrainian plains. It climbs and crackles with its wheels over the rails. It howls and hisses; it threatens and grates ever onward: Make room, make room! I am a stately Soviet train! I am bound for the Jewish land! I am bearing children to Biro-Bijdan! Ta-ta-ta, ta-ta-ta, ta-ta-ta! Whoop! Whoop!

The train passes through wrecked towns, hamlets and villages, scars left by the German fascist armies. The train meets also construction brigades at every road, symbols of the Soviet will to clean up the wreckage, to repair and rebuild the workers' land.

In the train, there is a group of orphans, half or whole. They are *en route* to a permanent home in Biro-Bidjan. Lads and girls of various ages they are. Their parents fell in

JEWISH CHILDREN IN BIRO-BIDJAN

"His friends came to bid him a last farewell, friends from his shop and from the various workers' organizations where he had been active. Eulogies were made. Men spoke of his kind heart, of his devotion to his people and his class—they told the story of his hard life, a life full of poverty, of toil, but also rich in song and in love. . . .

"Grandpa Feivel, my child, is now gone on a long, long journey. . . . He will no longer return to us, my child! . . ."

Still, from here, from the streets of New York to the streets of Uman, and to the streets of the towns and villages of Biro-Bidjan, the name of this plain tailor, Feivel, of the singing heart will long be remembered.

And whenever we recall this man, the grandfather, we will sing:

"Two rivers race each other,
Biro and Bidjan!"

August 1946, New York

SOLOMON DAVIDMAN

had not watched his health. He had only sought the good of others. He had helped now one, now another, his own children and the Jews in Biro-Bidjan. He had helped the poor, the workers of the world. He had exceeded his strength, so that at 55 he was ill and old. He had an operation and the doctors told him to be careful if he wished to live.

"But grandpa soon forgot what the doctors had told him. As soon as he recovered, he began to work hard as ever. He said: 'How can I be idle, my children? Hitler and his fascists have launched their war upon the world. Millions of Jews have been slaughtered. There are so many orphans among them. The safest spot in the world for them is Biro-Bidjan. There, we must settle and educate our surviving children to know a better world!'

"Working thus, he forgot that he was a sick man. One day, his heart beat no more. The great, noble, human heart of his had stopped.

"On his lips, however, now hung forever that broad smile of his, that keen delight, which he always bore to all, when he sang the song of Biro-Bidjan.

JEWISH CHILDREN IN BIRO-BIDJAN

New Jews daily are at hand,
In Biro-Bidjan's fresh, new land.
The sun glows bright o'er the fields,
The new-laid roof-tops gleam as shields.
Ah, Jews will now learn to tell
How and why they can laugh so well.
So listen to the new earth's tale,
For never such laughter
Did a new land hail! . . .
May the earth built up thereafter
Be as sound in its every pace
As now glows hope in every face,
Here in Biro-Bidjan!

"And this song he sang always. Wherever he went, he sang and hummed this song. At his work in the shop, he blew the song into his machine, the while he sewed the pants he made. At all the gatherings and parties of his friends whether in the Peoples' Fraternal Order or in the Workers' Party or at the school assemblies or at Icor meetings, he sang this song. He sang it everywhere.

"Finally, however, he became ill. He was no longer young. He had worked hard during his whole life and had never had a rest. He

SOLOMON DAVIDMAN

He told them all of the new Jewish land, Biro-Bidjan, that was being built, and urged them to aid in its development. He collected substantial sums and many useful things for the new land. He gave away all of his money he could spare, and distributed many books and magazines about Biro-Bidjan.

“Once he came home in a mood of real delight: ‘Children,’ he said, ‘I have a new song. A teacher in one of our Order schools, a Proletpen writer, Bezalel Friedman, wrote the song. The music, too, was composed for it by Ben Yamen, a musical director in our schools. Listen to it, children, and sing it with me’:

“Two rivers race each other,
Biro and Bidjan.
Where the rivers waters gather
A jolly land awaits everyman.
The forests provide them wood,
The fields provide them food;
Fish they catch in the streams,
As the sun on their table beams.
Through dense woods in a clearing,
The train runs merrily into hearing.

JEWISH CHILDREN IN BIRO-BIDJAN

in Russia, the workers finally had toppled over the evil Tsar, their king. So the people of that country at last became free. The Jews in Uman, too, were now free. He was very lively and jolly at this time. Through their leaders, the workers of that country arranged so that each nation there which lived on its own soil, could speak its own language freely as they wished, and sing its own songs.

"The Jews, however, who had the hardest life in the bad old times, had no land of their own, so the leaders of the workers' government, now known as the Soviet Union, located a large tract of fallow land, lying between two rivers—Biro and Bidjan—and made a gift of it to the Jews.

"And many poor Jews, workers from Uman and elsewhere, left for that country and there began to build for themselves a new Jewish life.

"And father gave his word of honor that he would do all in his power, no matter how hard, to help build this Jewish land of Biro-Bidjan.

"And when his hard day of work in the shop was over, he would go visiting the homes of his friends, of workers and acquaintances.

SOLOMON DAVIDMAN

town to town at night, until he fled the king's country and reached America.

"But here, too, he had a hard time. He was so poor. He had nothing but his two hands, and so worked in a shop the whole day. He sang the song of hard toil.

"Here he married. His wife gave birth to two daughters. One of them is your own mother, Ida. Your granny became ill and was taken away to the hospital. Her daughters never saw her again.

"But their father, Feivel, was so good a father, that he was both father and mother together toward them. He took care that the girls had enough to eat and drink, that they have shoes and clothing, and that they attend school and learn all they could. He would tell them stories even as he told stories to you, and he would sing nice songs for them.

"And here, too, he would attend all the workers' meetings. He would help the workers to get better pay for their work, so that they and their children might have a finer and better life. He also learnt here to sing many new songs.

"But once he told us how in his old country,

JEWISH CHILDREN IN BIRO-BIDJAN

a cloth-shop, owned by Miriam Chayeh, shop-keeper in Uman. There, he helped to sell cuts of cloth for garments, and in this way earned something for bread or shoes for himself and his parents.

“And because Feivel loved to sing, he became a singer in a cantor’s choir.

“And when he grew older still, he began to understand that it was harsh that a king, a Tsar, ruled over the land and enslaved all the people. He learnt that workers gathered secretly somewhere, in out-of-the-way places, beyond the town, in the woods, where they debated plans how to depose the king and liberate the country from its bondage. He was very anxious to see all men live free and equal, so that there be no rich and poor. He learned new songs from the workers, songs of a freer and better world.

“But when he reached his twenty-first birthday, he had to become a soldier in the king’s army. The king had need of many soldiers to be able to hold the people in bondage. Feivel was a soldier for several years but then he escaped from the king’s barracks, hid himself away in basements and on garrets, riding from

SOLOMON DAVIDMAN

baby boy was born in the town of Uman, Feivel. His parents were quite poor. There were many poor Jews in that town, because in that country, then called Russia, there reigned a Tsar, a king, who held all people in slavery, and among them all, the Jews had the worst time.

“When the boy, Feivel, grew up he was very slim. He did not grow up to be tall, for he had but little nourishment. His father was a fur cap-maker. He made fur caps for the farmers, but the peasants were all very poor themselves. They did not always have the money with which to buy a new cap. His father, therefore, did not earn much and the children lived on scanty fare.

“Nor did the lad have any new clothes. His father or mother would sew over old garments to provide a pair of little trousers for the boy.

“The lad, however, had a fine voice. He loved to sing the songs his father and mother taught him.

“And when he was older, he was called Feivel, the errand-boy. He was still quite young when he began to work and drudged away at

JEWISH CHILDREN IN BIRO-BIDJAN

time. He promised to buy me an airplane that would fly from New York to Biro-Bidjan. . . . Ma, why are you crying, ma?—”

And the child huddles close to its mother. The mother strokes her child's head and nestles it to her bosom:

“Grandpa today went away on a long, long journey. . . . He will never return to us, my child! . . .”

“But how could that be, that he should go away and not bid us good-bye, ma. Why, he loved us so much. Ma, it could not happen unless he died! . . . He was such a jolly grandpa . . . He was always singing and dancing . . . Ma, why do people die? . . .”

“You wouldn't understand it, my child, you are too young.”

“I'll understand, ma, I'll understand. Grandpa used to tell me stories and I understood them all. I loved his stories. Tell me grandpa's own story, mother, tell me!” the child pleaded.

Its mother bit her lips. First, she wiped away the tears from her eyes. She mused a little, then began to weave a long tale for her child:

“Long, long ago, fifty-seven years ago, a

TWO RIVERS RACE EACH OTHER—

BIRO and BIDJAN

*(Dedicated to the memory of the venerable
worker, Feivel Faider from Uman.)*

IT is a fine mid-August day but Ida, the young mother, seems not inclined today to venture out. Ida takes out her child daily for a short stroll. She sits close to the house while her child plays on the side-walk. She cannot now go far off. That would be difficult for her. She bears in her womb a little brother or sister for her child. She has informed her child of it. Today, however, the young mother stays inside. She sits at the window and moodily gazes outside. All at once, she bursts into low singing:

Two rivers race each other,
Biro and Bidjan,
Where the river waters gather,
A jolly land awaits everyman.

“ Mama, ma, that is grandpa’s song. . .
What is grandpa Feivel doing? . . . When
does he return? . . . He has been away a long

JEWISH CHILDREN IN BIRO-BIDJAN

CHINESE:

With our Red Flag, and tooth and nail,
We fought and bled through shots of hail,
Defending

Workers' homes in Shanghai streets—

We know full well the price

We've paid for freedom, bread and rice,

As our every foot with blood was sown!

Yet sickle and hammer on our flag was
flown!

Today, four hundred million of our sons

Send their greetings to you all.

Today, a new world dawns.

Communism

Now is our speech.

Our words

Are Lenin's words.

On every village lawn,

In each and every town,

Red Lenin's flag is known.

Forever live Lenin's land!

Forever live the Soviet holy band!

ALL:

Hurrah! (All march off, singing and playing their hymn.)

Detroit, 1932

SOLOMON DAVIDMAN

Of Ilyitch Lenin.
We want to know all,
We study to win,
We answer each call
To aid our land!
The Soviet Union live forever!

ALL:

Hurrah! (The October Youth execute a march.)

ICOR—REPRESENTATIVES:

In the name of the American masses who
labor,

I greet the Jewish Soviet Republic—
Not long ago you knew the bitter savor
Of hunger when plenty for us was found,
Today our streets with keen rage resound,
Since now we know the hunger wound,
Man, woman, child--

Through our cities blows a red-wind wild—
Hence to you we extend our fraternal
hand,

In greeting of Lenin's wondrous land!

ALL:

Hurrah! (The chorus sings: "Over All the
Five Oceans.")

JEWISH CHILDREN IN BIRO-BIDJAN

And go forth to war with flag and sword!
Alien to us is the Old World's sorrow,
Even as care and fear to us is strange;
In our fields and workshops we exchange
A song of joy, of work for the morrow.

ALL:

Hurrah!

PIONEERS:

The sun shines clear o'er the lea,
In the spacious town keen joy flows free.
Lenin's step our child pursues
Since a hero a school-child needs must
choose.

The pioneer is ready to defend his right,
To aid his land in its bravest fight
For the Plan, whether it be for bread,
Or radio, tractor and machine instead,
In workshop or in the factory.
The sun shines clear o'er the lea,
Lenin's step our child pursues
A hero at school he needs must choose

ALL:

Hurrah!

OCTOBER YOUTH:

We are the October Youth,
Grandsons, forsooth

SOLOMON DAVIDMAN

Its star gleams bright
As with sickle and hammer
We march to the fight,
Our Red Flag ever in front.
Our Red Army
Ever is ready!
It awaits the tread
Of a foe most dread.
In storm or rain,
In snow, in cold or pain,
Our battle-flag is unfurled
To free the world!

ALL:

Hurrah!

COMMUNIST:

Alien to us is the Old World's sorrow,
Even as care and fear to us is strange;
In our fields and workshops we exchange
A song of joy, of work for the morrow.
Who fears among us the robbers breath
Who among us fears death?
Our blood is pure and rich in red
If our peril needs heroes instead,
For the last battle to free the earth,
We leave our workshops and fields with
mirk,

JEWISH CHILDREN IN BIRO-BIDJAN

PEASANT:

We have exchanged the plough
For the tractor and we know how
To use the truck in lieu of the horse.
We have joined the Collective—
And as Socialists we know our course,
To measure each foot of the plain
We now hold
In Biro-Bidjan
And sow it with the golden grain
Of our peasants bold,
For bread, Red Workers' food,
While we give a knockout blow for good
To the world of robbers, rulers and traitors
Who now rolling lie, like sere leaves strewn
As in the Soviet Union soon
The sun shall rise over all our land
And workers in the fields, towns and
factories shall band
Together in singing one great song!

ALL:

Hurrah!

RED ARMY MEN:

With rifles drawn,
Our Flag is flown.

SOLOMON DAVIDMAN

ALL:

Hurrah! (The orchestras play.)

RADIO:

Moscow! The Commissariat of the Union.
In the names of all members of the Soviet
Union Republics we greet the proclamation
of the first Jewish Soviet Republic of Biro-
Bidjan. We receive the Republic into our
Union. Together we shall march to Commun-
ism!

ALL:

Hurrah! (The choir sings.)

WORKERS:

Under our Red Flag
We have marched this way
And have fulfilled today
Lenin's great command:
The full self-determination of nations.
And now with our worker's hand
We greet our hero
And raise aloft
Our Red Flag
Over the world!

ALL:

Hurrah!

SOLOMON DAVIDMAN

CHAIRMAN:

The Jewish workers in the capitalistic countries today live under conditions similar to those under which the Jewish masses lived under the Tsaristic regime. We send them greetings from the first Jewish Soviet Republic and promise them that just as they have helped us to build up Biro-Bidjan, we shall help them in their struggle for a better life, everywhere!

ALL:

Hurrah!

CHAIRMAN:

Long live the first Jewish Soviet Republic—Biro-Bidjan!

Long live the Soviet Union

ALL:

Hurrah!

RADIO:

Moscow now speaking, the Secretariat of the Comparty. In the name of the Communist Party we greet the proclamation of the first Jewish Soviet Republic of Biro-Bidjan. We are certain that the proletariat of the new Republic under the leadership of the Comparty will lead its population to Communism!

SOLOMON DAVIDMAN

song. Delegates from many lands march together with the Youth and Workers Brigades. Among them, the "Icor," an American and a Chinese delegation stand apart. Representatives from other delegations are present—pioneers, youth, October, peasant, Red Army men, workers all ascend the stage. Their hymn is ended.)

CHAIRMAN:

Comrades! Today is a great holiday for workers, peasants and toilers the world over. We are implementing today one of Lenin's commands: Full self-determination of nationalities. We now proclaim the first Jewish Soviet Republic—Biro-Bidjan!

ALL:

Hurrah!

CHAIRMAN:

We are receiving a valuable member today in the great family of the Soviet Republics, one which together with the laboring masses of our whole Union, will help us to build a free life for all.

ALL:

Hurrah!

JEWISH CHILDREN IN BIRO-BIDJAN

(To the accompaniment of accordions and of percussion-instruments, all dance and sing. Before the conclusion of the dance, there march in troops of "October children," workers and pioneers, attired in gala style, with an orchestra. They sing the "Drum-Song." They whirl about the dancers, and sing and play. The peasants and Red Army men finish their dance and beat time with their hands. The October band and the pioneers lead a "Sickle and Hammer" march, then array themselves on either side of the stage.)

THE COMMANDER:

Long live Lenin's Children!

ALL:

Hurrah!

PIONEER LEADER:

Pioneers, are you ready ever to fulfill Lenin's commands?

PIONEERS:

We are ever ready!

(The approach of orchestras and of choirs chanting hymns are heard. The Youth and Workers Brigades enter. All salute. They raise Red Flags and greet one another with joy and

SOLOMON DAVIDMAN

THE COMMANDER:

Greetings, Peasant Collective!

FIRST PEASANT:

The peasant is always the first to come.
Though the Red Flag now adorns his home,
The cock still wakes him in the dawn.
And he rises as ever with the sun!

SECOND PEASANT:

Workers here have been building.
Army men—watch our lands!
We extend to you our hands,
The hand of the Red peasant.

PEASANT WOMAN:

And now that we have sowed these plains,
Soon here will grow the rich, yellow grains.
Into a wreath we'll weave red flowers,
And Red Army men will dance in our
bowers.

PEASANT WOMEN:

Oh joy	
Of bread—	Of our flag—
The fields hold	Which gleams
Sheaves of gold	And streams
As on the sickle	Like the sun—
And hammer bold	Our Red Flag!

JEWISH CHILDREN IN BIRO-BIDJAN

THE COMMANDER:

Be ready!

(The brigade exits singing: "Mechanics Work at Their Machines." Red Army men regard them with a smile. The last words of the song are heard in the distance. The soldiers take their places on the watch.)

THE COMMANDER:

Watch for the enemy's tread,

The foe that lurks for us!

(They sing the "Red Army, Bolshevik" song. There is a pause. The steps of the peasants is heard together with their song, "Over the Fields.")

FIRST RED ARMY MAN:

The peasants always are first!

SECOND RED ARMY MAN:

The peasants were the first.

THIRD ARMY MAN:

Our peasant is now a real builder,
Step by step with workers of our land,
We build the Soviet Union's native strand.

PEASANT BRIGADIER:

Greetings, Red Army men!

SOLOMON DAVIDMAN

But the Red Army men,
Are ever ready for war.

BRIGADIERS:

Greetings, Red Army men!
You are ever on the watch
Worker and peasant
You stand at the door latch
Ever ready to build our land.
With the sweat of your hand
To build the world!

(He pushes a button and illuminates a sign: "First Jewish Soviet Republic." Workers pull off the cover from either side.)

BRIGADIER:

Lenin said:
In the Land of Darkness
Shall light be made!

THE COMMANDER:

Long live the Jewish Soviet Republic!
(He salutes, and all sing the hymn.)

BRIGADIER:

Red Army men
Be ever on the watch
We have built
By day and by night

JEWISH CHILDREN IN BIRO-BIDJAN

With Lenin's zest
We have met the test
We have built our land
Even as he had planned
Now let ten minutes of silence hold
As we our Red Flag do unfold:
"Long live
The Brigade's 'Red Flag' bold."

ALL WORKERS:

"Long live
The Brigade's 'Red Flag' bold."
(Heavy footsteps are now heard.)

BRIGADIER:

*The heavy tread of Red Army feet,
Of our warders are near at hand,
Feet of men that proudly beat
Marching to defend our land.*

(They line up in rows; one comes forward with a red flag. A Red Army detachment enters.)

THE COMMANDER:

Greetings Workers Brigade,
"Red Flag" men—
The way is long,
The road is far,

SOLOMON DAVIDMAN

Proletarians there a common holiday
approve

For the Soviet-land, for Biro-Bidjan.

Wherever Jewish workers and peasants
are found,

They send their greetings to all free men,
To ardent Leninists, to peasants who toil
In town factory, or on Russia's fertile soil.
Hot hammers, Soviet or Muscovite,
Strike the full blow of the warrior's hand.

Hot saw,

Sing now your song of the "Soviet-land."

(The workers now climb off the platform
and are ready to leave it.)

BRIGADIER:

The "Red Flag" Brigade
Is ready ever,
And tardy never.
It always ends
Its work in time,
The Brigade's hands
Speed ever onward,
Rush ever forward,
In the end as in the prime.

JEWISH CHILDREN IN BIRO-BIDJAN

Building or fighting, in joy we bask,
_The Lenin Workers'-Brigade!

FOURTH WORKER:

And I forgot we had no lark.
But even must work at night,
I thought we were forsaken
When at night we did awaken
In the dark
Bravely we must wage our hot fight
Against the foe.
I and you
And others, too—
We must make the full fight
With all our Red Army might
In behalf of our new land,
For each and every space,
Even the least we ken,
We must fight at every pace
Where we built—
So, beware our foe!
We'll fight you to the hilt,
We, Red Army men!

FIFTH WORKER:

"In New York, Berlin, Paris and Kharkov,
Good Leninists everywhere abound—"

SOLOMON DAVIDMAN

A wall is made,
A club-house fair
A home forsooth
As age and youth
Build the land with care.

THIRD WORKER:

Lenin's Labor-Brigade!
Nails, boards, all are laid
Ready for our hands
Upon the sands
A new day dawns.
Behold the sky!—
We must not dream or lie
And lose our wages with a sigh.
Let's rush our work
And our labor never shirk
Till the new day dawns.
Drive for the finish,
Strike up, Brigade.
The land must be built and made!

ALL WORKERS:

Nails and boards, without end,
Await the labor of our hand.
Strike-up, Brigade!
Hurry, rush, complete your task.

JEWISH CHILDREN IN BIRO-BIDJAN

THE FIRST JEWISH SOVIET REPUBLIC—

BIRO-BIDJAN

(A Play.)

(A labor-brigade on a platform finish a large sign with electric illumination. The hammers and saws play a ditty of labor. The dawn is breaking.)

FIRST WORKER:

The hammer beat the whole night long.
The saw, too, its work did ply,
And no one heaved a sigh,
To say that weariness
Their limbs oppressed.
"The hammer beat the whole night long."
We build our home without rest
We sing as we build with zest.

SECOND WORKER:

The saw swings,
The saw rings,
Quick and bright,
With measure light,
It plays an air
Soon a house is laid.

JEWISH CHILDREN IN BIRO-BIDJAN

big man. Go your way in health and greet the Land of Biro-Bidjan for us!"

And so in the locker cabinet of Sarah, the teacher, who is both a mother and a teacher in the Home of the Jewish Children in Biro-Bidjan, there lies the packet which Moshele brought along with him.

And Moshele studies hard. He carves his stick with great zest. He reflects a great deal on the "stick" that was turned into a "serpent."

October 1945

SOLOMON DAVIDMAN

great hero, like that famous Moses which the whole world knew though he was dead these many thousands of years.

The three horsemen brought Moshele to a house where there were many Red Army men. Among them was a Jewish Red Army writer. He listened to all the stories Moshele could tell him and recorded them on separate bits of paper. He was very fast in writing them down. When he had finished his writing, he turned to Moshele and said: "Listen carefully to me, Moshele, and remember what I shall tell you. Remember it well. We are sending you off to Biro-Bidjan. There, a Jewish land is being built. We hope when you will grow up to be as big as a Red Army man, that Biro-Bidjan will be a great Jewish land. We shall need great leaders from that land. We want you to become one of them. See to it, Moshele, that you become a great leader. You will have to study a great deal. We must all love the world. And here in this packet lies the story which I have written up about you and which I have entitled "And the Stick Turned into a Serpent!" Give it to your teacher and she will keep it for you until you are a

JEWISH CHILDREN IN BIRO-BIDJAN

They took him in their arms. They sat down with him and asked him what had happened in the village.

Moshele told them only what he knew and what Miriam, his sister had related to him. He could not say who had wrecked and buried the village nor where the Germans and the village folk had fled. He was there all alone in the world.

"You won't be alone in the world, any more," one of the horsemen told him. "We'll provide you with a home, a good home now!"

And the Red Army man mounted Moshele on his horse and rode off with him. On the open road, they fed him with what they had, and afterwards they talked again.

Suddenly the Red Army man leading Moshele exclaimed: "Why, his name is Moshe, and he lived in a box-hole, and his sister's name was Miriam, like in the Bible which tells of Moshe, the liberator of the Jews in Egypt!"

"How odd," mused Moshele, "that the whole world should know the story of Moses!" Riding on horseback with the Red Army man, Moshele then decided that he would grow up to be a

SOLOMON DAVIDMAN

the trees so that no one might notice him till he came closer to the village. He could not recognize the village, anymore. The houses were all wrecked and burnt up and no human beings were anywhere to be seen.

He wandered across the broken bricks and boards and sought for something to eat. He looked everywhere. Suddenly, he heard the galloping of horses. He was terribly scared. He was afraid to run away lest some of the horsemen notice him, so he threw himself on the shatterer boards and began to crawl along on the ground like a snake. He hid under a board and peered out at the sight.

When the horsemen came nearer, they halted. They talked to one another. Moshele recognized them to be Russians. They talked the language. Still, he lay low for a while, till he heard one of the riders cry out: "Heh, people, creep out from your hiding places!"

Only then did Moshele throw his board away and start in their direction with shaky tread.

When the three riders saw him, they leaped down from their horses and ran to meet him.

JEWISH CHILDREN IN BIRO-BIDJAN

She left him food when he would become hungry again. She told him many stories. In the middle, however, of one of her tales, a loud shooting was heard. Brother and sister were frightened. Miriam immediately let Moshele creep back into his pit and shut his door. She hid herself in the forest.

Miriam never visited her brother again. Moshele does not know how long he remained shut up in his pit but it must have been a long, long time. He had eaten up everything his sister had left him. He became dreadfully hungry in time, so hungry indeed, that he thought he would die. He then opened up his door very quietly and slowly crawled out of his hiding place. The forest was quiet. He could hear nothing from the village. Moshele thought the whole world had died. Suddenly, he saw a snake creeping along. He was very frightened and wanted to run away. The snake, however, raised its head, stared into Moshele's eyes, then lowered its head and crawled away.

And so Moshele no longer feared the creatures of the forest so much. He only feared the Germans in the village. They, if they but see him, will surely kill him. He slunk along

SOLOMON DAVIDMAN

“I die for my people, for my country, for my village. Protect my children!” Father shouted: ‘We will rather die than betray our friends!’ And grandfather cried out in a very strong voice. He seemed to have gained a powerful voice ere he died: ‘No people can be annihilated and no people can be enslaved forever. One lad, Moshele, who was saved in the land of Egypt, liberated his people and gave the world his Ten Commandments. Other lads will arise who will take vengeance for us and destroy the evil in the world. . . .’

“When all were already hanging from their scaffolds, a deep silence fell on the throng. When their bodies began to sway back and forth, the entire village wept. The sky and the earth seemed to sway also.

And when I looked up, I met mother’s gaze, and father’s and grandfather’s eyes. They gazed at me and their lips mumbled. It seemed to me, they muttered: ‘Take care of Moshele, take care of our lad, Moshele!’ ”

When Miriam was finished, she seized her little brother again in an embrace and wept, once more.

And Miriam gave Moshele food and drink.

JEWISH CHILDREN IN BIRO-BIDJAN

itself to the torch, and rather than to see that happen, he was ready to offer up his own life.

"Father, however, replied that he would not permit father to go up to him alone. No matter what happened, he would not leave him. Mother said so, too. All three of them embraced and kissed me and told me: 'You, Miriam, must take care of Moshele, you must bring him his food. Do you hear us?' and nothing more they said to me.' They pushed me out of the house and ordered me to hide out in cellars and on garrets, only to see to it that the Germans do not catch me.

"All at once, however, there was a great noise in the village. The Germans strutted about and beat the drums at every house. They called everyone from their homes. All gathered in the large square. I went there together with our neighbor. I kept my head low so that they would not recognize me. The Germans were leading forward grandfather, father, mother and seven other persons.

"They halted in the large square, and before they were hanged, each one of them bade the village farewell. Each one of them cried out a few words. Mother shouted:

SOLOMON DAVIDMAN

Miriam. Open up!" Only then did Moshele unchain the innermost latch to open the door.

"Why didn't you open up when I knocked at the door?" asked Miriam.

"But how could I tell who it was that was knocking? It might have been a German who had found my place and had come to kill me?" said Moshele, speaking like a grown-up.

Moshele could see in Miriam's eyes that she had been weeping. He gazed at her and pleaded: "Tell me, Miriam. have they hanged my grandfather?"

Miriam embraced her little-brother and wept out loudly. Moshele responded, weeping. When they had had a good cry, Miriam told Moshele a terrible tale, which Moshele could not fully understand but to which he listened most attentively.

"Grandfather begged father and mother to escape somewhere, and because he was so old anyway, and had lived a long life, he would surrender to the commander of the Germans for him to do with him whatever he pleased. He said, that unless he reported to the Commander, the latter and his soldiers might kill all the people in the village and put the village

JEWISH CHILDREN IN BIRO-BIDJAN

mother and sister wept. Moshele could not grasp it all, but wept with them.

Later on, they led Moshele away into the forest, not far from the river where grew eight thick trees in a row. Father, mother, sister and grandfather dug out a large pit like a grave. Little windows faced the thick trees. A door covered the entrance to the pit. On the door were lain splotches of earth and grass so that no one might recognize that there was a kind of little hut there.

"You must live here," his father told Moshele, "till we drive the Germans out of our country. We shall bring you food here every day, and if we cannot do so, we shall see to it that someone brings it to you. Keep the little door open. You can go out, too, from time to time, but when you hear a noise from anyone, go inside and hide yourself. Understand?"

Moshele nodded to show he understood everything, but he feared to be alone.

His sister, Miriam, visited him the next day. She knocked at the little door, but Moshele did not reply. She was frightened and shouted to him, inside: "Moshele, it is I, your sister,

SOLOMON DAVIDMAN

enough. You cannot deceive me. We have slain your people in every city and country. We ~~will~~ annihilate you the world over. Such is the decree of Hitler and of our Nazi party. We will enslave the whole world, like the ancient Egyptian king enslaved your people in his land of Egypt. You can purchase your life from us but you won't do it. I'll give you 24-hours. Prepare for me a list of all the communists in the village, a list of the families whose kin have joined the partisans of the Red Army, and list as well of what the peasants have buried in the earth, else you will hang in the village center even as the ten peasants hang there. . . .

Having given his orders and bawled them out, the commander drove his father and grandfather out of his room.

His father grew pale as the wall at once. He did not know what to do. Grandfather, however, who was a very clever man, called us together and said many, many things to us. He used words and spoke of things that Moshele had never heard of before. He repeated many times the words "Kidush Hashem." (Martyrdom for God's name.) Father,

JEWISH CHILDREN IN BIRO-BIDJAN

Moshele's family understood something of what they were saying in German.

It was not long, however, before everyone began to understand their German speech: For these Germans carried away all the horses, cows and oxen from the village. They dragged off all the ducks, geese, chickens, roosters, and pigs. They lashed the bare backs of the peasants when they discovered things they had which the Germans "needed." And what did the Germans not need?—

And once they found a German soldier dead in a garden. The German officers then ordered all the village people to array themselves in the open. They chose ten young peasants and hanged them in the sight of all.

The village wept, and Moshele's family wept, too. —

And once, Moshele listened to conversation held between the German commander and his father and grandfather. The door was shut, but Moshele, his Sister Miriam, and their mother stood close to the keyhole and heard it.

The commander yelled at his father and grandfather: "You are Jews. I know that well

rumors. The stories he heard about the Germans were such he did not believe they were human beings. He thought they were a kind of beast he had never heard of before, and that they—the beasts—came from an alien land and devoured men alive,

Moshele began to dread these Germans very much. His father, mother and grandfather, as well as his older sister began to talk to him a great deal now. They told him he was a Jew. They told him many stories about the ancient Jews, and about the Jews who now lived in the large cities; also of the Jews who lived elsewhere in the world. Moshele listened to the talk of his own kin, though he could not grasp too much of their meaning.

But when the Germans entered the village where Moshele lived, he began to understand them well enough . . . They arrived in handsome uniforms with iron helmets. They rushed in on motorcycles and in automobiles. Each one of them seemed so strong and brave. Their officers wore monacles. They looked like doctors or important people who formerly had come to the village on occasion.

But no one knew their speech. Only

JEWISH CHILDREN IN BIRO-BIDJAN

For they could well observe of their own accord that these fishermen were honest folk, that they worked hard to earn their livelihood, that these fishermen wore the same poor clothes that they themselves did and lived in the same peasant huts, and that they were kind and friendly neighbors, so why trouble them?

And because there was only this one Jewish family in the village, there was no Jewish school there, neither for the grown-ups or the children. It was their custom, however, as soon as their child reached the proper years to bring it to town for the entire winter. There the child learnt Yiddish until it was grown-up and could undertake the work of a fisherman. Thus they lived for many, many years.

Until—

The Germans attacked the Soviet land. The Germans penetrated every village no less than the towns. They beat up and slew the best of the folk, everywhere. They robbed everyone of all their possessions, barely leaving the shirt on their backs. Terrible rumors about them spread, too, to Moshele's village. Moshele was quite young at the time, barely seven years of age. He could not grasp the meaning of these

Dniester River. Moshele's father was a fisherman. He would catch fish in the river and sell them to the cooperative. His grandfather had been a fisher, and his great grandfather as well. Even his great great grandfather had been a fisherman.

They were all hale and healthy men, brave men and Jews. They knew their boats well. They had no fear of the most furious gales, nor of the highest billows or severest frosts. Their faces and hands were as strong as the wood of a tree and because they were so strong and healthy, they lived even up to a hundred years.

The village folk, the Ukrainian peasants, were always very friendly to this Jewish fisher-family. Even in the old days when there was no Soviet land, and Russia was ruled by a Tzar, and the men of the village had a hard life, and knew but little of the government of their country, and they were incited against the Jews who were being blamed for their hard lot, and went to the city to share in the beating up, the plundering and even the killing of the Jews, they did not harrass this fisher-family.

JEWISH CHILDREN IN BIRO-BIDJAN

one of their guards and called upon all the Jews to unite and fight for their freedom.

Meanwhile, he fled to the mountains. There, he made plans as to how he might free the Jews from their bondage. One of his notions was to make a serpent out of his stick or staff. He could do lots of things with this staff of his. When he threw it on the ground, it turned into blood. Perhaps it was the blood of the little Jewish children that had been drowned there. Later on, this Moshe cleaved the sea with his wooden-serpent so that all the Jews could cross it on dry land from Egypt and be delivered from their bondage.

The first Jewish liberator and hero, Moses, is recorded in the Bible together with this story of his wooden-serpent. . .

"But what our Moshele will accomplish with his wooden-serpent, we cannot tell as yet!" remarked Sarah, the teacher, in concluding her stories from the Bible,

But how do all these stories concern our Moshele in the Children's Home of Biro-Bidjan? Well, there's a relationship there, well enough!

Moshele was born in a village near Mohilev-Podolsk, in Ukrainia, near the beautiful

•
SOLOMON DAVIDMAN

“And now we reach the stories which made our Moshele propose to turn a stick into a serpent,” declared Sarah, their teacher.

And the Jewish children of Biro-Bidjan hearkened even more carefully to the tale of their dear teacher:

“And a boy was born among Jewish parents. His mother’s name was Jochebed and his sister was called Miriam. And the mother feared to keep the child in her home, so she lay her boy, Moshele, in a box and deposited the box at the shore of the Nile River, while his sister, Miriam, stood at a tree nearby to see what would happen to her brother. And the evil king’s daughter came with her maidens to bathe in the river, and she was a good person. When she saw the fine baby boy in the box, she had compassion for him and took him with her to her palace, and there raised the child as her own son.

But when Moshele grew up and wandered through all the streets of the Land of Egypt, and saw how the Jews were beaten up and were being tortured, and how they drudge on as slaves, he took their part. He struck down

JEWISH CHILDREN IN BIRO-BIDJAN

and clever lad. He, however, was very haughty, being a dreamer, a fellow absorbed all in himself, who thought he would be the leader of all his brethren.

So his brothers sold him as a slave in Egypt which in the ancient speech was called Mizraim. But instead of remaining forever a slave, Joseph became the Viceroy of that land. Later on, Joseph brought over his father, his brothers and all their families, to the Land of Egypt and settled them there in the province of Goshen, and for many years the Jews prospered there.

After a number of years, Joseph died, and the king who had raised up Joseph to his high position also died, and the new king hated the Jews and he made them his slaves. They kneaded the lime and carried bricks under the watchful eye of their taskmasters who lashed them with whips, so that their lives became exceedingly hard to bear.

And the king issued a decree that all Jewish boys that are born among Jewish parents be cast into the Nile River because he feared that a great Jewish hero would arise among Jews to free them from slavery.

SOLOMON DAVIDMAN

of stone from Terah. Abraham, Terah's son, however, was too clever to believe in them. Because he refused to do this, his father, Terah, banished him from his home.

And Abraham went out into the world to seek a true God, the kind of God about whom it could be said that He had created the heavens, the earth, the stars, the moon and the sun.

Abraham was the first of all the Jews in the world.

And when Abraham was grown-up, he married a girl whose name was Sarah.

(Now the children in the Home of Biro-Bidjan know whence their teacher got so lovely a name.)

And they had a son, Isaac, and when Isaac grew up, he married a girl by the name of Rebecca, and they had a son, Jacob. Now when Jacob grew up, he married a girl by the name of Rachel. She died, and he was married to her sister, Leah. Together Jacob had thirteen children, twelve boys and one girl.

Among these children was one called Joseph. (Perhaps Stalin got his name there, mused the children.) He was a very handsome

JEWISH CHILDREN IN BIRO-BIDJAN

But what he would do with his wooden serpent, even he, Moshele, did not now know. The children of the Home and their teacher, Sarah, of course knew even less of that.

But all the children are grateful to Moshele because his preoccupation with his wooden serpent prompted their teacher, Sarah, to tell them many nice stories from the Bible of olden times. Whether the stories are true or inventions of the mind, Sarah could not say. It may be, their teacher, Sarah, said that men may yet find in Egypt, inscriptions etched in stone, which would tell us which stories are true and which have been invented.

In the meantime, however, until these inscriptions are found, the children of the Biro-Bidjan Home of Children sit entranced listening to the beautiful stories from the Bible, which their teacher, Sarah, now tells them.

"There was once a clever lad, called Abraham. His father's name was Terah, and he was a stone-cutter. He made human figures out of stone and called them gods. Poor people, whose lives were burdened heavily with their lot, thought that perhaps they could get help from these gods, and so they purchased these idols

SOLOMON DAVIDMAN

and "Moshe the Dreamer," and by like names.

When, however, they realized that Moshele made no pretense of being absorbed but that his reverie was natural to him, they became accustomed to him, and allowed him to follow his own thoughts.

Moshele always carried a stick. He never beat anyone with it. He was so quiet a fellow, he could not even harm a fly on the wall. He was, however, very fond of his stick. Sarah, the teacher, and the children of the Home now know well enough why he loves his stick so much that he even sleeps with it in bed. They let him do it.

When the children were wont to play in the yard, Moshele would retire to some nook or other and use his penknife to make carvings on his stick. He would make notches in it, bore holes in it, and then poring into a book and examining his stick thereafter, he would soon resume his task. Moshele wished to turn the stick into a serpent. As soon as he would finish his carvings and notches, he would take green and yellow colors and paint his stick-serpent over. And he would keep it all his life long.

AND THE STICK TURNED INTO A SERPENT

MOSHELE's skin is dark, like a gypsy lad's. His eyes, too, are black. His hair is glossy and grows thick, and is as black as pitch.

Moshele seems always to be in a state of reverie. He communes but little with his mates at the "Home for the Jewish Children in Biro-Bidjan." His teacher, Sarah, who is as much a mother as a teacher to all her children, knows that Moshele is a dreamer. She, therefore, watches him in all his tasks. Even when he eats, he can become absorbed so deeply in his thoughts that he actually becomes oblivious he is in the very middle of his dinner. In the class-room, too, he lets his thoughts drift far away in the midst of the lesson so that he is unaware he is at school.

At first, when Moshele was yet a newcomer at the Home, and the young folk knew him but little, they were inclined to poke fun at him. They called him the "Enraptured Angel"

SOLOMON DAVIDMAN

Peoples' Fraternal Order" to help the Jewish Children's Home in Biro-Bidjan, the children who have suffered from the war. Little Chavelle (Eva) now writes about her white little dog Mutzik, the dog with the yellow spots, who wept like a human being.

Neie Leben. Dec. 1945

JEWISH CHILDREN IN BIRO-BIDJAN

scream and weep and yell. They ran to the windows and the doors, hoping to escape the fire. At each door and window, however, stood German soldiers who shot all who appeared there. Soon the big house with all its inmates was burning fiercely in the huge, great fire.

We, the little children, lay in our hiding place and wept. We wept endlessly. My little dog lay nearby and wept also."

Days of hunger and suffering and fear followed. Little Eva had to keep clear of the Germans. She had to avoid speaking a word of Yiddish. She was told her name was Helena. She was taken away and led from village to village, and was in a strange new house all the time, till the Red Army came. Then she was afraid no longer. She could talk Yiddish again, and her name was Chavelle (Eva), once more. . .

Sarah, the teacher, helps Eva record everything she has lived through. Today, when Eva celebrated her tenth birthday, she writes a big letter to America. In America, her teacher, Sarah, told her, there are many Jews who work together with such organizations as the "Icor," the "Ambidjan" and the "Jewish

SOLOMON DAVIDMAN

But, of course, she was a child. She could not teach grown-ups!—

All at once, however, airplanes began to fly over the village. The war sent airplanes into the sky and they threw bombs down which started fires. Then all the people, horses, cows, ducks, chickens and dogs began suddenly to be very much afraid.

The whole village began to pack away everything on wagons and trucks and the people started off to Moscow, but 'ere they had gone far, the Germans came along in automobiles and on motorcycles and ordered everyone to return to the village.

And once the Germans drove a large number of people into one big house, the biggest in the village. My father and mother were there, my brothers and sisters, and many other people. They wanted to take me there, too, but neighbors dr̄agged me away and hid me in a garret together with other small children.

My white doggie with the yellow spots, Mutzike, was with me. We lay stretched out through the window. All at once, we saw how the Germans put fire to the house from all four sides of it. All who were inside began to

JEWISH CHILDREN IN BIRO-BIDJAN

children that when she grows up, and becomes big, she will marry and have a great many children. One child will be called "my daddy," another "my mummy." Two of her girls she would call "little sister Manya and little sister Tanya." And two of her boys she would call "little Brother Mosheh and little Brother Chaym." She would call the others with the names of her friends and acquaintances, who were burnt in her village . . .

Indeed, all the children in the Home in Biro-Bidjan know the story of Eva's life. She was born in a village near Odessa. Her parents worked in the fields together with the other farmers of the collective. Eva had two older brothers and two older sisters, a cow, a calf, ducks, chickens and a dog—a white dog with yellow spots. She also had many friends and had a jolly life in the Soviet land, in the land of the great leader, Stalin.

"Onee," relates Eva, "someone said there was a war. Eva did not know what a war was. She was told that in a war people are being killed. She could not understand why a war was necessary and why people should be killed.

AND THE YOUNG CUR ALMOST WEPT

E^{VA} (Chavelle) was ten years old today. She is a big girl now. She has gray eyes and blond hair. Her face is serious but wan. Whenever she looks at anyone, they know that she is clever and has learnt a great deal in her young life.

She is a good student in the Children's Home in Biro-Bidjan. She is one of the best children there. She knows how to wash her own clothes and socks. She knows how to sew a bit, too, and how to cook. She likes to write and to paint a great deal.

Sarah, her teacher, who is a mother to all her children, loves Eva very much. Eva helps her a great deal. A mother who has twenty children to take care of is sure to have her hands full, so Eva plays with the smaller children and tells them stories and shows them how to paint pictures.

The picture, little Eva loves best to paint, is a house that has a father, a mother and many small children in it. She, little Eva tells the

JEWISH CHILDREN IN BIRO-BIDJAN

Yoselle knows many stories about the partisans and can sit a long time relating them. When Sarah, the teacher, builds a fire and plays the game of partisans, he is very glad. He then fears nothing—and no one. Together with the other children, Sarah, herself has composed:

“The jolly, good partisans here,
And there, yea everywhere,
Miracles perform where'er they appear
Saving the children, far and near.”

“And as many years as I may live,” remarks Yoselle, “I shall remember and see distinctly as before my eyes, and shall never forget how the Germans threw up the Jewish children in the air, how they caught them on their bayonets and murdered them with keen delight, like monstrous assassins, while they patted a young colt, that is not a human creature, and showed love for it, and warmth!”

“Jungwarg,” January, 1946

SOLOMON DAVIDMAN

out of the country. They save the people from danger, especially the Jewish children.

"I want to be a partisan, too!" Yoselle pleaded.

"No, you're too young. We'll hide and shelter you. We'll give you food and drink and when we'll be able to, we'll send you off to Moscow, to Stalin. He'll find a home for you. . ." thus the kind-hearted partisans spoke to Yoselle.

And for many days and nights, how many he cannot really remember, he dwelt with the partisans in the forest. Yoselle learned to distinguish between the rustle the leaves make and the noise a man makes when he slinks into the woods. Like a bloodhound, he listened to each and every sound. He wished to do his share for the partisans, to guard them against danger.

He helped Old Vassil gather up twigs for a fire. He helped to peel the beets for a borsht-soup. He helped as much as he could.

Once the Germans surrounded the forest. They let loose a volley of shots into the thicket. The partisans hid themselves, then left for other woods. . .

JEWISH CHILDREN IN BIRO-BIDJAN

crest, and thence saw several peasant-clad persons sitting around a fire. They were cooking and humming quietly. He took a good look at them and recognized some people of the village among them. He immediately slid down from his perch in the tree and ran forward to meet them. They recognized him at once and began to hug and embrace him: "Yoske—Taras, Yoske—Taras, so you're alive?" They were all so glad.

They told him that the note he left behind him, saying, "It is better to dwell among the beasts of the forests than with the Germans," was read throughout the village and in many other villages besides, and that many persons like him went into the woods to live, as partisans.

"What do the partisans do?" asked Yoselle of the forest people.

"They tear up the bridges, so that the trains carrying German soldiers might fall into the water. They destroy the rails, so that the trains overturn. They burn the houses where the German fascists live. They seize all weapons, They fight the enemy and so help the Red Army to drive the Nazis more rapidly

SOLOMON DAVIDMAN

There was a loud yell of triumph, a wild hubbub of voices. A small wagon was then brought forward. There, the children were dumped in, even as slaughtered chickens are. A young colt was put into harness, a black creature, it was. The officers approached the animal and patted it. They admired it warmly!

Yoselle saw no more. He left the roof and went down into the house. He left a note to the family telling them that he did not want to live with such people as the Germans in one village. He was running away to the woods. He'd rather live among the animals. . .

He then fled the village.

He endured days and nights of hunger and fear. He does not know how many days and nights they were, but a good many, to be sure. He does not remember, however, when he became gray.

Once, while he was wandering through the forest in this manner, he chanced to see a smoke curling up in the air. He was quite frightened, at first. He thought the Germans had come there to look for him. He soon, however, slowly clambered up a tree to its very

JEWISH CHILDREN IN BIRO-BIDJAN

night. The people were afraid. They did not know what to do with the Jewish children whom the Germans had not recognized as such. What could be done with them? Where could they be hidden?

The next morning the drums beat to call the inhabitants of the village together again. This time, however, the family did not take Yoselle with them. They told him to remain at home and not to venture out until they would return. Yoselle, however, could not remain alone in the house. He slunk out quietly and clambered up to the roof. He watched the scene from thence.

What Yoselle saw he could hardly believe was really happening. He had never heard of such a thing and had never even read of anything like that even in the books that told of ancient times when men still were cannibals: There were rows and rows of German soldiers with fixed bayonets. Some German officers threw the ten Jewish children into the air whom the soldiers were to catch on their bayonets. They threw the children back and forth until they were all transfixed on their rifles. . . .

SOLOMON DAVIDMAN

would not get there. Yoselle lived with an Ukrainian family, with people of the village. He was told not to say that he was a Jewish child. If he were asked his name, he was to say he was called Taras.

Bad news was reported in the village. It was said the Germans had captured Kiev and had killed all the Jews who had not been able to escape in time. Yoselle (or Taras) was then lying in his bed. The people in the household thought he was asleep and told how the Germans had buried many Jews alive. Yoselle then stepped off from his bed and asked with tears in his eyes: "And my mother, father and sisters?". . . The people in the household lowered their eyes and made no answer, but Yoselle well understood their meaning.

The next day, the Germans arrived on motorcycles and in automobiles. They ordered all the people to report in the large square. German officers walked through their ranks and peered deeply into the eyes of everyone. Whoever failed to please them, they arrested at once. Ten Jewish children who looked Jewish were among these.

The whole village could not fall asleep that

JEWISH CHILDREN IN BIRO-BIDJAN

partisan-warriors which she herself, in fact, has composed:

“The jolly, good partisans here,
And there, yea everywhere,
Miracles perform where'er they appear
Saving the children, far and near”

The children all join their teacher in the song. They dance around the fire and clap their little hands. Then it is, that Yoselle appears from somewhere. He slinks in from among the trees and approaches them with a smile. He loves the partisans, because it was they who saved him from the Germans.

Then Yoselle takes his seat. The children and the teacher sit around him, and he tells them the story of his life:

He was born in Kiev. Kiev is a large city. Many Jews live there. Yoselle attended there a Jewish school. He was already a big boy then, almost nine years old. It was in the summer of that year, in 1941, that the war began. The Germans attacked the Soviet land.

One day, many children were gathered in a group, Yoselle among them, and were sent away to a village. It was thought the Germans

THEY PELTED THE YOUNG COLT ONLY!

YOSELLE has deep-set eyes and gray hair. He is the only lad in the Home of the Jewish Children in Biro-Bidjan who has gray hair. He is easily startled. He is alarmed at the merest trifle. If any one cries out loudly, he is ready to make his escape. To escape where?—Why, into the woods.

Yoselle has strayed away from the village on several occasions already. His teacher, Sarah, then gathers a few of her older youngsters, boys and girls, and goes off with them to the woods. They yell in their loudest voices calling him: “‘Yoselle, Yoselle, come home, Yoselle!’” He, however, does not answer. He hides somewhere in a tree. “Yoselle, your teacher, Sarah, is calling you, Yoselle!” but he does not answer, hiding himself away in the tall grass.

But Sarah, his kind-hearted teacher, knows what she must do next: she gathers her children into a ring. She provides twigs, and bits of wood and lights a fire. Then together with them, she starts singing a new song of the

JEWISH CHILDREN IN BIRO-BIDJAN

there? And if they wish to send me some gift, why, let them send me a cow, a white cow with yellow spots, because such a cow has saved me, a little lad!" . . .

November, 1945

New York

SOLOMON DAVIDMAN

On the way, while riding so far away with the train, little Meyer told the other children he never again in all his life would swear at other people and say to them: "You're an ox; You're a cow!" since his cow showed so much sense, even more than men do, because she turned her head to the right and left and mooed so loudly calling her calf to come up to her, and be saved from the Germans. . . .

When their teacher, Sarah, wrote a letter to America in behalf of her children in their Home in Biro-Bidjan, she sent along all her children's greetings. She said that in America there was an organization called the "Icor" which did something quite unusual. It tried to find such Jewish men and women as wished to become parents to children who had lost their own fathers and mothers during the war.

"Well, what kind of greeting shall I send them from you, Meyer, our little shepherd?" asked the teacher.

"Do you know what, dear teacher, you can write for me? You can tell them the story I related to you. Ask them to look for my father and mother. Perhaps they have gone

JEWISH CHILDREN IN BIRO-BIDJAN

chose to stand in her tracks. She raised her head and looked about, then moøed loudly. She seemed to be addressing her calf in her cow's language to return to her for protection. Indeed, the calf soon hid herself under her mother's belly. When little Meyer saw that his cow and calf did not stir, he too, hid under the cow and waited.

Suddenly the Jews from little Meyer's village came running up. When they saw him under the cow, they grabbed him and ran off with him—

These Jews who had seized little Meyer and had fled with him to the forest were partisans. They told him that the cow had saved his life because the Germans who had been chasing them had only aimed to kill the people. They let the cows and other cattle live. They did not aim at him because he lay under the cow.

He was with the partisans in the woods for a long time. Afterwards, they led him along by-paths and criss-cross ways until they reached a city. There, they placed him together with other children on a train which went to Biro-Bidjan.

SOLOMON DAVIDMAN

One day, he cannot recall which day it was, Wednesday or Thursday, he, little Meyer, and other children of the village, were driving the cows to the pasture. The children were all carrying little sticks or whips. Meyer's dog accompanied him, watching over him. The young calf was tracking after its mother and was mooing in a thin, low voice. The children sang a song which the writer, Welvel, had made up. As little Meyer recalls it, it ran like this:

“Over the pastures green,
Over the high-hill's crest,
The German soldiers can be seen,
Lashing the old folk in their rest.
The soldiers plunder and burn
Wherever they turn,
All night—all day—
To the fields, O children, run away!”

While the children thus merrily were trotting along, singing their song, and while the cows mooed and the dogs barked, suddenly shots were heard: “Ta-ta-ta-ta” and “Tra-ta-ta-ta.” Frightened, the children, cows and dogs fled in all directions. Only little Meyer's cow

JEWISH CHILDREN IN BIRO-BIDJAN

run up to him and start kissing him: "How are you, Meyer?" they will ask him. We have looked for you over all the Bessarabian fields, in all the thick forests; we have been asking for you throughout all the cities of the world, —we couldn't find you. So you are now in Biro-Bidjan?!" . . .

Little Meyer says, his father and mother were so strong and healthy that no one could hurt them, though he does not know where they have vanished.

It was, Meyer says, in the time of the Great War, though in their village they did not know anything about the war. In the first place, the children knew that the war could not reach them, because near their village was the great river, the Dniester. That stream is so deep, it is like the sea. There was a great mountain, too. The mountain was so high, it hid the village, so that strangers who did not know the road would never come to their place.

When the war, however, came close to their village, men flew over the mountain and from high up, it would seem they could see little Meyer's village, too.

SOLOMON DAVIDMAN

light! So he is quite contented, laughs and is always merry.

Sarah calls him "Meyer, our little shepherd!" This name pleases him more than any other. In the first place, he likes to be a little shepherd; he loves sheep, calves, goatkins, a young colt and big cows. He especially loves large white cows with yellow spots. We shall tell you why later on. He likes the name, "Meyer, the little shepherd." however, above all because the first Jews in the ancient world were all shepherds. In the stories of the Bible, which Sarah tells them, it is recorded that Abraham, the first Jew, was a shepherd, and that his son and his grandson were shepherds, too, as well as his great grandchildren, the twelve sons of Jacob. It is from these first Jews that all the millions of Jews now in the world are descended.

So?—So from our "Meyer, the little shepherd," too, many millions of Jews will be descended over the whole world—and so little Meyer is quite happy about it.

He is sure, little Meyer is, that his father and mother will eventually come to Biro-Bidjan. They will open the door of the Home,

HOW A COW SAVED A LAD

WHENEVER Sarah, the teacher, and the children of the Home in Biro-Bidjan walk of to the fields, they recall the story little Meyer told them.

Meyer is a healthy, merry youngster. He has a long, pointed nose, and his hair is red. The children say he looks like a big carrot, and so the children who come from Ukrainia and Bessarabia who call a carrot—a Mer, are wont to call him “Meyer, the red Mer or Carrot.”

Meyer, however, is not offended. He is not bothered by the fact that their teacher, Sarah, had just said that carrots are good for eating, that if one eats many carrots, one will get red cheeks, that carrots make a good dish and are sweet.

Their teacher, Sarah, told them something else besides. She knows a good deal. She said that in ancient Jewish speech, in Hebrew, Meyer, means a torch-bearer, one who brings

SOLOMON DAVIDMAN

“ ‘And from then on, the long name clung to him: The Boy No. 18 who told the story of the cat which died at the door!’ . . .”

When the children and their parents went home from the Order’s school that day, they involuntarily let their eyes roam over the threshold as if they wished to see whether the cat which died at the door did not lie there. . .

October, 1945
New York.

JEWISH CHILDREN IN BIRO-BIDJAN

to the forest. I lived with them in the woods for a long time. Then I was brought to Moscow, from where I was brought here. I cannot remember anything else. That's the whole of my story!

The little lad with the black eyes continued gazing at Sarah, his teacher, as he concluded his story.

She regarded him with kindness. She wished to cry, but she was afraid that if she wept, the child would weep, too. So she held back from weeping. She embraced him and kissed him and said to him: 'Listen to me, *Boy*. We'll call you for the time being, *Boy No. 18*. You are the eighteenth in our Children's Home. In our ancient Jewish speech, in Hebrew, eighteen is *Chai*, and that means life. You will live and be strong and healthy and handsome and educated. One of your descendants may well be a great Jewish writer, a great leader, a unique and significant man.'

" 'And when you have grown up, you will yourself do so many good things to others, that they will not allow any new wars. You, and others like yourself, will build a beautiful world!'

SOLOMON DAVIDMAN

mother, father and sister. I crept quietly out of the wardrobe, slunk up to the window and saw how one soldier was dragging away my sister while the others were beating up my parents. My parents struggled against them; they pleaded and cried out. So the Germans shot them and left them for dead, while they seized my sister and went off with her.

“When they were gone, I went outside. I called and wakened them but they did not answer. They were dead.

“I felt someone was tickling me. I looked around and saw it was the cat, our gray cat that was near me. She was rubbing her head against my foot. She was looking at my father and mother. It seemed to me she was weeping. She mewed. She went close to my mother’s hand and licked it with her tongue. She looked at me rather shrewdly. Then very quietly she walked off, and lay down upon the threshold of the door. There she stretched out and died.

“I tried to waken her, to rouse her, but she was dead.

“I feared to stay home alone, so I went into the garden and hid myself there. Two partisans found me at last and took me away

JEWISH CHILDREN IN BIRO-BIDJAN

of this cat had lived all her years in our home until she died. The grandmother of the cat had also lived in our house all her years until she died, but this cat, the last gray cat which I knew died at the door and left no kittens.

“‘Ah, what a clever cat she was! She always caught on whenever we called her by a gesture of the finger. She was a dear cat. I liked to play with her, but she died at the door.

“‘It was a long time ago. The Germans were in our town. Many Jews fled before the Germans came. We were delayed and remained in town.

“‘The Germans went from house to house, looking for Jews. When they arrived at our house, they beat strongly on our door. We were all very much afraid. I hid in a wardrobe and looked through the chink of the door.

“‘The Germans crashed through the door and broke into the house. Cruel, evil soldiers they were. They carried rifles in their hands. They immediately seized mother and father and sister and led them out of the house. I began to shake in my hiding place and wept silently. I heard the Germans yell and beat up

SOLOMON DAVIDMAN

Children's Home. There he will live and learn until he grows up and can work and earn his living.

"There, in the Children's Home, there is a woman-teacher by the name of Sarah. She has large, black and kindly eyes, and loves the children of the Home very much. She records all the stories the children tell her.

"When the little lad of our story arrived there, she greeted him at once with a kind smile. She dressed him in new clothes that had been sent there from America. She gave him food to eat and sat down to talk to him.

"'What is your name, my boy?' she asked him with a broad smile.

"'My name is *Boy!*' replied the lad, looking into her black eyes. He soon saw, however, that she somehow did not believe him, so he started telling her the whole story of his life.

"'I remember,' he said, 'my mother called me *My Boy*, my father, too, called me *My Boy*. My sister called me *Boy* and all people called me *Boy.*'

"'We had a gray cat at home. We loved her dearly. My mother told me that the mother

JEWISH CHILDREN IN BIRO-BIDJAN

"I now want to tell you the story of a boy who became an orphan. It's a true story, that is recorded in the booklet here 'Jewish Children in Biro-Bidjan'. . ."

And saying so, he raises up his tablet-book and shows it to all present.

"It was in the days when the Hitlerite gangs seized Jews in the streets as dog-catchers seize dogs, and threw them into large carts and drove away with them somewhere beyond the town where they murdered them.

"It was then that the partisans of the Ukrainian forests determined to save the little children first of all. Two partisans found a little lad in a garden. They took him on their shoulders and brought him into the forest.

"They kept him there a long time. They gave him food and drink and took care of him, and when the time came when the Germans were driven out of the Russian land, they sent the lad together with many other children and aged people by airplane to Moscow.

"They kept the boy in Moscow for a while, then sent him away to Biro-Bidjan.

"In Biro-Bidjan the boy was placed in a

AND THE CAT DIED AT THE DOOR

MANY children are gathered at the Order's school-rooms. A number of their parents, too, are present, and school executives. It is a school affair.

The teacher again occupies his place near the large table. He gazes at all the little people present as if he would say: "If you children would like to hear a story, you must be quiet!" He holds up a tablet-book in his hand. On it is written: "Jewish Children in Biro-Bidjan." He does not read therefrom. He merely holds it up so that both the children and their parents know that there is a true story to tell. . .

"Do you know," he begins— "that the children, the parents and the friends of the Order, and of the Order's schools, are now collecting a million dollars in cash, in clothes and books for our brothers and sisters overseas, and that the 'Icor' and the 'Ambidjan,' and many other organizations are gathering aid for those who have suffered from the World War?

JEWISH CHILDREN IN BIRO-BIDJAN

table and related to them the conversation he had with Lenin, how Lenin had given him a large apple and a big piece of bread, and had seen to it that his wife mended his pants. "And do you know why?" Mottelle concluded—"why, because all his life, Comrade Lenin has loved us children."

And so all the children of the Jewish colony in "Icor" raised their little hands and made an oath before the red flag:

"We shall all follow Lenin's path. We are ready to carry through all Lenin's orders!"

Detroit, 1931

SOLOMON DAVIDMAN

"Take these pants off, at once," ordered Comrade Lenin.

And Mottelle did so. Then Comrade Lenin called in his wife and told her the whole story, as to who Mottelle was and whence he came. She was quite delighted, and seizing the pants she ran off. Comrade Lenin, in the meantime, kept on telling Mottelle many stories until Mottelle fell asleep.

In the morning Mottelle woke up and saw Comrade Lenin holding up his pants and smiling at him. Mottelle looked at his pants and could scarcely recognize them. They were so nice now, as if they were altogether new.

—Thereafter, they went to the great parade. There were so many children with their parents there, that one really could not count them all. There were so many red flags! And they sang songs. It was merry, indeed!

After the parade, Comrade Lenin settled Mottelle upon a large wagon and hold the driver: "Take him home to his village "Icor," at once. He is a good pioneer."

When Mottelle returned home, all the children and their parents were glad. They met at a large gathering. Mottelle ascended a

JEWISH CHILDREN IN BIRO-BIDJAN

is better for men to work. Your father followed my advice. I am content."

"All the children and their parents are so jolly. They mention your name daily. I made up my mind to see you and tell you about my parents, my village and my little calf."

"So you have a calf? Ha! Ha! Ha!" Comrade Lenin remarked, bursting into laughter. "Will you go with me to the parade tomorrow?"

"What kind of a parade?"

"Much bread grows on our fields. It is bread for our workers and children. So we have declared a holiday and shall march through the streets with red flags."

"I'll be ashamed to go with the parade."

"Why?" asked Comrade Lenin, alarmed.

"I've torn my pants on the road, and that way it isn't nice to go on a parade."

"Well, show it to me!"

And Comrade Lenin turned Mottelle around on all sides to examine his pants.

"Have you no other pants then?"

"No, Comrade Lenin, I have no other pants."

SOLOMON DAVIDMAN

all write letters to me. I must answer them all, so I must write these fast all my life long.”

And saying so, Comrade Lenin showed him ever so many letters on the table, in file boxes and desk drawers, more than even the grasses that grow in the fields in his village.

“Tell me, Mottelle, are you a good pioneer?”

“Certainly, I do everything you have told me to do.”

“What do you do during the day?” Comrade Lenin asks him with a smile.

“In the morning I go to school. You have said we must get an education. I help mother at home. I help father in the field. And I do all the work which our collective village asks me to do. Of course, I don’t do it alone, but work with the rest of the children in the village.”

“What do they call your village?”

“Icor, the Jewish village. Why don’t you know? It was you, yourself, who ordered us to move over from the town to the village so that we could work in the fields!”

“No, Mottelle, I gave them no order. I merely wrote them a letter and told them it

JEWISH CHILDREN IN BIRO-BIDJAN

The comrade soldier went away and soon came back again with a smile: "Comrade Lenin has said you can come right up." And so Mottelle went up. At the door stood Comrade Lenin who with a smile waited for him: "Come in, Comrade Mottelle, what do you want to tell me?" and Comrade Lenin stretched out his hand in greeting.

Mottelle was so pleased with Lenin's smile and so comforted with the pressure of his hand that he forgot altogether what he wished to tell him. Comrade Lenin knew that at once, for Comrade Lenin is the cleverest man in the whole world. So he bade him sit down, gave him an apple, a large apple, and a big hunk of bread. Mottelle was busy eating them while Comrade Lenin wrote on. Mottelle had never in his life seen anyone write so fast.

"What are you writing so rapidly, Comrade Lenin? No one is hurrying you."

"You must realize, Mottelle, we have so many millions of workers and children in our country, and in the rest of the world there are perhaps a hundred thousand million workers and children, really myriads of them, who

SOLOMON DAVIDMAN

"What do you want here, little comrade?" one of them asked him.

"I must see Comrade Lenin!" Mottelle answers proudly, "and wish to enter."

"But why do you wish to see Comrade Lenin?" the other soldier asks him.

"I want to talk to him," replies Mottelle.

"What do you want to speak with him?" the first soldier queries him, once more.

"See here, why are you asking me so many questions," retorts Mottelle, grown angry. "Why, does a bad king live here, a Tsar? It's Comrade Lenin who lives here!"

"But Comrade Mottelle, you must realize," the second soldier with a smile now tries to explain to him — "Comrade Lenin is one who is unique in the world. We have no other such comrade anywhere, so we take good care of him. Some of those rich enemies can come and hurt him. That's why we must know who it is that wants to see him and why."

"If that's so," Mottelle replied, realizing things at last, "tell him—Comrade Lenin—that a boy, a pioneer, by the name of Mottelle from the Jewish colony "Icor" wants to see him and tell him something."

JEWISH CHILDREN IN BIRO-BIDJAN

be afraid and whom should he fear?—He'll go himself on foot there." And so he took up a sack of bread and cookies, of cucumbers and garlic and started off on the road to Moscow. He travelled thus for a day and a night. He lay down on the grass to catch some sleep, then rose and trudged on for another half a day, and finally reached Moscow.

When he reached Moscow, he was very jolly. He would soon see Lenin. In the meantime, he looked up and down the fine streets, gazed at the large buildings, at the street cars and motor vehicles that sped by so fast, and trotted ever onward. He stopped many passers-by asking them: "Comrade, where does Comrade Lenin live?"

They gazed at him, smiled and showed him the way. So he walked on.

All at once, he found himself on a large square—the *Red Square*. He could see a large building there, the *Red Kremlin*. There, he was told, Comrade Lenin lived. He brightened up. Soon he would see Comrade Lenin. At the building entrance, however, stood two soldiers with rifles, with little stars in their caps, too, and refused to let him enter.

SOLOMON DAVIDMAN

the "Icor" village. They have now been dwelling there for some two years. They are now quite contented. The sky has such a wide expanse; there is so much land there; plenty of light and plenty of food, as well; and Mottelle can play with the little calf every day. The village collective has given him permission to take the calf out daily to the pasturage. When he leads the calf out, he plays as if he were racing. It's all so very good. Mottelle has no reason to worry. He studies well at school. He helps in the work on the field. He helps at the children's club. He feels so good that he is always full of laughter.

Only once he started musing and got into such a reflective mood that he walked around the whole day thinking and never slept a wink.

He wanted to see Comrade Lenin. He simply had to see him. Were it not for Comrade Lenin, he would not have had so fine a calf, and he would not have been so well off. He asked his older Comrades a few times to take him along to Moscow, but they merely laughed at him.

Mottelle thought it over. "Why should he

MOTTELLE FROM THE "ICOR" VILLAGE

MOTTELLE dwelt in the "Icor" village of the Soviet Union. He arrived there together with many other children, with their fathers and mothers from various hamlets and settled down in the colony. His parents had been shopkeepers. When the Revolution broke out and the workers and peasants seized power, they ordered all to work and live as equals. The shopkeepers who did no work were without a means of livelihood. They were hard hit and had no bread to eat. Mottelle and his parents, too, had no food.

Comrade Lenin then issued the following decree: "All persons who were formerly traders or who otherwise did no productive work but idled away their time yet ate the bread which the workers prepared for them, must now take up some labor at once. Those who want to work in the factories may do so; those who prefer to work in the fields may do so, likewise!"

Hence it was that Mottelle's parents packed away all their belongings and went to live in

SOLOMON DAVIDMAN

And the Jews settled in that part known as Biro-Bidjan and there built a fine country, where all have an equal amount of work and live as equals, as indeed is the case in the whole of Leninland.

Soon the children must close their eyes. Children must go to sleep early. They need plenty of rest. They need to grow up strong and healthy workers."

In this way, the teachers conclude their stories. They extinguish the little lamps, wish the children a pleasant "Good Night" with sweet dreams while they, themselves, step forth to enjoy themselves on the smooth, fine and well-lit streets of Biro-Bidjan.

Detroit, 1931

JEWISH CHILDREN IN BIRO-BIDJAN

ing people. All men and women work three hours in the morning, then return home to dine and rest. In the afternoon they all go to work again. In the evening they attend the theater or a concert.

Only the children have to go to sleep early. They have to grow up to be strong and healthy workers, so need plenty of rest.

And when the children lie in their beds and do not feel like falling asleep, then their teachers sit beside them and tell them stories in such manner:

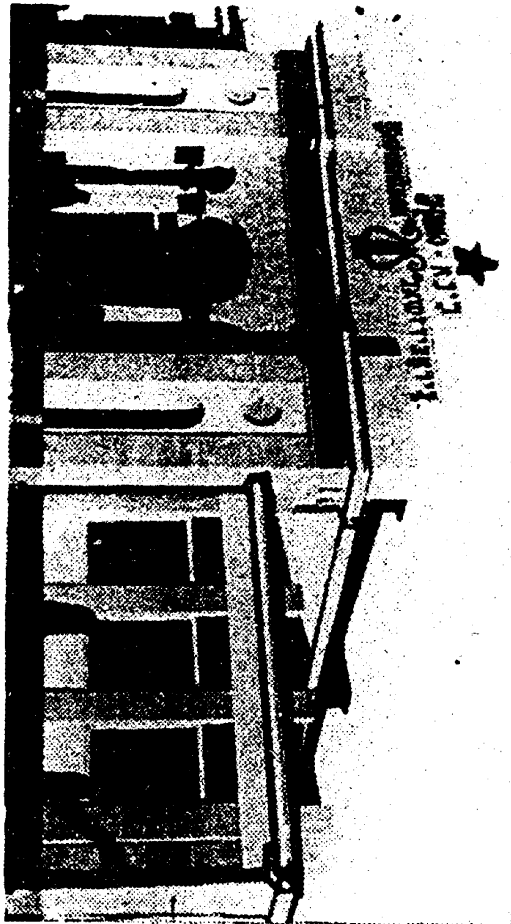
“Long ago when men were still very foolish, they had rulers who waged war and murdered one another. Our ancestors were then called *aliens*. They were beaten up, tortured and were driven away from land to land.

Then came a man who was very wise, who had a broad forehead, fiery eyes and a smile upon his lips, and he freed men from all their kings.

And this man's name was Lenin.

Formerly, there were many different lands with various languages and boundaries, but when mankind liberated itself from all its kings, they called the whole world: *Leninland*.

SOLOMON DAVIDMAN

JEWISH CHILDREN IN BIRO-BIDJAN

hence the kings drove them onward from land to land. And they were spread throughout the world. They were very good students. They were among the first wise nations of the earth, but they had no luck. They were tortured and beaten more than any other people.

And when the workers and peasants of each nationality received its tract of fallow land, then the Jews, too, received a large, fertile tract of territory which stretched from one river to another, and possessed many forests and much natural treasure.

This land was called Biro-Bidjan.

When the Jews heard of this land, they seized each one a hammer or a sickle, an iron rod or a pair of shears, and mounting their covered wagons they trekked eastward to Biro-Bidjan.

Soon they despatched letters throughout the world. In every country, there were Jews who sent them machinery, money, horses and cattle.

The Jews ploughed the land, built homes, opened up schools for both young and old, and organized fine theaters and halls for their entertainment. Their children are being brought up and trained by the best teachers of their labor-

SOLOMON DAVIDMAN

His listeners soon knew that Lenin was right. They, therefore, bound the king with a heavy rope and cast him into a deep pit. He never rose out of that pit again.

And when they began to divide the land, they soon realized that there were many peoples with various languages in the country, and that their land was both huge and rich, and that its inhabitants were large in number.

How were they then to divide their wealth?

Then it was that Lenin wrote a letter to all the people of that country. He composed this letter in all the world's languages, first informing the workers and peasants of all countries that his own land had liberated itself from its king and that they, too, ought to free themselves in like manner; he also told the various nationalities of his own country that if they would select their best men, those who have worked hard and honestly, to govern them, these men would soon establish such an order as would give men a chance to both work and live as equals with all others.

Among the various nationalities there was one called the Jewish people whose language was Yiddish. They were an intelligent people,

JEWISH CHILDREN IN BIRO-BIDJAN

garrets, he told them his words, and warned them to keep them secret, while he himself went onward.

When the king learnt of Lenin's doings, he despatched seven thousand horsemen to all the corners of his land, then known as Russia, with orders that this clever man be caught, the man who was advising the workers and peasants to remove him as ruler.

Lenin, however, often changed his clothes. Sometimes he would dress up as an old man, even as an old woman; sometimes, he would appear as a beggar, even as a cripple. He was never caught.

And the king of that country wanted to have yet another palace. So he armed his men and ordered them to wage war upon another country. The men took their rifles and were ready to fight. Then Lenin appeared and thus addressed them:

"Brothers and sisters!

"Now that you hold your rifles in your hands, you are strong, indeed. Depose the king, with his floggers and henchmen and divide the land among you."

SOLOMON DAVIDMAN

Some there were who could not fight. These were taken prisoners. They toiled hard for the king and his aides. These captives were called aliens. There were such aliens, even whole nations in every country, that worked for its rulers.

Thus our world was managed for many, many centuries.

Once there came a man, a very wise man, with a broad forehead, two fiery eyes and a smile upon his lips, who spoke as follows:

“Brothers and sisters!

“We create everything in the world; we make clothes, bread, homes, gather up the gold and silver, provide shoes and books, and yet we ourselves have nothing. The king creates nothing yet he rules over us. Let us overthrow the rulers and divide our world.”

The man's name was Lenin.

And men were quite pleased with Lenin's words. However, Lenin was a very clever man, so he first of all told his friends not to divulge the meaning of his speech. Instead, he went himself from village to village, from town to town, and there gathering up the folks that dwelt in the basements, in meetings in the

JEWISH CHILDREN IN BIRO-BIDJAN

BIRO BIDJAN

LONG, long ago when men were still very foolish, they engaged in wars. They made boundaries between one part of the earth and the other. It was the custom then for one man, called a king, to rule over a whole nation. He would wear clothes woven of gold, and would dwell in palaces of silver, and would gorge himself on fried goose and drink the best of wines, while the men he ruled drudged hard in the factories and the fields. They sewed garments and baked bread but the king's floggers and henchmen always took these away for the king and themselves.

There were many kings in that day. Each king reigned over his people and ruled the land. Whenever these rulers wished for gold and silver, they would order the workers in the factories and the peasants in the fields to arm themselves with rifles and to attack another country, to murder its inhabitants, take away their property and to rob them of their land. Thus they were wont to do always.

JEWISH CHILDREN IN BIRO-BIDJAN

building up the country, but you waste your time in idleness and are no help to them. Do not forget to bring your dues of five cents each to our next meeting.

The children smile and promise to bring their dues.

Ida buttons up her old coat, which is now too tight and short for her, as well as threadbare. She gathers up her papers, pads and pencils, bids everyone goodbye with a smile and strides off with an earnest and pensive face. She dreams of new stories about Biro-Bidjan and about the new day, when all persons will have new coats to wear.

Detroit, 1932

SOLOMON DAVIDMAN

And orators of the Red Army, of the peasants, workers and children offered greetings to the assembly. All the children of the Icor section stood listening with wide-staring eyes and open mouths and with their hearts beating strong with joy.

Ida raised her hand in a salute when the orchestra played the anthem. She forgot to lower her hand when it was over . . .

When Ida awoke, her eyes were sparkling. She then related her dream to everybody.

Hence, when she comes to a meeting, she takes out her pad arranges her red membership cards and quickly reads over the inscription:

Icor Children's Section

At the end of the booklet she writes in ink:

Secretary
Ida

She forms her letters so neatly and perfectly that even the small children may read her name. She admonishes them in a fiery speech:

Comrades, the Jewish workers and peasants of Biro-Bidjan are expecting us to send them tools, machinery and tractors, so that they can go on with their work of tilling the soil and

JEWISH CHILDREN IN BIRO-BIDJAN

Sometimes, too, her mother does the reading, and her father relates stories he knows.

Since especially *she* was chosen to be the secretary of the Children's section of the Icor, she reads with rapt attention tales of the Jewish colonies in the Soviet Union and in Biro-Bidjan. Indeed, one cannot take her away from her reading at all.

Actually, Ida invents stories of her own. She says she has dreamt a story of this sort:

A great parade was in progress. Red Army men were on guard. Workers, peasants and pioneers stood proudly by. She strode forward, and was followed by the children of the Icor section. In the center of the large square she and her group ascended a large platform, that had been especially erected for the parade. Red flags and posters hang about. One large sign reads:

"Children's Section of the Icor
of the
Jewish Peoples Fraternal Order
Greeting!
Our Country, the Jewish Soviet Republic
of Biro-Bidjan
Opens Its Gates for You!"

SOLOMON DAVIDMAN

But even if he were able to sell daily a half-wagon load of apples, Ida would still be without a new coat, because in the two rooms of their household, three more of her little sisters and two more younger brothers skip about.

Ida is a very quiet girl. When she arrives in her class-room, she sits down in very earnest mood, and armed with pencils and pads of paper, she is ready to note down all the instruction of her proletarian teachers. They have explained to her why she lacks a new coat and why her family lives a life of such want, and Ida knows that the time must come when all will have the new coats they need.

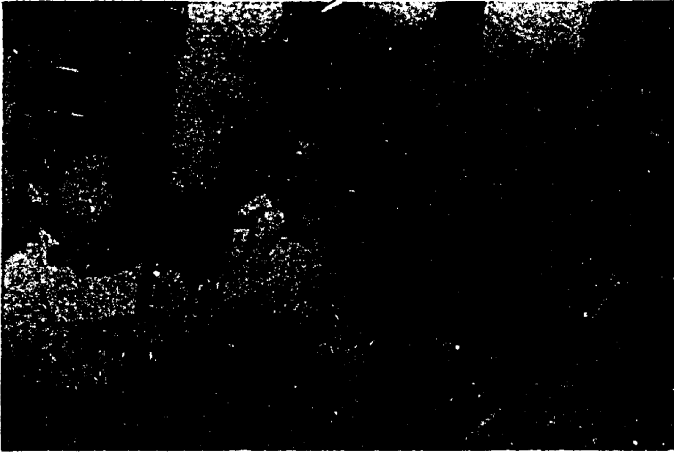
Ida is somewhat plump, with large curves and red, smiling cheeks. Why she is so stocky, neither she nor anyone else can explain. Certainly it is not due to the nourishment she gets at home.

She is very eager to read and hear stories. Several times during the week, especially on Saturday and Sunday, she takes a seat, and gathering all her little brothers and sisters about her, also her father and mother, she reads to them stories of Jewish workers, of the lives of children in America and in the Soviet Union.

IDA

IDA is fourteen years old. She attends the second class in High School. Soon she will be graduated. She can play several musical instruments. She still lacks a new coat, however.

Her father is a peddler. From dawn till in the evening, he follows his shabby horse and

battered wagon and yells in his top voice.

“Apples, apples!”

He is well known everywhere, in all lanes and by-ways.

6. Write a letter telling your opinion of the book.
7. See to it that the newspaper and the magazine you read publish a review of the book.
8. Send us your contribution according to your capacity which should enable us to publish the succeeding volumes.
9. See to it that the list of friends of the author be more inclusive in the second volume.
10. Keep in communication with the author.

Cordially yours,

SOLOMON DAVIDMAN
3109 Brighton 7th St.
Brooklyn 24, N. Y.

Dear Friend:

We are sending you the first volume of a special edition which will appear on the 50th birthday of the author, soon to be celebrated.

We wish to remind you:

1. That without your aid the future volumes cannot be published.
2. Help to distribute this book to your neighbor, your friend, your acquaintance, and to members of your own family.
3. Send the volume as a gift to your relatives overseas (We can forward it to them).
4. Invite the author and his book to your J.P.F.O. lodge, to the Children's School Ferein, to your Progressive W.C., to your Landsmanshaft, your Icor-Ambidjan Club, your Choir or Orchestral Organization, your Dramatic Club—for a literary evening.
5. Arrange at your home a literary gathering of your neighbors, friends and acquaintances, as well as your own relatives—and invite the author and his book.

Copyright by
SOLOMON DAVIDMAN
3109 Brighton 7th St.
Brooklyn 24, N. Y.

(First Edition)
New York, January, 1948

Printed in the U. S. A. by
THE SHOULSON PRESS
227 West 17th St 256 New York, N. Y.

**JEWISH CHILDREN IN
BIRO-BIDJAN**

STORIES

By

SOLOMON DAVIDMAN

© 1954

**Journal of the
Micro-Sciences**